

Ta lendab mesipuu poole...

Muusikaleht

Nr. 5
Mai
1996
Hind 6.-

100 aastat

eesti sümfoonilist muusikat (lk. 18-19)

R. Tobiase "Julius Caesar" 1896

A. Kapi "Don Carlos" 1899

KUIDAS SAADA PUHKPILLI-MÄNGIJAD ÜHE MÜTSI ALLA?

12. aprillil kogunes Eesti Muusikaakadeemia puhkpilliosakonda Kaarli puiesteel Eesti puhkpillimuusika olukorda ja arenguprobleeme arutama ümarlaud. Võõrustajaid esindas osakonnajuhataja Heiki Kalas, G. Otsa Muusikakooli Leho Muldre, Tartut Margus Kasemaa, ühtlasi äsja-toimunud noorte puhkpilliorkestrite

dirigentide konkursi võitja. Kahe inimesega olid esindatud Tallinna Pedagoogikaülikool – Andres Avarand (ühtlasi Eesti Kooriühingu puhkpillisektsiooni esimees) ja Reet Brauer ning Tallinna Filharmoonia – Tarmo Leinatamm (direktor) ja Jüri Leiten (kunstiline juht), mõlemad võõrustajamaja kasvandikud.

Veel numbris

PEETER VÄHI
ainulaadne helitöö

*Tagasivaade
Eesti Muusika Päevadele*

NEEME JÄRVI
kiirendab SIBELIUST

LEPO SUMERA
rahvamuusikast

Meil peaks olema
oma PAULS

*Estonia Teatri välis- ja
seespidised hädad*

Mudilaste viiuliõppe
uus süsteem

*Nootide kopeerimine takistab
koorimuusika arengut*

Naised röömsad,
mehed murelikud

MKK 12. lend

Esimesed instrumentaal-
muusika plaadid Eestis

*Noodikiri 3800 aastat vana
SCHUBERTI ooper ristirüüti
kummalisest elukäigust
lavastati alles nüüd*

80-aastane Menuhin on
aktiivne

*TOSCANINI sai dirigendiks
juhuslikult*

Ristsõna

OTSIDA OPTIMAALSET TEED

Toimetuse poolt arutelu avades märgiti, et selle idee kasvas välja meie lehe eelmist numbrit ette valmistades, kus oli rekordiline arv lehekülgi, tervelt 3, pühendatud puhkpillimuusikale. Selle materjali toimetamise käigus sai selgemaks, et puhkpillimuusikas, nagu kogu Eesti muusikaelus, on praegu probleeme kuhjaga, seehulgas subjektiivset laadi, mida veelgi teravdab konkurents finantstoetuse saamise pärast. Kui tippasemega võib rahule jääda, mida kinnitab ka eelmises lehenumbris ilmunud T. Fordi väga kõrge hinnang Tallinn Brassile, siis valupunktideks on noorte vähene huvi puhkpillimuusika vastu, selle ala õpetamine all-lülides ja loomulikult heade pillide vähesus.

Toimetuse poolt sooviti, et ümarlaud keskenduks nendele küsimustele, seehulgas omavahelise konkurents ja koostöö ühitamise osas.

KÕLBLIKE PILLIDE

PUUDUMINE POLE PEAMINE

Esimesena sõna võtnud Heiki Kalas märkis, et mõnede puhkpillide osas ähvardab Muusikaakadeemia õppetöö lõpetamine, kuna pole õppida soovijaid. Tänavu lõpetab tuuba õppija ja silmapiiril pole näha järelkasvu. Samasugune on oht klarneti erialal. Ta ütles, et pedagoogilise kaadri puuduse all tema kool ei kannata, kuid napib raha korralike pillide hankimiseks. Oma kogemuste põhjal seminaride läbiviimisel taitlejatele kurtis pillide ebakvaliteetsuse üle ka J. Leiten.

Kuid leidis ka vastuväiteid. Näiteks toodi Nõmme ja Paide muusikakool (kogu diskussiooni käigus kasutasid pea kõik sõnavõtjad vana terminit "lastemuusikakool", mis selgelt eraldab algastme muusikakooli hoopis teise tasemega Muusikakeskkoolist, Otsa ja Elleri koolist. Tekib küsimus, kas see nimemuutus on ikka õigustatud). Need koolid on suurt tähelepanu pööranud välismaalt abi korras pillide hankimisele ning seda on krooninud edu. L. Muldre märkis, et ka läänemaade muusikakoolid pole finantsiliselt nii tugevad, et korrapealt kõiki pille muretseda ja see protsess käib järkjärguliselt. A. Avarand sõnavõtust selgub, et enam-vähem on ülevaade olemas tegutsevate orkestrite pillipargist, kuid ei teata, kas midagi kõlbulikkude võiks leida sealt, kus puhkpilliorkestrid on tegevuse lõpetanud.

MIKS IKKA PUUDUB NOORTEL HUVI?

A. Avarand: "Minu nägemus asjast on, et see algas 60-ndate aastate paiku. Enne oli puhkpilliorkestreid väga palju. Ka koolides. Siis tuli Beatles'ite aeg. Noorte huvi läks levimuusika peale. Puhkpill ei suutnud minna kaasa. Ei olnud tollal suunajat ja takistas välismaise muusika mängimise keeld. Ameerikas, üldse Läänes, tehti poplauludest üsna lihtsaid

Klaverit peavad ümarlauaks (vasakult) M. Kasemaa, T. Leinatamm, J. Leiten, H. Kalas, R. Brauer, A. Avarand, L. Muldre.
G. HALLINGU foto

puhkpilliseadeid ja hoiti nii noori puhkpilli juures, meil mitte.

Nüüd on huvi hakanud tõusma. On tekkinud mõned uued kooliorkestrid. Ene Raid ütles mulle Vigalas, et muusikakoolides õpib nüüd puhkpilli 700 last, mõne aasta eest oli 500."

L. Muldre juhtis tähelepanu teisele küsimusele – pillimänguõpetuse puudujääkidele lastemuusikakoolides. Ei jätku õpetajaid. Tihtipeale õpetab üks õpetaja erinevaid pille – flööti, saksofoni, tuubat, klarnetit jne., ise neid põhjalikult tundmata. See pole professionaalne õpetamine (J. Leiteni sõnul "otse kuritegu"). Tuleb ette otseseid kurioosumeid. Märjamaal sunniti lapsi flööti nii kõvasti mängima, et tüdrukud minestasisid. M. Kasemaa lisas siia, et ühes tuntud Tartu koolis õpetab klarnetit füüsikaõpetaja, kuigi spetsialisti võiks leida.

A. Avarand märkis, et samal ajal õpetajad ei hooli oma kvalifikatsiooni tõstmise eest. Mullu kutsuti Vigala laagrisse, kuhu olid tulnud õpetama kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistid, lastemuusikakoolide puhkpilliõpetajaid, neile teatati ka programm. Kohale tuli vaid üks selline õpetaja.

Tallinna Filharmoonia mehed, kes olid need õpetuse jagajad, märkisid, et sinna tulnud mehed pilliõppimisest suurt ei hoolinud, mängisid paar lugu ja eelistasid õhtuti viina võtta. Kõrgeim tase toodi tasuta kätte ja ikka ei kasutatud seda ära. Samal ajal need puudujäägid, mis olid pilliõpetuses kümme-kakskümmend aastat tagasi, püsivad visalt edasi. (A. Avarand lisas, et Olavi Kasemaa loenguid saksofonist ikka kuulati.)

Kuidas asja parandada? Siit arened vestlus mitmesse omavahel läbipõimvasse suunda.

ÕPETAMINE VAID LITSENTSI ALUSEL?

L. Muldre mainis, et Haridusministeeriumis muusikakoolide eest vastutava E. Raidi ees on tõstatatud pilliõpetajate atesteerimise küsimus, kuid asi pole edasi nihkunud. Kategooriline oli T. Leinatamm: pilliõpetajal peab olema litsents,

pedagoogil pole lubatud õpetada pilli, kui tal puudub litsents.

L. Muldre märkis, et diplomi näol on midagi litsentsitaolist olemas, kuid pilliõpetajate defitsiidi tingimustes vaid diplomist lähtumine võib asja veel hüllemaks teha. Õppejõude lihtsalt ei jätku ja parem juba halb õpetamine kui üldse mitte midagi. Pealegi – ega diplom alati peegelda õpetamise tegelikku taset. H. Kalas märkis, et Võrus õpetab puhkpille elektriinsener ning ei saa öelda, et ta teeb seda väga halvasti.

ÕPPIMINE KÄIB

EMOTSIOONIDE KAUDU

Kuna õpetamise tase kohapeal pole kõrge, puhkpill pole populaarne ja noortel on praegu palju huvitavaid eneseväljendusvõimalusi, on neis huvi vaja äratada. "Neid tuleb puhkpilli juurde tuua emotsioonide kaudu. Nende juurde tuleb minna ja mängida väga hästi," ütles J. Leiten, üldistades enda ja oma kolleegide kogemusi seminaride korraldamisel mitmetes Eestimaa paikades ning suvelaagreid 1994. a. Võsul ja 1995. a. Essus. Ning huvi on äratatud. Mulluseisse suvelaagritesse oli soovijaid noori inimesi poole rohkem kui suudeti vastu võtta. Käesolevaks suveks on A. Otsa ja teisi Muusikaakadeemia õppejõude palutud korraldada taas laager Võrus. Ta märkis, et tema ja ta kaaslased teevad kõike seda entusiastmist, saamata selle eest korralikku materiaalselt tasu. Eriti rõõmustab J. Leitenit üks üliandekas noormees, kes ka praegu käib tema juures end täiendamas, öeldes, et kohalik õppimise tase teda ei rahulda.

Pealegi on see tee Muusikaakadeemiasse vähese sisseastumise raskustest ülesaamiseks. Nooruk mõtleb Leiteni sõnul umbes nii: "Kui ma lõpetan lastemuusikakooli, siis ma tean, mis mind ees ootab. Ma tunnen seda õpetajat, ma tean, kui hästi ta mängib ja mina tahan saada temasarnaseks."

KAS KONKUREERIMINE VÕI KONKURENDI VÄLJASÖÖMINE?

Selliseid koolituse vorme on Eestis praegu kolm: peale Tallinna Filharmoonia oma veel Ä.

Korneliussen ja põhiliselt Otsa-kooli õpetajate suvekool Põltsamaal ja üleeestiline noorte puhkpillimängijate orkester Ott Kase juhtimisel, mis koguneb vähemalt neli korda aastas Järvaamaal Oisus. Kas nende tegevust poleks vaja koordineerida, ka selles mõttes, et üritused ei langeks ajaliselt ühte? L. Muldre arvas, et oleks, J. Leiten, et mitte. Tema arvates peaks asjad paika panema konkurents: "Meie juurde on tulnud noored, kes on neis vormides juba õppinud. Põhjendus: miks ma pean leppima 70-protsendilise kasuteguriga, kui ma võin saada 100-protsendilise?"

KES ON PROFF, KES AMATÖÖR?

Jüri Leiten, tehes sellise enesekindla avalduse enda ja oma õpetamiskaaslaste kohta, ei rõhutanud enda erilist andekust, vaid asjaolu, et nad on lõpetanud Tallinna Konservatooriumi, nüüdse EMA, kus on parimad puhkpilliõpetajad ja kus pille ka kõige põhjalikumalt õpitakse. Pedagoogikaülikoolis õpetatakse puhkpillidirigeerimist poole rohkem kui eriinstrumenti (Otsa koolis vastupidi), põhiaeg on pühendatud orkestri- ja ansamblimängule. Lähtutakse nähtavasti ettekujutusest, et isetegevuslike pasunakoorida mängijatele pole iga pilli eripärasse sisseelamine eriti vajalik. Kuna eeldatakse, et isetegevuslike ansambli juhtimine nagunii ei toida, saavad taidlusdirigendid veel kultuurimänedžeri ja muusikaõpetaja lisaelukutse.

R. Brauer märkis, et Pedagoogikaülikoolis ei püüta ette valmistada mitte ainult taidlusdirigente, vaid "teha seda nii hästi, kui meie suudame ja kui hästi suudavad üliõpilased". See, et asjasel noorte puhkpillidirigendite konkursil tuli R. Braueri õpilane Tarmo Kivisilla II kohale, näitab ilmselt, et tema suudab üpriski palju. Kuid tähtis on ka ta ütluse teine pool – nii palju, kui üliõpilased suudavad. On üldteada, et Pedagoogikakooli läheb siiski üldreeglina muusikaliselt vähemandekas kontingent ning A. Avarand tunnistas, et Peda lõpetajatest on põhikohaga dirigent vaid Kaido Kodumäe politseiorkestris. Küll aga on mitmed Peda lõpetajad tööll mängijatena militaarorkestrites.

Otsa koolis on puhkpilliainete struktuur umbes samasugune, pealegi on see siiski vaid keskõppeasutus.

Nii on EMA õppejõudude ja lõpetajate hulgas läinud liikvele arusaamine, et ainult nemad on profid, kõik teised, ka puhkpillidiplomiga inimesed, aga amatöörid. See tekitab trotsi ja täiskasvanud erihariduse saanud amatöörideks kutsutud, ka kui nad tegutsevad taidlusorkestrite juhtidena, ei taha tihti peale proffidega tegemist teha, nende kontsertidel käia ega nende käest õpetust saada. See seletab nähtavasti ka

mullused ebameeldivused Vigala laagris ning J. Leiteni kurtmised selle üle, et tema grupi omakasupüüdmatusse pakkumisse suhtutakse mõnel pool Eestis tõrksalt: "Miks te tulete meie õuele?"

NOORED JA VANAD

Vastasseisu suurendavad ealised erinevused noorte EMA lõpetanud meeste vahel, kes on end pühendanud noortes puhkpillimängu vastu emotsionaalse huvi tõstmisele, ning täiskasvanute taidlusorkestrite liikmete ja nende juhtide vahel. Eriti kategooriline oli T. Leinatamm. Ta deklareeris "40–60-aastastele inimestele koolituse andmine on raha raiskamine. Eesti puhkpillimuusika tase paraneb, kui seda hakkavad tegema meie ealised."

M. Kasemaa oli tagasihoidlikum. Ta tunnistas, et ka vanade hulgas on väga häid pillimehi ning nende oskused ja teadmised tuleb ära kasutada. Tartus tõstus orkestri totaalse uuendamise idee, kuid sellest loobuti: las vanemad mehed mängivad, kuni nad suudavad, paralleelselt luuakse aga noortestudio. Tartu orkestri trumbiks on erinevate põlvkondade koostöö. Orkestrit püütakse noorendada järk-järgult.

ERINEVAD ARVAMUSED VOPIST

Sellela ühenduses kaldus jutt VOPile – Vabariiklikule Orkestrijuhtide Puhkpilliorkestrile. Kõlas etteheiteid, et see orkester täiendab end vähe, seda juhivad ikka samad mehed. L. Muldre vastas, et koostööd on arendatud ka noortega ja lubas seda tihendada, eriti M. Kasemaa. Viimane omakorda leidis, et VOP peaks kujutama endast puhkpillidirigendite klubi, aga selleks pole ta siiani saanud. T. Leinatamm oli kriitiline ka VOPiga ja Otsa kooliga tihedat koostööd arendava Norra dirigendi Å. Korneliusseniga suhtes, arvates, et ta püüab Eesti puhkpillimuusika arengut dikteerida.

A. Avarand rõhutas, et VOP tema praeguses koosseisus on vajalik. Kui teda ei eksisteeriks, oleks taidluspuhkpillimuusikas olukord väga kaootiline. VOPi eesmärgiks on orkestrijuhtide täiendõpe ja kontserttegevus, eesotsas 6-liikmeline juhatus. Iga kokkutuleku programm on põhjalikult paika pandud – umbes 6 tundi päevas orkestriharjutusi, 1–3 tundi loenguid jm. Iga kokkutulek lõpeb kontserdiga. VOPiga on peale oma pere ja Å. Korneliusseniga viimastel aastatel teinud tööd ka A. Ots, M. Kasemaa, Roland Roche (USA), Pentti Jalonen (Soome), Janis Purinš (Läti), Vigala laagrisse tuleb sel suvel dirigendiks Jan Magnus Dahle Norrast.

KES ON PUHKPILLIDIRIGENT?

Toimetusepoolsetele püüetele meelitada ümarlaual osalejaid avaldama oma arvamus ka kutseliste, kuigi mitte Tallinn Brass-tasemega maakonnaorkestrite (Rakvere, Põlva jt.) kohta ei reageeritud. Räägiti aga sellest,

et EMA, olles praeguste taidlusdirigendite suhtes kriitiline, ise peaaegu ei valmista üldse ette puhkpillidirigente. Selle peale EMA mehed vastasid, et dirigente seal ette valmistatakse ja puhkpilliorkestri dirigent pole mingi imedirigent, selle tööga saab kergesti hakkama ka sümfooniaorkestri dirigendiks õppinu. Kuid nad ei taha praeguste taidluspuhkpilliorkestritega mängida nende taseme tõttu: "Tuleb hea dirigent ette, annab endast parima, kuid tulemust ei ole." (J. Leiten)

PROFESSIONALISM JA TAIDLUS

Erinevad arvamusel ära kuulunud, tuli toimetuse välja ettepanekuga, et praeguseks kujunenud olukorras oleks otstarbekas jätkata puhkpillidirigendite ettevalmistamist taidlusorkestritele põhiliselt Pedagoogikaülikoolis, kuna EMA lõpetanud dirigendid sellele tööle nagunii ei läheks, pillimeeste täienduskoolituse, sh. noorte suvekoolide osas anda järele otsa aga EMA õppejõudude ja Tallinna Filharmoonia entusiastide kätte.

Tarmo Leinatamm sellega ei nõustunud ja Jüri Leiten otsis analoogiaid koorimuusikast: "Tallinna Tehnikaülikooli Meeskoori noored mehed taidlevad niisuguse hooga, et RAM on selle koori kõrval kui ahervare, kes veeretab oma sente peost pihku. Noored mehed toovad TTÜ koori finantseerimiseks raha oma firmadest. Ka Hansapank loob oma koori." Niisugused koorid suudavad ka ekstradirigendidele maksta head raha, et need viiksid koorid kõrgkunstilele tasemele.

Toimetuse poolt avaldati arvamust, et Hansapank või TTÜ vilistlased on siiski praeguse Eestimaa jaoks küllaltki erandlikud nähtused ja kui taotleda taidluse ellujäämist üle kogu Eestimaa, lugeda seda tema vaimse tervise jaoks tähtsaks, siis nendele näidetele ei saa rajada strateegiat. Arutluse käigus ollakse puhkpillimuusika valdkonnas jõutud suure teema juurde – professionaalse ja taidlusmuusika vahekorid –, mis on Eestis muutunud küllaltki probleemiderikkaks ja mille üle toimetuse plaanib Muusikalehe veergudel avada diskussiooni, seehulgas rahastamise osas.

Kaks liini – professionalismile ja taidlusele põhirõhu asetav – olid ümarlaual käigus küllaltki selgelt välja tulnud. Kuigi mõnikord tunnistati, et aetakse ühiselt ühist asja, ütles J. Leiten: "Stiil on praegu selline, et mõtted on head, aga kõik tegutsevad omaette." Ja sellest on tulnud parasjagu vastastikust mitterahastamist ja võõristust, seehulgas rahastamise küsimuses. Ümarlaual tuli ka see selgelt välja.

KUIDAS KASUTADA RAHA?

Eesti Kooriühingu kaudu oli äsja palutud Kultuurkapitalilt taidluspuhkpillimuusika arendamiseks miljon krooni, saadud 200000. EMA ja

Tallinna Filharmoonia mehed olid sellest saanud teada alles tagantjärele. H. Kalas kurtis: "Meie käest pole infot küsitud, rääkimata nõust või abist. Meie, professionaalid, ei tea, kuidas seda riigi käest saadud raha kavatsetakse kulutada."

J. Leiten tegi ettepaneku suunata see raha esijoones õpetamisestusiastliku grupi toetamiseks ja selle kaudu noorte huvi äratamiseks puhkpillimuusika vastu. Seni on nad toetust saanud Avatud Eesti Fondilt ja Eesti Rahvuskultuuri Fondilt, riigilt mitte. Ta tuli välja ka laiemal projektiga: luua autoriteetne komisjon Eesti muusikahariduse edendamiseks, sh. rahastamiseks, kuhu kuuluksid haridusminister, samas ministeeriumis muusikakoolide eest vastutav isik (E. Raid) ja EMA rektor. M. Kasemaa arvas, et seesugune programm peaks haarama ka üldhariduslikke koole.

A. Avarand esitas oma arvamuse selle raha kulutamise kohta. Tuleks anda välja eestikeelne ja Eesti-keskne puhkpilliorkestrite metoodika. Praegu kasutusel olevad ingliskeelsed metoodikad rajanevad selle piirkonna kasutusala lugudele ja traditsioonidele. Teiseks – muretseda pille väljasurnud puhkpilliorkestrite töö taaselustamiseks, noorte kaasatõmbamiseks seal, kus on selleks eeldusi. Näiteks tõi ta Loksa, kus ta on ise kunagi õpetanud ja kus praegu koolidirektoriks on puhkpillimees. Ka M. Kasemaa, kes on endale võtnud vastutuse 1997. aasta koolinoorte laulupeo puhkpillide osa eest, pidas oluliseks uute puhkpilliorkestrite loomist koolides. Muuseas selleks, et tõmmata maal taas puhkpilli juurde inimesi, kes on saanud vastava hariduse, ka dirigeerimise osas, kuid kes nüüd

erialase töö puudumise tõttu hangivad elatust muul viisil.

HEA MÕTE, MILLE REALISEERIMISVÕIMALUSTES KAHELDAKSE

Siit kasvas välja toimetusepoolne ettepanek: saavutada vastastikune mõistmine ja teineteise arvestamine, et korraldada töö maksimaalselt efektiivselt nende võimaluste, seehulgas materiaalse võimaluste raames, mis on olemas. Ja luua selleks mingi liit, mis ühendaks nii kõrgprofessionaalsed, teised professionaalsed (õpetajad, maakonnaorkestrite mängijad) kui ka taidlejad-puhkpillimängijad.

J. Leiten leidis, et küsimus on õigesti formuleeritud ja mõte ilus, aga kudas korraldada töö umbes nii, nagu on muusikaõpetajate, keelpillimängijate või kitarristide liidus, kus on koos nii EMA õppejõud ja tavalised õpetajad, mõnel puhul ka taidlejad. Seni on organiseeritud liitudeks pillide kaupa (metsasarved, tromboonid jt.), kuid needki liidud vaevalt hingitsevad. On puhkpillisektsioon Eesti Kooriühingu juures, mille eesotsas on A. Avarand. Kuid see on põhiliselt taidlussuunitluslik. L. Muldre tuletas meelde, et kunagi eksisteeris Puhkpillimuusika Arendusnõukogu. Tehti mitmesuguseid ettepanekuid, kuid kõlas ka skeptilisi hääli: pole enne välja tulnud, tea, kas nüüdki. Eks aeg näita, kas õnnestub saada puhkpillimängijad ühe mütsi alla.

LÄÄNEST TULEB PALJU HEAD, KUID MITTE AINULT HEAD

Sellega võiks lõpetada, kui artluse all poleks olnud üks selle põhiteljega vähemseotud küsimus, mis aga väärrib äramärkimist: kuidas suhtuda Lääne

poolt praegu tulevasse? Üldiselt muidugi positiivselt: sealt saab häid ideesid, nõuandeid, uusi noote, materiaalselt abi, sh. pillide näol. On suur saavutus, et Eesti on nüüd maailmale avatud.

Kuid mitte kõik sealt soovitud pole meie vajalik ega vastuvõetav.

J. Leiten arvas, et meil ei maksaks järele teha seda, mida hr. Illaku sõnul on tehtud Norra laste kallal: et muuta algõpetus maksimaalselt kergeks, õpetatakse laps esialgu vaid ühte nooti mängima. Antakse kontsertki ja lapsevanemad tulevad hardalt kuulama. Ta lisas: "Meil ei tule rahvas professionaalsete muusikute kontsertidelegi ja seda ühte nooti ei jääks keegi kuulama. See skeem oleks meeletu. Meie peame lähtuma oma eripäradest ja kultuuritraditsioonidest. Ja me oleme suhteliselt andekas rahvas."

Konkreetselt näite tõi H. Kalas. Haridusministeeriumisse tulid kaks noort tütarlast Inglismaalt ja teatasid, et nad tahavad õpetada Eesti lapsi paljusid pille mängima. EMA ja muusikakoolide õpetajaid kutsuti nendega kohtuma. Neid esitasid oma küllaltki naiivse ja ebamäärase projekti. Arvata võib, et see on siiani jõus ja kohe hakatakse sellele fondidest taotlema raha. Kas on sellest aga kasu pilliõpetusele Eestis?

H. Kalas ütles, et selliseid tulutuid, meie taset allahindavaid projekte on olnud rohkemgi ning iga Lääne abipakkumine tuleb konkreetselt läbi vaadata, võtta kasulik ja tagasi lükata sobimatu.

Ümarlaus räägitud tegi
kokkuvõtte
HERBERT VAINU

KAS KOORILAULU ARENG SUREB KOPEERIMISSURMA?

Koorimuusika nootide ebaseadusliku kopeerimise küsimus, mille Muusikalehe aprillinumbri tõstata Veljo Tormis, paistab olema ülemaailmselt tõsine küsimus. Sellest kirjutab murelikult ajakirja International Choral Bulletin aprillinumbri pealkirja all "Odava otsuse kallis hind" Hollandi muusikakirjastaja Fritz Ham.

Põhjendanud üksiksuhteliselt, et tegemist on intellektuaalse omandi vargusega ja samastanud selle iga muu vargusega, kirjutab Fritz Ham, et olukord kipub minema kontrolli alt välja. Tema sõnul on koore, kes ei kasuta üldse trükitud muusikat, vaid piirduvad aimuüksi fotokoopiaid. Selle tulemusel vähenevad trükitud koorimuusika tiraažid, mis sunnib kirjastajaid hinda tõstma. See omakorda suurendab veelgi kooride ahvatlust kasutada fotokoopiaid, mis omakorda sunnib kirjastusi tõstma hinda. Veereva

lumepalli efekt. Fritz Hami sõnul on mõned kirjastajad juba otsustanud vähendada investeeringuid koorimuusikasse, mõned heliloojad

loobunud selle kirjutamisest või vähemalt kirjutamisest, piirdudes otsekontaktidega kooridega. Lõpptulemuseks võib olla "kirjastajate pankrot, heliloojate loobumine ja uue koorimuusika surm". Kooridel ei jää sel juhul oma programmide koostamisel muud üle kui piirduda ainult Mozarti Ave verumi ja muude taoliste teostega.

Fritz Ham märgib, et nii egoistlikult tegutsedes õnnestuvad koorid iseendi jalgealust ja kutsub neid üles sellisest praktikast loobuma, s.d.a enam, et tema sõnul maksavad koorinoodid vaid mõne võileiva hinna. Lahendusena pakub Fritz Ham välja ka kooridele spetsiaalsete diilerite poole pöördumise, kes teavad, kust midagi võiks kõige odavamalt hinda eest saada. Kuid ta ei arutle selle üle, kas sellisele diilerile tasumaksmine ei lähe veelgi kulukamaks.

"Lendavad lehed".
Georges Cossé šarž

EESTIST

Kammerkooride konkurs

Eesti Kooriühing korraldas aprillil lõpus kammerkooride konkursi, milles osales 18 koori — 9 Tallinnast, 9 mujalt Eestist. Võisteldi kahes kategoorias, erinevas põhiliselt esitavate Lembit Veevo laulu raskusastmes.

Parimateks koorideks olid A-kategoorias (4 võistlejat) Muusikakeskkooli (I, dir. Evi Eespere) ja Tallinna Kammerkoor (II, Aivar Leštšinski, Liivi Übel) ning Tallinna Pedagoogikaülikooli naiskoor (III, Linda Kardna) B-kategoorias (14 võistlejat) Cantus Raplast (I, L. Kardna), Tallinna Kaarli kiriku (II, Ene Üleoja), Tallinna Rackoja (III, Elo Kaarepere) ja Viljandi Kultuurikolledži (III, Jana Allik) koor.

Jagati ka eripreemiaid. L. Veevo laulude esitamise eest läksid need Viljandi Kultuurikolledži ja Tallinna Rackoja Kammerkoorile. EMA preemia parimale üliõpilasdirigendile sai Liilyan Kaiv Tartust, Eesti Laulupeo Direktsiooni üllatajakooriga preemia Haapsalu koor Gaudeo Musicum. AS Pariisi Vesi oli välja pannud kaks eripreemiat. Need said Linda Kardna kui parim naisdirigent ja Ulrika Grauberg Haapsalust võluvaima interpreetrimise eest.

"Aivar, pea lõpuni vastu, pool lugu on juba läbi!"

12. aprillil kanti Aivar Mäe taktikepi all ette Peeter Vähi uudisteos "Kellade sümfonia" - esimene teos maailmas, mis on loodud käsikellade ansambli ja sümfoniaorkestrile (vt. lk. 9). Pealkirjas ära toodud lause leidis dirigent Aivar Mäe uudisteose partituurist, kui ta seda süvenenult lehitses. Helilooja P. Vähi tunnistas, et loominguprotsess oli äärmiselt raske: "Kellade ansambli võiks võrrelda klaveriga, mida mängivad 12 pianisti, kelle vahel noodid ja oktaavid on ära jaotatud," ütles autor ühes kontserdieelses intervjuus.

P. Vähi

Estonia Teatri välis- ja seespäised hädad

Korduvalt on Estonia Teatri juhtkond palunud kultuuriministeeriumilt abi. Kuid raha pole saadud. Keldrisse valgub põhjavesi ning tänavalt tuleb vihmavesi, mis tekitab niiskust, ja see omakorda lagundab seinu ning talasid. "Probleeme on ka katusest läbitilkiva veeaga, mis on kahju teinud katust hoidvatele taladele, nii et praegu on see varisemisohus," ütles Öhtulehele teatri arendusdirektor Toomas Tümpuu.

Teine suur raskus on tema sõnul selles, et maja nihkub. Teater on ehitatud osaliselt sõjas purunenud hoone varemetele ja vundamentidele ning praegu on vanale ehitatud uus hakanud vajuma. Ohuolukorra kõrvaldamiseks vajatakse chitusspetsialistide arvates vähemalt 13,85 miljonit krooni.

Peale välispäidiste hädade on aga teatril ka seespäised. Mai algul toimunud solistide koosolekul tehti umbes 20 etteheidet teatri direktioonile, esijoones kunstilisele juhile Neeme Kuningale, keda süüdistatakse autoritaarses ja oskamatus juhtimises. Kritisereeritakse ka teatri direktorit P. Himmat ja leitakse et peadirigent P. Mägi on paljuski juhtimisest eemale jäänud.

Etteheidet puudutavad repertuaaripoliitikat, etenduste vähesust ja organiseerimist (õigustamatu tsüklikilisus), kalleid piletitihindu, noorte lavajõudude kasutamist (neid on palju, neid ei kasvatata ja neile antakse võimetele mitte vastavaid ülesandeid) administratiivkoosseisu ülepaisutamist, läbimõtetamat mittekoosseisuliste töötajate, s.h. külalisdirektoreid kasutamist jne. Leitakse, et maikuisse planceritud ja teatri rütmilise töö segipaisanud Norra-gastrollide ärajäämine on suurel määral teatri juhtkonna viga, kes ei sõlminud õigeaegselt vastavat lepingut.

Koosoleku protokoll esitati seisukohavõtmiseks teatri kollektiivile, juhtkonnale ja EV Kultuuriministeeriumile.

Puhuti prantsuse pille

2.-5. maini oli Teatri- ja Muusikamuuseumi Assaue tornis Prantsuse maailmakuulsa firma Selmer saksofonide ja klarinete näitusdemonstratsioon. 3. mail toimunud kontserdil esinesid Tallinna saksofonikvartett ja saksofonist Virgo Veldi, kes ka demonstreerisid ja tutvustasid õppuritele näitusel olevaid pille. Kohal oli Prantsusmaa suursaadik Eestis Jacques Faure. Kogu ettevõtmise sai teoks Olavi Kasemaa algatusel koostöös Prantsusmaa kultuurikeskuse ja Teatri- ja Muusikamuuseumiga.

Järvamaa on Eesti Kontserdi üks südamlilik partner

23. aprillil külastasid Järvamaad Eesti Kontserdi peadirektor Toivo Tuberik ja Tallinna saksofonikvartett, kes viibisid maakonna kultuuripreemiate kätteandmisel Paide Vallitornis. Saksofonikvartett andis ka kontserdi Järva-Jaani kultuurimajas.

Lõppeval hooajal on Eesti Kontsert vahendanud Järvamaale ühtekokku 27 kontserti, mis tähendab, et Järvamaa on kontsertorganisatsioonile suurusjärgult neljas lepingupartner. "Järva maakond on Eesti Kontserdile ka üks südamlikumaid partnereid," ütles Tuberik tseremoonial Vallitornis. Selle hooaja algul olid Eesti Kontsert ja Järvamaa peaaegu võõrad, nüüd aga saatis pea iga inimene Eesti Kontserdist Tuberikuga oma sõpradele siia tervisi. Tuberik lubas, et järgmisel hooajal kantakse lisaks Järva-Jaani ja Koerule Järvamaa süvamuusikaardile ka Oisu.

Joonas lähetaamine Haapsalust vaalaskalade juurde

25. aprillil esietendus Läänemaa kultuurikeskuses Jüri-Ruut Kanguri muusikal "Joonas lähetaamine". Lavastaja on Lea Purga Raplast, dirigeeris autor. Oma etenduse-eelses intervjuus "Lääne Elule" ütles J.-R. Kangur: "Lugu ise on parajalt segane. Zantlrit jääb ta opereti ja muusikali vahepeale, sisaldades tõelisi ooperiaariaid, estraadilikke laule, rahvalaule, loitsu, tantsumuusikat jms. Tegevus käib kord külas, kord mere ääres. Tegelased, nende nimed ja karakterid ning käitumine on üpris absurdsed ja koomilised. Ständmuus loogikat pole alati lihtne tabada. Paralleelid R. Tobiase tuntud oratooriumiga "Joonase lähetaamine" selles muusikalis peaaegu puuduvad. Sarnane on vaid ühe tegelase nimi ja see, et ta tegeleb vaalaskalade püüdmisega."

H. Orusaare nimeline noorte puhkpilliorkestrite konkurs Põltsamaal

"Ei oleks osanud arvata, et noorte puhkpilliorkestrite mängutase on võrreldes kolm aastat tagasi korraldatud konkursiga nii suure hüppe teinud," ütles Eesti Kooriühingu büroo konsultant Heldur Saade pärast 13. aprillil lõppenud H. Orusaare nimelist konkursi Põltsamaal. Konkursile registreerus 18 orkestrit ühtekokku 400 noore pillimängijaga. Võisteldi kolmes kategoorias. Kolmandas kategoorias tuli võitjaks Pärnu muusikastudio A & O puhkpilliorkester (dir. A. Kokk). Keskmise kategooria võitja oli Nõmme muusikakooli brassansambel. Kõrgemas kategoorias osutus parimaks Tallinna Pedagoogikaülikooli ja G. Otsa nimelise muusikakooli ühendorkester (dirigendid Andres Avarand ja Ott Kask).

"Ööbikute festival" Pärnus

11.-13. aprillini Pärnus toimunud üritust on vokaalmuusika austajate ringkondades nimetatud ka "ööbikute festivaliks". Tuntud laulpedagoogi Klavdia Talvi 90. sünniaastapäevale pühendatud noorte lauljate konkursile tuli kokku 12 võistlejat, nende hulgas 3 noort lauljat väljastpoolt Eestit. Võistlustulle astunud hindas 8-liikmeline žürii Ivo Kuuse eesistumisel. Kõigil oli kohustusliku teosena tarvis esitada F. Schuberti "Ave Maria". Konkursi I preemia sai Kristina Vähi Otsa koolist, II preemia Taina Hirvonen Soomes ja III preemia Monika Sutt.

Žüriiliikmete hinnangul võib esimest sellenimelist konkursi pidada õnnestunuks, ehkki osalejaid tuli loodetust vähem. Järgmine, arvult teine K. Talvi nimeline vokaliste konkurs korraldatakse aastal 2001.

Endlas muusikalavastused sajandi lõpuni

19. aprillil kirjutasid Endla teatri direktor Ain Roost ja linna kultuuriosakonna juhataja Andrus Kangas alla uuendatud lepingule linnaorkestri ja teatri vahel kehtivusega 31. detsembrini 2000.

Uuendatud leping tagab orkestrile töö teatris. Endla kohustub igal hooajal lavale tooma vähemalt ühe muusikalavastuse, milles linnaorkester peab kvaliteetsel tasemel kaasa lööma.

Kuressaare õpetatakse viiulimängu värvide keeles

Kuressaare Muusikakooli õpetaja Laine Sepp õpetab ajalehe Meie Maa teatel 5-7-aastised lapsed viiulit mängima värvide keeles, ceskujuks vennad Silvyd Ungarist, kes edukalt kasutavad seda meetodit Soomes lapsi õpetades. Omapärased on selle õpetamise meetodi ka puhul pillikeelte nimetused ja iseloomustamine. Kõige madalam "karukeel" on laste keeltekompaktis pruuni värvi. Sellest peenem on punane "isakeel". Punane seepärast, et mehed on jõulised. Edasi tuleb leebe "emakeel", mis on sinine — helluse ja lootuse värv. Kõige kõrgem on linnukese keel, see on kollane.

Üheks omanäoliseks jooneks 1972. aastast muusikakoolis viiulimängu õpetava Laine Sepa poolt rakendatavas meetodis on ka see, et lapsi suunatakse nooditundmisele meloodia ülesjoonistamise kaudu. Muusikakooli viiuliklassi seintele on üles pandud iseäralik näitus 5-7-aastaste laste värvikirevatest joonistustest, kus peale laulu peaosaliste — Vihma, Laste, Haraka, Makaronide jt. — on kujutatud "samm" ja "jooksen" rütmisilpidega noodirida, nii nagu kuuleb seda laps.

Lepo Sumera: "Muusika peab valmistama rõõmu"

Aprilli alguses külastas Viljandi kultuurikolledžit helilooja Lepo Sumera, kes pidas õppeasutuses loenguid XX sajandi muusikast. Kahel päeval said kolledži tudengid hea ülevaate muusika arengust alates I. Stravinskist ja lõpetades Erkki-Sven Tüüriga.

Heliloojalt küsiti, kas ta muusikat kirjutades mõtleb ka publikule. "Peaaegu mitte kunagi," oli vastus. Veel lisas ta: "Üldiselt arvan, et muusika peab valmistama inimestele rõõmu, andma neile energiat või vähemalt lohutama."

Küsimisel, kuidas Sumera suhtub rahvamuusikasse ja kas ta kasutab seda oma meloodiate vormimisel. Ta vastas, et otseselt pole ta kasutanud rahvaviise, küll aga neist viisidest tulenevaid helilaade. Helilooja seletas, et meie rahvalaulud on tõeline varandus. Euroopa vanades kultuurmaades, nagu Prantsusmaal ja Itaalias, on vanad laulud ammu ära kasutatud. Euroopa muusika ongi sellest sündinud. Eesti folkloor on lõpuni

L. Sepp

REGIONALIA

Toimusid Eesti Kontserdi plaanikohased kontserdid (vt. ML nr. 3, lk. 23). Mitmes maakonnas viidi läbi laste lauluvõistlusi.

HARJUMAALT

* Aprilli alguses esines **Kiili keskkoolis** Sisekaitse operatiivrügemendi orkester Kaido Kodumäe juhatusel. Orkestri ringsõitu Harju maakonna erinevates paikades (Keila, Tabasalu, Saku, Saue) toetas Rahvuskultuuri Fond ja ühing Vox Musicale.

* 8. aprillil toimus **Loo lasteaias** lihavõttepühade kontsert-jumalateenistus, mille viis läbi Jõelähtme koguduse õpetaja Margus Kirja. Kontserdil esinesid Loo lasteaias lapsed.

* Ülestõusmispühade esimesel pühapäeval esines **Paldiski kirikus** Eesti Teaduste Akadeemia Naiskoor.

* Aprilli keskel andsid **Kuusalu muusikakoolis** kontserdi noor flötist Vivian Maripuu ning viiuldaja Anastassia Smonina.

* Aprillikuu eelviimasel nädalavahetusel peeti **Loo rahvamajas** Harjumaa I rahvamuusikapäev. Osalejate seas oli mitmeid maakonna rahvamuusikakollektiive.

* Kuusalu keskkooli abiturientidest koosnev meeskvartett andis jürikuu keskpäiku kohalikus koolis kontserdi. Kõlasid nii klassikalised lood kui ka populaarsed lorilaulud.

JÕGEVAMAALT

* Juba traditsiooniks saanud Jõgevamaa muusikakoolide kevadine kohtumine ja ühiskontsert toimusid tänavu aprillil lõpul Jõgeva muusikakoolis. Lisaks kohaliku muusikakooli õpilastele esinesid üritusel veel Põltsamaa ja Pala muusikakooli ning Saare kooli muusikaklassi õpilased.

* 20. aprillil toimus **Põltsamaa kultuurimajas** eraballetikooli Fonett, etendus "Loomade karneval", mis on loodud Saint-Saëni muusikale.

JÄRVAMAALT

* Aprilli keskel toimus **Paide kultuurikeskuses** Järvamaa ühe staažikama taidluskollektiivi - naiskoori Järvala - 35. aastapäeva kontsert.

* 12. aprillil esines **Paide muusikakoolis** Eesti Kontserdi plaani viiselt norra pianist Geir Henning Braaten. Kõlasid M. Clementi, F. Chopini ja E. Griegi heliteosed.

* 14. aprillil toimus **Koeru kultuurimajas** Paide eakate klubi Hämarik kevadkontsert.

* 1996. aasta Järva maavalitsuse kultuuripreemia sai teiste seas ka üks muusikakollektiiv - kapell Järvakse.

LÄÄNEMAALT

* **Lihulas** toimus aprilli alguses kohaliku muusikakooli 10.

tegevusaastale pühendatud kontsert. Esines kooli sümfoniettorkester G. Grensteini juhatusel.

* 15. aprillil etendus **Haapsalu kultuurikeskuses** F. Lehari operett "Naeratuste maa". Tüki lavastas Ülo Matesen, muusikaline juht oli Jaanus Juul.

* 19. aprillil toimus **Haapsalu Wiedemanni koolis** kammerkontsert. Esinesid sopran Anne-Liis Treimann-Poll ja klavessiinist Marju Riisikamp. Kõlasid Itaalia varabaroki ajastu meistrite helitööd.

* 26. aprillil andis Haapsalu kammerorkester dirigent Jüri-Ruut Kanguri juhatusel oma esimese täispäikase kontserdi **Wiedemanni koolis saalis**. Kontserdil kõlas Mozarti, Brahmsi, Straussi, Bernsteini ja dirigendi enda muusika.

PÄRNUMAALT

* Aprilli alguses andsid **Ülejõe gümnaasiumi lapsed Agape keskus** heategevuskontserdi puuetega lastele.

* 10. aprillil esinesid **Pärnu raekojas** Margarita Voites ja Thgerese Raide.

* 13. aprillil toimus **Endla teatris** Pärnu Lions Club'i heategevuskontsert. Üritusel osalesid segakoor Endla, kammerkoor Ave Canto ja mitmed rahvaliku muusika ansamblid.

* 16. aprillil oli **Pärnu Vanalinna koolis** sümfooniakontsert, linnaorkestrit juhatas Loit Lepalaan. Kõlasid L. van Beethoveni, C. M. von Weberi ja R. Tobiasi teosed.

* 21. aprillil andis pämulastele hooaja viimase kontserdi barokkorkester Tallinnast Neeme Punderi juhatusel. Kõlasid baroki- ja klassitsismiajastu autorite helitööd.

* Pärnu Eliisabeti koguduse nais- ja lastekoor andsid **Rootsis Västerås** nelja päeva jooksul kaheksa kontserti.

RAPLAMAALT

* Thea Paluoja hooelulused saavutasid üle-eestilisel segaansambli päeval teise koha.

SAAREMAALT

* 9. aprillil esinesid **Kuressaare Muusikakeskkooli saalis** muusikakooli puhkpilliorkester, saksofonikvartett ja noored puhkpillilistid.

* 19. aprillil toimus **Kuressaare raekoja saalis** lauluseltsi Fraas kontsert.

* 20. aprillil esinesid **Kuressaare Laurentiuse kirikus** EKE Inseneride Meeskoor ja Saaremaa Meeskoor. Koore juhatasid Ants Üleoja ja Saari Tamm.

* 26.-27. aprillini Kuressaares toimunud äri- ja infopäevade raames oli ka mitmeid kultuuriüritusi. Erinevais paigus läbiviidud koorikontsertidel esinesid naiskoor Piret, kammerkoor Eysysla ja naiskoor Atsed.

* 18. aprillil andsid naiskoor Atsed ja rahvamuusikakapell Erelid **Kuressaare kultuurikeskuses** kontserdi linna sanatooriumis ravil olevatele soomlastele.

* Oma 108. aastapäeva tähistas segakoor Lyra 21. aprillil piduliku kontserdiga **Kuressaare kultuurikeskuses**.

TARTUMAALT

* 4. aprillil esitas Rein Rannap **TÜ aulas** improvisatsiooniga ja eesti rahvalaule.

* 7. aprillil oli **Vanemuise Väikeses majas** kontsert "Flööt - kas pasun?". Flööti mängisid Jaanika Lentsius, Lande Lampe ja Margus Kitse, klaverit Ralf Taal.

* 8. aprillil esitas **Vanemuise kontsertsaalis** ülestõusmispühadeks orelimuusikat Urmas Taniloo, flöödil löi kaasa Lande Lampe-Kits.

* 11. aprillil esitasid Arsis ja selle kellade ansambel **TÜ aulas** J. Rutteri reekviemi ja P. Vähi Kellade sümfoonia.

* 15. ja 24. aprillil mängis **Vanemuise kontsertsaalis** Eesti Kaitseväe orkester, dirigent Peeter Saan. Kaastegevad Sirje ja Väino Puura, Katrin Karisma, Tõnu Kilgas.

* 12. aprillil andis **TÜ aulas** kontserdi Tartu Akadeemiline Meeskoor, 17. aprillil toimus seal H. Elleri nim. kooli õpilaskontsert.

* 18. aprillil oli **Vanemuise kontsertsaalis** M. Härma Gümnaasiumi kevadkontsert.

* 20. aprillil esines **Tartu Õpetajate Seminari aulas** Tartu Pimedate Ühingu puhkpilliorkester.

* 20. aprillil esitasid Peetri kirikus kontsert-jumalateenistusel Hella Tederi loomingut Valga, Viljandi, Võru ja Tartu praostkonna kirikukoorigid ja Lõuna-Eesti koorijuhtide segakoor.

* 21. aprillil toimus EMLS Tartu Meeskoori heategevuslik kontsert Kalevipoja mälestussamba taastamise faldel.

* 27. aprillil tähistati **Kambja kirikus** Wastse Testamendi lõuna-eestikeelse tõlke ilmumise 200. aastapäeva ka kooride kirikukontserdiga.

VALGAMAALT

* 20. aprillil tähistas Valga Linna Meeskoor oma 40. aastapäeva piduliku kontserdiga **Valga kultuurikeskuses**.

Viljandimaalt

* 3. aprillil oli **Viljandi kultuurimajas** svingmuusika õhtu, kus esines klarnetist Aleksander Rjabov ja džässkitarrist Tiit Paulus tutvustas Viljandi kultuurikolledžis oma kitarrimuusika õpikut.

* 4. aprillil kandis **Viljandi Pauluse kirikus** ja 6. aprillil Tartu Pauluse kirikus segakoor Koit ette C. Kreegi "Eesti reekviemi". Koori juhatas Jana Allik.

* 12. aprillil toimus **Jaan kirikus** Tallinna Kammerkoori kontsert. Samal päeval oli veel linna raekojas prantsuse barokkmuusika kontsert.

* 13. aprillil oli **Paala gümnaasiumis** ESTO-päevadel esineda soovivate Viljandi maakonna kooride ülevaatus.

* Aprilli keskpäiku toimus **Tännassilma rahvamajas** maakonna vokaalansambli päev.

* 19. aprillil andis Viljandi kultuurikolledži koor **Jaan kirikus** kevadkontserdi, kus kõlas sama kava, mis esitati ka nädal hiljem V vabariiklikul kammerkooride festivalil. Koori juhatas Jana Allik.

* 20. aprillil esines **Jaan kirikus** Pärnu kammerkoor Mattone. Koori juhatasid Mikk Üleoja ja Andrus Siimon.

* 22. aprillil oli **Viljandi maavalitsuse saalis** EMA lauluosakonna õppejõu Marje Tralla ja tema õpilaste kontsert.

* 26. aprillil toimus **Viljandi kultuurimajas** linna Huvikeskuse 50. aastapäevale pühendatud kontsert.

IDA-VIRUMAALT

* Aprilli algul esinesid **Sillamäe ja Narvas** Tallinna ukrainlaste naisansamblid Zurba ja Vidlinna ning vene rahvapilli ansambel.

* 18. aprillil toimus **Jõhvi kultuurikeskuses** Eesti Kaitseväe puhkpilliorkestri kontsert, 20. aprillil Narvas esinenud kohaliku orkestri kohta ütles Gennadi Taniel: "See oleks hea sõjaväeorkester".

* 21. aprillil toimus **Jõhvi kultuurikeskuses** Väikeste Lõõtspillide Ühingu kontsert.

* 26. aprillil esines Kiviõli kunstide koolis Tallinna naiskammerkoor Carmina.

* 30. aprillil peeti **Jõhvi kultuurikeskuses** kevadballi. Üritusel esines Horre Zeigeri Big Band.

LÄÄNE-VIRUMAALT

* Aprilli alguses peeti **Võsul** Lääne-Virumaa üldhariduskoolide muusikapäev. Üritusel osalesid keskastme õpilaste vokaalansamblid.

* **Salla koolimajas** andsid kontserdi Eesti Oscar Wilde'i Seltsi liikmed Erkki Otsman, Toomas Kuter ja Benno Margus. Kõlasid laulud "Helisevast muusikast" kuni R. Valgre loominguni.

* 14. aprillil andis **Rakvere Kauri koolis** kontserdi pianist Inga Arro. Kõlasid Mozarti ja Chopini helitööd.

* Aprilli lõppülevaadel andsid tsellistid Jaan Reinaste ja Ivo Juul 3 kontserti **Lääne-Virumaa erinevates paikades**.

* 29. aprillil esinesid **Rakveres** Estonia Teatri operetistolistid, kaastegeve Eesti Kaitseväe orkester. Nädal varem olid nad andnud kontserdi Võrus.

* 19.-21. aprillini viibis Rakvere Linnaorkester **Soomes Lappeenrannas**, kus anti mitu kontserti.

VÖRUMAALT

* 2. aprillil andis **Võru kultuurikeskuses** Kannel kontserdi Eesti Koorijuhtide Naiskoor.

* Aprilli keskel sõitis kontserdireisile Soome Võrus teist hooaega taastegutsev poistekoor. Kooriga sõitis kaasa ansambel Võrukaelad.

Harju maakonna preemia Helgi Sallole

Harjumaalastel on kena traditsioon lõpetada teatrikuu Estonia Teatri ühiskülastusega. Siis antakse ka üle näitlejapreemia ühele teatri artistile. Seekordne näitlejapreemia (5000 krooni) sai Helgi Sallo peaosast vastlavastatud muusikalis "Hello Dolly". Koo Harju maakonna juhtidega oli näitlejatari õnnitlema tulnud ka eelmine preemiasaaja Teo Maiste.

Kose pasunakoos sai 115-aastaseks

20. aprillil musitseeris Kose põllumajanduskooli saalis Kose puhkpilliorkester. Pasunakoos on Kosel tegutsenud alates 1881. aastast. Puhkpilliorkestri kauaaegne juht Voldemar Reimaa oli pasunakoori sünnipäevaks kirjutanud marsi "Kose 115", mis kanti tema enda dirigeerimisel menukalt ette. Kontserdil löid kaasa ka Saue orkester ja Lääne-Harjumaa koondorkester.

amendamatat ja see on meie eelis. Lektorilt küsiti ka, kuidas ta hindab tänapäeva eesti heliloomingut maailma üldpildis. Vastaja arvas meie heliloojate professionaalse taseme olevat kõrge, kusjuures on tunda A. Kapi ja H. Elleri pedagoogiliste koolkondade mõju. Kogu üldpilti pidas ta siiski liiga ühetaheliseks, mis olevat vist väikese riigi paratamatus.

Kultuurikolledži tudengid lavastasid muusikali

24. aprillil toimunud Viljandi kultuurikolledži levimuusika eriala tudengite diplomikontserdil esitati muude omaloominguliste palade kõrval ka miniimuusikal "Suudlused ja muusika". Idee, teksti ja muusika autor on Siiri Kravtsov. Teos on kirjutatud traditsioonilisi muusikali reegleid arvestades ning selles on palju tõsieluseiku. Kaasautor lugude arranžeerimisel on Tauno Uibo.

TUTVUSTATI EESTI MUUSIKAT

NYJD-Ensemble Olavi Eltsi juhatusel esitas Euroopa selle aasta kultuuripealinna Kopenhaagenis E.-S. Tüüri, T. Kaumanni ja T. Kõrvitsa loomingut, viimase "The Rainbirds Home" esiettekandes.

Eesti Päevadel New Yorgis tegi kaasa setu koor Leiko.

29. aprillil esitasid rootsi koor Orphei Drängar ja soome Ylioppilaskunnan Laulajat Tampere V. Tormise uue meeskoori kantaadi "Incantatio maris aestuosi" (Tormise mere loits).

70-84 PUNKTI SAJAST

Itaalia Riva del Cordas toimunud koorikonkursil esines 4 koori Eestist - Rapla kammerkoor Cantus, Tartu Akadeemiline Meeskoor, Tartu Noortekoore ja segakoore Helitron Tallinnast. Kõik nad tulid II kohale, mis tähendab seda, et 100-punktilises skaalas said nad žüriiliikmetel keskmiselt 70-84 punkti. Vaid pisut jäi esikohast puudu Cantusel Linda Kardna juhtimisel, kes esines kammerkooride A-grupis. Kuu lõpul sõitis see koor esinema Roots.

Kokku võistles 102 koori 22 maalt, neist said kuldmedali, s. t. 85 ja rohkem punkte 11. Žüriis oli ka Venno Laul.

NEEME JÄRVI ANDIS SIBELIUSELE KIIRENDUSE

Londonis toimunud Sibeliuse festivalil mängis Göteborgi orkester Neeme Järvi juhtimisel Sibeliuse seitsmenda sümfonia läbi kiirtempo, ainult 18 minutiga. "C-duuri-helistikus tavaliselt nii majesteetlikult ja ülevalt kõlavad helid sõostsid mööda nagu pianistil heliredeliharjutustel," kirjutas Helsingin Sanomat. N. Järvi ütles intervjuus, et aeglane tempo on muutunud üldiseks suurel määral sellepärast, et orkestrid ei ole suutelised mängima kiiresti.

Kuigi mõned kriitikud märkisid, et sellega ei tulnud päriselt toime ka Göteborgi orkester ja mõnele oli üldse selline muutus vastuvõtmatu, vallutas N. Järvi publiku südame. Leiti, et ta tegi Sibeliusega sama, mis 80-ndatel aastatel tegi Speed metal rockmuusikaga.

SOOME PROFESSOR PEAB TALLINNA TOOMKIRIKU ORELIT MAAILMATASEMELISEKS

Soome Rondo avaldas k. a. märtsinumbri artikli Tallinna Toomkiriku ohus oleva orelikohta. Tuuakse ära Sibeliuse Akadeemia oreliprofessori Olli Porthani sõnad, et Tallinna Toomkiriku orel on oma stiili pillidest üks maailma parimaid. Peetakse silmas romantilist stiili ja konkreetselt ka Wilhelm Saueri chituid, millistest maailmas on säilinud vaid kaks - Tallinnale lisaks veel Leipzigit. Seda tänu asjaolule, et nendeni ei ulatunud Lääne mood chitada vanad orelid 60-70-nädal aastail ümber uusklassistsistlike mehhaanilisteks ja elektroonilisteks pillideks.

Artiklis märgitakse ühtlasi, et kampaania "Orel korda!", mille raames on antud kontserte Toomkiriku orelile heaks, ka Soomes, pole olnud senini suurt rahalist efekti. Mullu koguti vaid 100 000 krooni, orelit rekonstrueerimiseks huvitatud firmad nõuavad aga tunduvalt rohkem. Näiteks Schucke Potsdamist 5,6 miljonit krooni ja selle raha eest lubab ta töö valmis teha kahe aasta jooksul.

FRANZ SCHUBERTI LÕPETAMATA OOPERI ESJETENDUS

Franz Schuberti (1897-1828) ooperi "Krahv von Bleichen" esietendusel Meiningeni teatris lauldi kiidulaulu bigaamiale. Helilooja oli

hakanud legendi Tüüringi krahvist ja ristiriitlist Ernst von Bleichenist ooperiks vormistama aastal 1827.

Saaga kohaselt oli see truu kristlane läinud 1227. a. (seega täpselt 600 aastat varem) ristiretkele Jeruusalemma vabastama, võetud aga vangi ja elanud seejärel orjuses. Kuid armastus sultani tütre vastu tõi auväärt, kuid kodumaal juba unustatud krahvi sinna tagasi. Tema armastatu tuli kaasa, võttis omaks ristiusu ja elas seejärel (paavsti loal!) krahvi juures liignaisena.

Nii palju pattu ei võinud Schuberti ajal tseensuur lubada. Eduard von Bauernfeldi libreto pandi keelatud teoste nimekirja. Schuberti ooperi jäi lõpetamata ja seda pole kunagi ette kantud. Alles Meiningeni pärit helilooja ja dirigent Wolfgang Hoche päästis selle teose unustusest 1993. a., ligi 170 aastat pärast Schuberti surma.

Ta leidis partituuri ühest Viini raamatukogust ja täiendas seda, viis lõpule Schuberti stiilis. Tema algatusel ning ooperidirektori Ingolt Huhni režiis kanti see senitundmatu teos nüüd ette Meiningeni teatrinädala "Tüüringi kirjanduses ja muusikas" avatendusena.

Huhn on andnud tolele romantilisele laulumängule Tüüringi krahvi imelisest vabadusse pääsemisest ja veel imelisemast kahenaisepidamisest juurde groteskseid jooni. Instseneeringus ja rekvisiitides, mis pigem meenutavad Schuberti kaasaega kui ristsõdalaste perioodi, on lisandunud värskest, mis puudus libreto.

"Ma tahan sind ohtrasti pärjata, maa lilledest tühjaks korjata," laulab orjaks alandatud krahv sultani aiast oma noorele käskijannale. Neiu, keda kosisid kolm tudisevat vanaahti, ei jäänud ka õieti muud valikut, kui igavesti noorusliku krahviga läänemaailma põgeneda.

Pealtvaatajad aplodeerisid pikalt Wolfgang Hochele meeldiva ooperielamuse eest ehtschubertilikus stiilis. Ka selle eest, et esietendus toimus krahv von Bleicheni kodumaal - Tüüringis. Hoche oli pärast õpinguid oma kodulinnas Dresdenis olnud 27 aastat Meiningeni teatri orkestri dirigent ja jäänud ooperimajaga ühendusse ka pärast pensionile minekut. Ka krahvi, sultani, tema tütre ja teiste osade täitjaile karjuti "braavo".

DPA-ETA SAKSA KUNSTNIKUNIMEGA INDIAS SÜNDINUD INGLANE ON ROMANSSIDE KUNINGAS

2. mail sai 60-aastaseks Lääne naiste, eriti saksa naiste lemmik armastuslaulude laulmisel, kes on tuntud kunstnikunime Engelbert Humperdincki all, aga Saksamaal kasutab ainult esinime. Selleks et teda nimevarguse eest ei antaks kohtusse sellenimelise aastatel 1854-1921 elanud helilooja, muinasjutuoperi "Hansel ja Gretel" järglased. Ta on Indias Gerry Dorsey nime all sündinud inglane, kelle talendi sentimentaalsete laulude laulmisel avastas inglise laulude kirjutaja Gordon Mills. Tema soovitas Dorsey võtta kunstnikunimeks tolle saksa helilooja nime.

Millsi soovitatud teel saavutas Dorsey, osalt Beatles'ide matkides, hiigeledu, seejuures Hollywoodis. Tal on mitmeid kuld- ja platinaplaate, tema plaate on müüdnud umbes 130 miljonit ja teda kutsutakse romansside kuningaks. Loomulikult on Dorsey-Humperdinck nüüd ülikas mees, kellel on mitmeid luksuskortereid. Enamiku aega veedab ta Las Vegases. Tal on 4 last. Oma edu põhjuse on see südamestõrjaja formuleerinud järgmiselt: "On imelik, kui sarnased on inimesed südameasjades, vaatamata nende erinevatele eluteedele."

DPA-ETA

Ajakiri Opernwelt nr. 3 avaldab intervjuu 1934. a. sündinud kuulsalt itaalia sopranilt Renata Scotto. Pärast hiilgavat 40-aastast lavakarjääri laulis ta 1992. a. esmakordselt ja nüüd uuesti saksa keeles suure eduga rasket marssalitari osa Straussi "Roosikavaleri", seejärel aga ka Wagnerit.

Scotto ütles, et talle meeldib ennast proovile panna. Ta võttis endale repetiitori, kuulas ka varasemaid plaate, eriti Elisabeth Schwarzkopfi osatähtsusi. Ning tegi kuu aega tööd 5 tundi päevas, laulis kogu partii takt-takti läbi. Kuna tegevus toimub Viinis, pöörati palju tähelepanu ka sealsele murde, seehulgas argoo omandamisele. "Mitte ühegi partiiga pole ma nii intensiivselt töötanud," lisas Renata Scotto.

Ning tulemus oli hiilgav mitte ainult vokaalselt, vaid ka lingvistiliselt.

R. Scotto peab laval laulmisel peamiseks karakteri tabamist, mille ta saavutab rohkem intuitsiooni kui mõistuse abil. Ta märgib, et paljud noored lauljad püüavad esineda musikaalselt ülimalt perfektselt, kuid seejuures nõrgeneb karakterisse sisseelamise ja publikuga kontakti saavutamise võime. "See on nagu enda ülimalt kenaks tegemine ja võluva naeratusega kaamerasse vaatamine - selles pole eneseväljendust, järelikult ka tõde."

Oma kredo väljendab R. Scotto järgmiselt: "Kes alati ühtemoodi ilusalt laulab, sõltumata sellest, milliseid sõnu ta laulab ja millist osa mängib, sellel pole laulmisega üldse midagi tegemist. Minu jaoks on laulmine eelkõige suhtlemine."

MUTI 10 AASTAT LA SCALAS

10 aastat on Riccardo Muti olnud La Scala peadirigent. Selle aja jooksul on ta lavastanud 22 etendust ja 29 erinevas etenduses tõusnud 285 korda dirigendipulti. 10-aastase koostöö tähistamiseks lavastab R. Muti G. Verdi "Nabucco", milles tema arvates avaldub kõige selgemalt Lombardia pealinna Milaano kultuuri ja teatri identiteet.

Opera international, 4/1996

SAKSAKEELSETES MAADES DOMINEERIB NÜÜD LLOYD WEBBER

Statistika andmeil domineeris saksakeelsete riikide (Saksamaa, Austria, Šveits) muusikalavadel 1994/95. aasta seosoni Inglise helilooja Andrew Lloyd Webber. 5 kõrgeima publikumenuga etenduse hulgas on tervelt 3 tema tükki. Esikohal on tema muusikali

TALLINNA KONTSERDIELU - APRILL

ESIMENE NÄDAL

Kannatusaja muusika rikkalikust varamust ammutatud teostega toodi pealinna publiku Niigulistesse, Toomkirikusse ja Estonia kontserdisaali vaatama kaunite helide saatel oma hingesügavustesse ja mõtisklema vaikselt nädala tähenduse üle. 12.-16. saj. Euroopa katoliku kiriku muusika kõlas Hortus Musicuse kontserdil "Miserere Mei Deus", gregooriuse laule kannatusnädalaks esitas "Schola Gregoriana" T. Tulevi juhatusel, oreilit mängis I. Maidre; Eesti Rahvusmeeskoor T. Siitani dirigeerimisel laulis T. L. de Victoria Kannatusnädala motette ja responsooriume, vana ja nüüdisaegset sakraalmuusikat aga Eesti Poistekoor V. Lauu juhatusel.

Sel nädalal käis meil ka külalisi: norra sopran Kristin Theisen esitas Geir Henning Braateni klaverisaatel E. Griegi laule ja sümfooniakontserti juhatus Oleg Soldatov Venemaalt. Kontserti alustas L. van Beethoveni avamäng "Coriolanus", ja lõpetas S. Rahmaninovi 3. sümfoonia, keskel mängis Toomas Vavilov - nagu ikka suurepärasel moel - C. M. Weberi Klarnetkontserdi.

TEINE NÄDAL

Teisele nädalale andsid jumet Klavessiinipäevad, kus olid külalisteks prantslanna Huguette Dreyfus ja Edward Parmentier USA-st ning sai kuulata klavessiinimuusikat 15. sajandist tänapäevani.

Ürituse tähenduslikkust võimendas järjepidevuse rõhutamine. Ei mäleta, et mitmesuguste "päevade" korraldajail tulnuks kunagi pähe panna esinema ka 7-8-aastaseid muusikuhakatisi ja trükkida soliidse bukletis ära nende pisibioografiad. Seekordse meeskonna (M. Kolk, I. Tarum, I. Sillamaa jt.) tegu andis klavessiinipäevadele laia, tulevikku suunatud kandepinna.

Vanalinna Muusikakooli õpilastest ja õpetajatest alustaksingi.

Kõige noorem klavessinist oli Kadri-Maria Vooglaid, kes sooleerimise kõrval tuli süüdit toime ka endast veidi noorema viiuldaja Ristin Siimeri saatmisega. Meeldivalt mõjusid Eve Eensaare ja Maria Madise mängitud D. Scarlatti sonaadid.

Klavessiiniga koos häälitest teisi vanu pille: traversflööt Vladimir Maltzovi ja rebekk Maret Soomi osavates kätes. Eriti vahvalt kõlasid ansambliid - Anonymose Keskaegne viis (rebekk, flööt, tamburiin, klavessiin) ja A. Corelli Sonata (plokklöödid, viola da gamba, klavessiin). Viimane oli ilmselt kava kõige kunstiküps number, kus pedagoogide Ingrid Vooglaiu, Tõnis Kuurme ja Tõnu Sepa kõrval esines võrdväärse partnerina 13-aastane Martin Lips.

Assaawe tornis kuulati ka edasijõudnumaid EMA-st. Tudengid Stella Albin, Ele Sonn ja Anneli Tanksimäe ning magistrandid Ene Nael, Reinut Tepp ja Kristi Kärmas esitasid prantsuse klavessiinimuusikat 17.-18. sajandist.

Avakontserdil oli "prozektor" suunatud rohkem heliloojate kui klavessiini poole, ehkki P. Vähi

aastatetaguses ja J. S. Bachi sajanditetaguses muusikas oli "pävakangelasel" täita oluline roll.

P. Vähi tudengipölvest pärit "Concerto piccolo" (1975) mõjus kummastavana, justkui tõsimeelsuse ja pila piiril balansseerivana. Laenatud võited barokist ja neoklassitsismist liitused tänu noorusjulgusele ometi kuulaja huvi ülalhoidvaks tervikuks. Ilmselt avaldus juba siis P. Vähi hiljem sõnastatud soov "tunnetada kõiki maid ja kultuure eelarvamusvabalt", ehk ka eri ajastute stiile.

Üle 10 aasta hilisem "Neli Revali gravüüri" flöödile, viiulile, violale, tsellole ja klavessiinile hoidis pea samuti elevelil oma kohati tuttavlike, samas originaalsete elementide vaimuka seostamisega.

J. S. Bachilt kõlas Triosonaat teosest "Muusikaline ohver" ja Kontsert klavessiinile, flöödile ja viiulile. Esitajaiks olid hortuslased, solistideks Andres Mustonen ja Neeme Punder, klavessiinipartii eest vastutas Ivo Sillamaa. Viimaselt lähtus pidevalt tajutav pulss, mis hoidis suuremat või väiksemat ansambli koos nii kiiretes kui aeglastes liikumistes; muide, eriti valvsalt just aeglastes, kus tundedelised partnerid kippusid rohkem laiali valguma. Ettekandelis mõttes õnnestus vist enim Triosonaat, kus N. Punderi võluv musitseerimine ja ansambliiline täpsus osutus kõige mõjusamaks.

Külalised jagasid oma teadmisi *workshop* idel, mängisid sooloõhtutel ja lõppkontserdil.

1960. a. oma rahvusvahelist karjääri alustanud H. Dreyfus on andnud klavessiinikontserte kogu maailmas, isegi Lõuna-Ameerikas. Teda peetakse prantsuse 17. ja 18. sajandi klavessiinimuusika targaks spetsialistiks, kelle heliplaadistused on võitnud kaalukaid auhindu.

Sümpaanne hallipäine daam võitis Assaawe torni tillukese auditoriumi südamed särtsaka, naerusuise ja väga artistliku mänguga, milles domineerisid vaba rütmikäsitlus ja fraasiilmekus ning ei häirindul põrmugi ka mõned uljad mõõdalöögid. Kavas olid kõige olulisemate klavessiiniautorite helitööd: "Sixième Ordre" P. Couperinilt, "De Rappel des Oiseaux" J.-Ph. Rameau'lt, 5 sonaati D. Scarlattilt ja Itaalia Kontsert J. S. Bachilt. Seejuures edastas esimese ornamentide filigraansuse, teise improvisatsioonilisuse ja kolmanda virtuooslikkuse, katkematu liikumisrõõmu kunstnik mingi erilise subtiilsusega.

Hiilgav lõppkontsert kulges täismaja ovatsioonide saatel. H. Dreyfus oli solistiks J. Haydni Kontserdis D-duur ja mängis veelkord D. Scarlatti sonaate - ikka sütitavalt ja armastusväärset.

Michigani Am Arbori ülikooli klavessiiniprofessor, inglise virginalimuusika ja J. S. Bachi loomingu põhjalik tundja E. Parmentier esitas G. Böhmi Süüdi D-duuri isikupärase atraktiivsusega. Tema koostöö Imbi Tarumiga J. S. Bachi Kontserdis kahele klavessiinile C-moll sünnitas erilise elevuse ja vaimustuse - finaali tuli korrata!

Mõlemat suurvormi saatis Tallinna Kammerorkester dirigendita, kuid hästi tasakaalustatult, markantse rütmi ja toreda vitsaalsusega.

"...justkui unistus või muinasjutt millestki kaugest ja ilusast, mis jääb kättesaamatuks...", iseloomustas teatmik väga tabavalt A. Schmittke "Süüti vanas stiilis" viiulile ja klavessiinile. Sellest juhitud võimendas Ulrika Kristian ja Imbi Tarum peenelt võrtsitatud muusikas olulisimat - seost mõõdnuga.

11. ja 12. aprillil **kuhjusid mitme organiseerija kontserdid nii ühte puntrasse**, et andis nuputada, kuhu minna, kuhu mitte. Ühe klavessiinipäevade kontserdiga samaaegselt toimus A. Pärdi "Patukahetsuse kaanoni" esiettekanne EF Kammerkoorilt Niigulistes, teise ajal kanti Estonia kontserdisaalis esmakordselt ette P. Vähi "Kellade sümfoonia" ja Estonia Teatri Talveaia "Eesti muusika päevade" raames Linnamuusikute poolt uudisteid T. Tulevilt, M. Kõlarilt ja L. Sumeralt. Kummalgi päeval võis hea tahtmise korral jõuda veel kahele varasemale klavessiinikontserdile, kuid päris kindlasti on seitse kontserti kahe päeva jooksul liig mis liig.

12. aprillil dirigeeris ERSO-t **Aivar Mäe** ja P. Vähi oopuse kõrval kõlas veel J. Rutteri "Requiem". Teos meenutab mõneti A. Lloyd Webberi Reekviemi, kuid on kirja pandud vähemanda käega ja eemaldub kohati üldtunnustatud reekviemlikest "normidest".

A. Mäe üllatas Arsise kooriliikmete istumapaigutamisega orkestrantide hulka ja oli soprani asemel sooleerima pannud kolm kõrgete häälega poissi Tallinna Poistekoorigist - eksperimendid õnnestusid üsna hästi.

Arsise Kelladeansambel on kolme aastaga end nii üles tõotanud, et võis tulla välja pretseenditu ettevõtmisega - esineda suurvormis koos sümfooniaorkestriga! P. Vähi olevat pidanud pealkirja valikul silmas kreeka keelset sõna *symphonia*, mis tähendab kooskõla, harmooniat helide vahel. Tundus, et see kooskõla saavutati kõikidel mõeldavatel tasanditel, eriti esinejate ja publiku vahel. Esimesel kuulamisel tõmbas osa tähelepanu endale vaatamängulis, sest 12 arsislase kellade käsitlemise plastilisus ja võtete variantsus on väga esteetiline. Kaunilt ja maitsekalt mõjus ka neile loodud muusika, kus suure loomefantsaasia kõrval leiab kellade osava rakenduse näol tõestust P. Vähi perfektnete ansambliitundmine.

9. aprillil mängis **Vardo Rumessen** Valges saalis A. Skrijabini etüüdi ja

poeme.

S **KOLMAS NÄDAL**

ee oli aprilli tõsiseim - toimusid **Eesti Muusika Päevad**, mis faktiliselt hargnesid küll kümnele päevale, kuid kestsid kõige tihedamalt 18.-21. aprillini. Situatsioonis, kus iga-aastaste eesti muusika festivalide vahelisel ajal kõlab kontserdisaalides nimekaimate kõrval vaid mõne üksiku komponisti varasem helitöö, on hingekosutav kord jälle üht-teist üle kuulata.

13. aprillil mängisid Pühavaimu kirikus

viuldaja **Niina Murdvee** ja organist **Piret Aidulo**. Esinemispaiga valik oli kõike muud kui õnnestunud, sest juhuslikult kirjikus sisenenud kodanikud marssisid julgelt edasi-tagasi ka kõige vaiksema pala ajal, nii et vähesed kontserdiletulnud suutsid vaevu keskenduda. Kahju!

A. Kapi ja R. Tobiasi koraalprelüüdide raamistuses kõlas kõigepealt üks eesti viulimuusika hardaim pala - A. Kapi "Viimane piht", siis E. Mägi tõsi-siiras "Vesper". Ilmselt võitis A. Pärdi sisekaemuslik "Peegeel peeglis" plusspunkte klaveri asendamisega hulga sobivamaid tämbreid võimaldava oreliga; ka M. Kuulbergi "Väike oõmuusika". Nagu "Viimne piht", on H. Lepnurme äärmiselt põnevaid intonatsioonide ja faktuurileide sisaldavad "Variatsioonid" kirjutatud originaalis viiulile ja klaverile.

V. Murdvee on rahvuslikku viuliloomingut alati kõrgelt hinnanud ja seda palju mänginud. Kunstniku soe toon ja sisukas tõlgitus on ikka kujundanud tema esinemised meeleolukaiks, nii seegikord.

Kolmikjaoitusega **Mammutkontsert** näitas üsna laialt skaalal eesti kammermuusika hetkeseisu. Kõigi kaheteistkümne autori lood tulid esiettekandele. Tore, et nende hulgas oli nii auväärseid vanameistreid kui tudenginoori, mistõttu väljakujunenud isikupära ja reibas, värskete otsinguteõhin pakkusid nii kuulamisvaheldust kui huvitavat mõtisklusmaterjali.

Tinglikult võiks vanimasse autorirühma arvata E. Mägi, H. Otsa ja E. Vetemaa. Kui esimesed kaks tõid truuna oma põhikarakterile välja vastavalt sügava rahvuslikkuse ja peene helikeelega tekstivaba "Huikeid" (A. Tõnuri, P. Malkov flöödil, H. Mätlik kitarril) ning mõnusalt muheda, lopsakate värvidega "Prelüüdi ja fuuga rustico" (Silver Brass), siis end suhteliselt harva komponistina avaldava E. Vetemaa Saksofonikvarteti saami joiul põhinev II osa äratas tähelepanu ebatavaliste võtete ja väljendusliku uubsusega.

N.-ö. teises rühmas oli võimsaimalt esindatud U. Sisask, kes mängis ise klaveril oma "In memoriam Leo Normet" ja kelle "Onnis on inimese" laulis V. Valdmaa (klaveril M. Raide). Küllap võib "In memoriam..." kuulata vaid antud spontaanses ja enesekindlas, mitmesuguste klaverisestete ja -väliste efektidega pipardatud esituses, mida valmistada pealegi ette pikk-pikk alapealkirja "Kajakas ja vesi" seletus, loomulikult taevakehade abil! Vaevast suutnuks muidu muigeta kuulata "Puhkuse veedame kõik Viljandis"-tsitaati selles kurb-tõsidusele pretendeerivas loos. Ka laulus "Onnis..." leidis Sisask oma plaanidele toetust klaveri sisemusest, nõudes seeläbi kontsertmeisterlikult koloriitset "toimetamist". Üldse kiskus muljetavaldav saatpartii tähelepanu eemale vokaalilt.

L. Sumera lustakusttaotleva tsükli "Laulud eesti abielulüürikast" tekstid on iseenesest juba väga mahlakad, nende muusikasse panekul pole autor värve ja rütme kokku hoidnud ei vokaal- ega klaveripartiis. Lõbu tekitasid ka V. Valdmaa ja M. Raide refrään-deklamatsioonid.

Klaveriduo N.-L. Sakkos - T. Peaske esitas T. Tulevi "Music for a While", mis jätkab autori laadi mängelda helidega küllaltki monofoonset, suutmat -

vähemalt esmakuulajat - teavitada oma ideede võlvuses.

A. Põldmäe oli "Kolmes tantsus" (Silver Brass) ühitatud üsna veenvalt vanad tantsuvormid gavoti, sarabandi ja džiiigi kaasaegse tunnetuse ja valitud esituskoosseisu spetsiifikaga.

R. Rannapi pala "Silver Lining" - (tuletatud väljendist "pole halba ilma heata") esitasid P. Malkov ja H. Mätlik.

"Noorima rühma" vanima, M. Siimeri palas saksofonikvartetile "Õhturahu tulemisest" oli meeleolu loomiseks rakendatud huvitavaid helikooslusi.

T. Kõrvitsa "Kolme psalmi" sümpaatsust võimendas kõvasti V. Valdmaa tundeline esitus. "Farewell Letter" klaveriduo jätkab aga autori tuntud soovi "teha head". Suutes maitsekalt lahendada "kriisi" heakõlalise ja primitiivse vahel, mõjub Kõrvitsa loometöö hulga emotsionaalsemal tasemel kui mõnegi teise noore vaimusünnitus.

EMA tudeng T. Steiner üllatas Sonaadis kahele klaverile temperamentsuse ja fantaasiaga. Klavereid rakendas ta küll peamiselt "löökpillidena" ega tulnud ka toime klaveri sisemuse pisut kuluma kippuva näppimisvõtetega, aga annet ja perspektiivi näib Steineril olevat küllaga.

"Esko armastab Jazzit, Jazz armastab Saksofoni, Saksofon armastab Tallinna Saksofonikvartetti. Vaikse Saksofoni hääle on kõige ilusam heli, millest iial unistada võiks" - nii kirjutas E. Oja kavalehel ja sellega on tema Saksofonikvarteti kohta palju ära öeldud. Kergemast žanrist ajendatud teoses meeldisid rohkem I ja II osa ütlemissel ja ülesehituselgus.

Kuigi ka Mammutkontserdil osales verinoori heliloojaid, oli eraldi neile pühendatud veel **Noorte Filharmoonia kontsert**. T. Kapteni dirigeerimisel panid muusikaõppurid - vahel rohkem, vahel vähemõnnestunud - helisema hulga partituure, andes üldpildi noorte sümfoonilise muusika hetkesuundumustest.

Hoolimata sellest, et muusikas nagu kunstis üldse on rittaseadmine mõtetu, tooks sedapuhku siiski välja subjektiivse esireastuse: M. Keremi "Impressioon", T. Steineri "Õpetatud" ja E. Oja 2. sümfoonia.

M. Kerem on alles Muusikakeskkooli (pealegi viiuli-)õpilane, kuid ilmutas "Impressioonis" hämmastavat küpsust, lausa apoteosini küündivat arendusvõimet ja selgeltjutavat andearoomi.

T. Steiner jätkas eelmisel õhtul vaimustanud hoogsusega. Korduv fanfaarikujund, flöödi "õppetund" klaverile ja muud toredad leiud viitavad noormehe oskusele juba nüüd kuulajat kõita.

E. Oja oli kogu seltskonna ainus julge mees tulema välja magus-ilusa romantilise meloodiaga. Oeldagu-mõeldagu mida tahes, aga demokraatlikus muusikas on see hädavajalik osis. Teoses oli muidki väärtusi, eeskätt muusikalise materjali eredust, head orkestritundmist.

Tihedalt teatriga seotud T. Raadiku "Jää" tundus loodusnähtuse püüdliku illustratsioonina. Eks sundinud ju pealkirigi seda iga väljendusvõtte tagant otsima. Igatahes näis haprast kristallilisusest kasvavat vahepeal välja kõikumurdev jäälaviin... A. Pertmanni loos "Kujundid" toimuv orkestrilokkide ja klaverirepliikide (K.-A. Sumera) paralleelsus kuuludus algul

huvipakkuvana, aga ajapikku näitas teose ülesehitus tendentsi laiali valguda.

R. Remme "Väikeste loomade" sisuseletus, kus autor seab küll oma väidetavalt neoromantilises teoses jutumärkidesse nii meloodia kui akordid, kippus siiski lahkneva kuuldavast. Raskepärane kõlapilt tekitas surutusetu - ehk nii oli mõeldudki kaitsta väikeloomi inimese jõhkru eest. M.-M. Lille "Inclinatones" mõjus eelnevatega võrreldes küllalt ilmetult.

"Päevad" jätkusid soliidselt Estonia kontserdisaalis, kus Florian Meierott Saksamaalt esitas J. Räätsa Viulikontserdi ja Toomas Vavilov E. Tambergi "Tundelise teekonna klarinetiga". **Tallinna Kammerorkestrit** dirigeeris O. Elts.

Loodetavasti pole liiast oodata viulikontserdi soolopartiis muu kõrval ka selle pilli eelisomaduste - plastilise tooni ja tämbrikkuste - rakendamist. J. Rääts oli läinud teist teed: energiline hoog ja ründavad kujundikordused, millega autor püüab alati kuulajaid veenda, esitasid solistile mängutehnilises mõttes väga komplitseeritud ülesandeid. Kahjuks hääbusid tema pingutused pahatihti orkestri aktiivsuses.

"Tundelises teekonnas" jagus rohkesti värskust, hele- ja tumemeelse vastandamist, tõsist keskendumist programmi (alapealkirjad Sisenemised - Rahutus - Klaasvalgus - Mälestustest kerkinud valss - Mälestuste mälestus). Kahtlemata kujunes üksjagu määravaks idee ja tõlgituse adekvatsus, antud juhul oli see ideaalne. Vaevast võinuks erinevatesse meeleoludesse tõetruumalt sisse elada, kui tegid T. Vavilov ja O. Elts.

Kahe uudisteose vahel pakuti V. Tormise süiti "Kevad".

Eesti muusika päevad lõpetas **uute meeskoorilaulude konkurs**. Kaheksa sõelale jäänud autori hulgas oli nii kogenuid - A. Marguste, A. Ritsing, O. Sau jt. - kui ka uusi üritajaid. Ootuspäraselt läks esikoht R. Eespele selge vormistruktuuri ja filosoofilise sisuga ladinakeelsele laulule "Vaikuse palge ees". Teine preemia ja ühtlasi RAM-i eelistus kuulus M. Siimeri orelisaatega laulule "Vabadus", mille rahvusliku püsimajäämise pärast muretsevat teksti illustreeris kõla- ja harmoonialeidude poolest rikas muusika. III ja publiku preemia teenis E. Meisteri samuti ladinakeelne Maarja kiidulaul, kus löi soodsa kontrasti poistegrupi haprate hääle kõrvutamise trummilöökidega võimendatud meeskooriga.

Nagu žürii esimees K. Areng ütles, olid võistluse tulemused head, kuid sisaldasid parajat "kasvuruumi". Tõepoolest - lausa ahh-elamus jäi olemata nii nüüdisaegsust taotleva võiduka rühma kui lihtsamate tavapäraseimate laulude hulgas.

Kõige ilusamaks sünnipäevapeoks ühele interpreedile on soolokontsert. Seda pidas silmas ka 65-aastaseks saanud **Jüri Pärj**, kes kutsus 16. aprillil Estonia Teatri Talveaeda oma sõbrad ja austajad.

Õige üllatavalt kokku seetud kava toetas klaveril Valdur Roots. Kunstnikud ei kartnud seada kõrvuti Borissi monoloogi Võru autori P. Elkeni laulukestega ja Escamillo kupleed Võrumaa rahvalauluga "Haanja miis". Selles ilmselt tõsiselt läbimõeldud järjestuses oli kummalist võlu; eriti tähenduslik oli avanumberproloog "Pajatsitele", kus J. Pärj veenas kuulajaid kunstnike "luust ja lihast" olemises.

Esimesest pooltest läks rohkem hinge A. Kapi "Metsateel" lausa deklamatsioonilisuseni küündiv tekstiandmine ja E. Kapi "Kallis Mari" ülimalt traagiline tõlgitsus. Koos J. Aaviku ja V. Kapi romansside ning P. Elkeni küllaltki omanäoliste lauludega moodustas "eesti plokk" J. Pärja lüürilises parima kajastuse.

Teises pooles meeldis väga vähetuntud prantsuse helilooja F. Cilea ooperist "Adriana Lecouvreur" pärit monoloog ja P. Tosti "Ridonami la calma". Laulja otsus kasutada hästi palju - vahel ka mitteveenvalt - n.-ö. söngiini all laulmist, oli neis põhjendatud. Sama kehtib ka W. A. Mozarti Don Giovanni serenaadi kohta.

Iga numbrit soojalt tänanud publik nõudis lisapalu ja sai kuulda ka J. Pärja "leivanumbrit", "Pardikest ja moonioit".

21. aprillil kandis **Hortus Musicuse** kontsert Valges saalis pealkirja "Vivaldi - punane preester", mängiti tuntud ja vähetuntud kontserte mitmesugustele koosseisudele.

NELJAS NÄDAL

Sia paigutus kuus erizänris kontserti. Eelmistel hooaegadel terviklike sarjadega endale tunnustat kogunud pianist **Lauri Väinmaa** esitas 23. aprillil kaks L. van Beethoveni vägevaimat teost: "Diabelli variatsioonid" ja "Hammerklavierosonate".

J. Brahmsi sümfooniade tsükkel sai otsa Neljandaga, kogu tema sümfoonilise loominguga väärrika kokkuvõttega ja ilma kahtluseta neist kõige kaunimaga. Arvo Volmerile on Brahmsi looming eilegillus ja dramatism ilmselt hingelähedane ja tal pole vaja teha erilisi pingutusi oma emotsioonidele orkestrantide-poolse vastukaja leidmisel. Ehk küll üha noorenev, kannab ERSO ometi endas Brahmsi sümfooniade esituskogemusi, millele oma kontseptsiooni rajamine oli A. Volmerile kahtlemata kergem kui esmakogetud (?) R. Straussi "Sümfoonilise poemi Don Quijote" puhul.

R. Strauss andis M. de Cervantese kuulsale raamatule oma ütluse kohaselt "uudsete orkestrivärvidega ja väga naljaka" muusikalise vaste, kus ülekaalus siiski "Kurvakuju rüütlit traagilised narrused ja elutargad sarkasmid".

Ettekanne viitas materjali tugevale vastupanule ja vajaluks veenvama tulemi saamiseks tõhusamat eeltööd. Pärt Tarvas, kel tuli külalistšellisti asemel küllalt vastutusrikka, õilsalt Don Quijotet kehastava soolopartiiga rinda pista, sai sellega üldjoontes kenasti hakkama, kuulama pani Andrus Järvi mahe toon Sancho Panza "osa" täitmisel.

Andres Mustoneni Suur Muusikaakadeemia tsükkel, "Beethoveni viiulisonaadid" jätkus 26. aprillil 1., 3. ja 10. sonaadiga.

28. aprill oli taas ülimalt "muusikatihe": Tallinn Filharmoonia korraldas Mustpeade Majas Tallinna Kammerorkestri ja Raekojas Tallinn Brassi kontserdi, Estonia kontserdisaalis laulis aga EF Kammerkoor.

"Inglise muusika läbi nelja sajandi" demonstreeris selle maa heliloomingut kõige võlumatest külgedest. Suurim - B. Britten - jäi küll kõrvale, see-eest aga kõlas Inglismaal elanud-töötanud G. Händeli Concerto grosso g-duur.

E. Elgari Serenaad, G. Holsti St. Paul Suite, R. Vaughan Williamsi Fantasy on "Greensleeves" ja W. Waltoni kaks pala filmist "Henry V" hellitasid intiimse tundelisuse, meloodiarohkuse ja kütkestavate karakteritega. Oli päevselge, et orkester mängis sellist muusikat mõnuga ja põhjanaabrite tunnustatud dirigent, sel hooajal meie kammerorkestrit juhendav Juha Kangas tunnetas seda peensusteni. Tema hasartne maneer joonistas täpselt välja iga fraasikumeruse, sujuva viisikaare, pikkis erksaid aktsente, dünaamilisi puhanguid, ühe sõnaga - pakkus sütitava elamuse.

Kui kuuekümnendate keskpaigu jõudsid meieni esimesed kuulduused **Swingle Singers'ist**, oli imestamist-vaimustust otsatult. Nüüd aga seisib Estonia laval hallipäine Ward Swingle, et panna EF Kammerkoorigi laulma oma ainulaadseid töötlusi.

1962. a. asutatud ansambli laulis tenor W. Swingle'iga koos seitse prantslast, muidugi ei saavutatud nende filigraansust scat'is 24 lauljaga, kontserdi haaravama poole moodustasid hoopis tekstiga laulud ja neist erilisel "Music History 101", kus tuntud (laste)laul "Vilgu, vilgu väike täht" oli sätitud ülima vaimukuse ja meisterlikkusega neljateistkümnesse

"zänrisse". Kummalisel kombel ei läinud see valdavale enamusele publikust peale, sest fantastilise Verdi-imitatsiooni, Tšaadaši, Balleti, Dzassi aegu valitses saalis surmtõsidus, alles Ráp raputas välja naeru.

Peadpööritava kiirusega kulgevate tekstidega koor hätta ei jäänud ja kuuletus dirigendi suhteliselt nappidele žestidele tuntud tublidusega; rahule võis jääda stiilsustaotlustega J. Lennon - P. McCartney laulus "When I'm 64" (solist Mati Turi) ja W. Swingle'i laulus "It was a lover and his lass" (solistid Karin Männik ja Aarne Talvik). Südantsulatavalt esines prantsuse rahvalaulus Kaia Urb.

Õhtu suurimaks väärtuseks oli siiski W. Swingle'i koorilaulutehnika avastuslike ideede n.-ö. käegakatsutavaks saamine ja võimalus jälgida tema erakordset tegutsemist dirigendina.

Tallinna Keelpillikvartett, mille koosseisus mängivad praegu Urmas Vulp, Toomas Nestor, Viljar Kuusk ja Henry-David Varema, esineb kodulinnas kaunis harva ja ka tema rohked välisreisid on avalikkuse eest varjul. Tegemist on kõrget taset omava ansambliga, nii et kasiin huvi 30. aprilli kontserdi vastu oli kurjast.

Väline tasakaalukus, mille tagant kumab vastutustunne esitatava sisuliste ja stiililiste nõudluste ees, paneb ansambli kuulama teatud turvalisusega, mida suurendab mängutehniline korrektsus ja partituurihääle laitmatu diferentseerimine. Nendest meeldivatest joontest kantuna jättis eriti hea mulje esimene pool: F. Beyer'i seatud J. S. Bachi Fuuga f-moll ja W. A. Mozarti Kvartett d-moll.

Teise poole ülesehitus tekitas mingitpidi ahistava tunde: A. Weberni "sünnimustevaele" kuidagi steriilselt kõlanud kvartetile järgnes A. Sallineni 4. kvartett, mille huvitav alguspool hääbus s ü n g e s s e seisundlikkusesse ja lõpuks S. Barberi m e l a n h o o l n e "Adagio". Ilmselt oli tegu kindla kunstilise taotlusega, milleks on igal interpreedil täielik õigus.

INES RANNAP

TALLINN BRASSI PAELUV KONTSERT TALLINNA RAEKOJAS

28. aprilli õhtul astus publiku ette Tallinn Brass Norra dirigendi Jan Magnus Dahle juhendamisel.

Kava, mida kavalehel nimetatakse "seinast seinä", oli üles ehitatud laitmatult. Kontserdi esimeses pooles kõlasid süvamuusika valkonda kuuluvad heliteosed, siit vast ka huvitavamad leiud. G. Fr. Händeli "Concerto grosso" ettekanne pani end kuulama — II osa Allegro kergus, mõnus kulgevus, sealjuures ansambli tehniline üleolek oli nauditav. B. Britteni "Russian Funeral" (originaalteos brassansamblile) on sisutihe ja nõudlik heliteos. Alguse leinaviis muutub pärast skertsolikku, pisut sarkastilist keskmist osa dramaatiliseks. Siin, repriis, oleks

oodanud suuremat dirigendipoolset sugestiivsust, manuaalset ekspressiivsust, mis oleks võinud kuulajaid vapustada. Samas oli E. Rubbra "Canzona for St. Cecilia's Day" ettekandes dirigendipoolset olemas vajalik pingestatus ja vormiselt. C. Debussy "The Girl with the Floxen Hair" oli mängitud stiiliselgelt, maitsekalt ja puhtalt. Dirigent Jan Magnus Dahle (s. 1953) näitas end erudeeritud, andeka, "kogenud kõrvaga" muusikuna. Händeli, Britteni ja Debussy kõrvuti ettekannetes tõestus dirigendi head stiilitunnetus. Kasvuruumi on veel dirigeerimistehniliselt, kus manuaalse legaotliku kantileeni täiustamine

võimaldaks sugestiivsemat musitseerimist, muudaks fraseerimise vabamaks ja loomulikumaks.

Kontserdi teine osa oli meeleolukas ja värviküllane. Siin õnnestus ansambli paremini tuntud "Londonderry Air" J. Ivesoni seades, solist Väino Põllu. Tuld ja vasesära oli kontserdi lõpupalas Gade'i "Jealousy" ettekandes, kus solistideks olid Jaak Oserov ja Jüri Leiten.

Seekordne Tallinn Brassi kontsert tundus mulle selle aasta parimana. Häirivat muusika nautimisel, mida tihti tabad puhkpillikontsertidel, nagu polnudki. Aitäh! Uute kohtumisteni!

ANDRES AVARAND

MEIL EI OLE KAHJUKS OMA RAIMONDS PAULSI

See kahetsev mõte sai alguse Tartu Ülikooli aulas 6. aprillil asetleidnud kahe teeneka meeskoori - Riia Absolventi ja Tartu Gaudeamuse - ühiskontserdil ja on leidnud kinnitust hilisematelgi kooride kevadkontsertidel. Neil kahel sõpruskooril on mõndagi ühist. Asutamise aastad on lähestikku (Gaudeamus 1958 ja Absolvent 1959), mõlemad koorid komplekteeriti kõrgkoolide lõpetanuist ja esialgseks nimekski oli Kõrgemate Koolide Lõpetanute Meeskoor. Esimesed ühiskontserdid lauldi 1961. a. Riias ja Tartus ja nii järgepidi nüüdisajani. Lauljate ja nende pereliikmete meeli kosutavaks traditsiooniks on ka ühised suvised puhkelaagrid kord seal-, kord siinpool piiritulpa.

Seekordse kontserdi kavas laulsid koorid koos traditsioonilist eesti ja läti rahvalaule, sekka ka mõni laul Lääne klassikast. Gaudeamus esitas iseseisvalt soome heliooja U. Kemppi kergema žanri laule H. Elleri nim. Muusikakooli orkestri saatel. Vaheldumisi juhatasid mõlema koori dirigendid Lauri Breede, Anne Voorand, Pauls Kvelde, Arvids Platpers, klaveril saatsid Tiit Usk ja Silvia Zake. Kahe meeskoori ühislaulmine kujunes enam sõpruse avalduseks kui suurema kunsti püüdluseks.

Kontserdile andis aga erilise hoo ja võlu teises osas Riia meeskoori esinemine Raimonds Paulsi lauludega autori klaverisaatel. Lauldi oma rahvast, maast ja merest, meenutati minevikku, ülistati mehisust ja tunti sellest rõõmu. Oldi uhke oma rahvalaulu nüüdisaegse arranžeringu üle, lauldi rõõmsameelselt, aulatäit kuulajaid nakatavalt. Vaheldus meloodiarikas lüürika draamatilisema ja huumorimeelsemaga erinevas dünaamikas ja tämbris. Imeväärne, koori igas faasis toetav oli Raimonds Paulsi klaverisaade.

R. Paulsi esinemine ja tema sügavalt läti rahvuslik koorilooming tõstis eraldatult esile isiksuse osa mineviku, oleviku ja tuleviku ühendamisest muusikakultuuris. Just nimelt nii sügavuti rahvusesse sööbinud laulukultuuril on tulevikku ja ainult niisugune isiksus tagab oma rahva kultuurile jääva iseseisvuse ja teiste maailmarahvaste tunnustuse. Seda vajavadi eelkõige väikerahvas oma kultuuritraditsioonide kaudu endi teadvustamiseks ja teistest eristamiseks. Neid laule laulab läti rahvas sundimatult, tasakaalustamaks võõrsilt sissetungivaid ingliskeelseid kommertslugusid. Mäletan ühelt hiljutiselt läti üldlaulupeolt, kus tema laulu "Minu sünnimaale" (I. Peters) ühendkoori esitus vallandas nii meeletu ovatsiooni, et seda pidi kolm korda järjest laulma.

Kahju, et meil ei ole praegu oma Raimonds Paulsi. Meil on küll Veljo Tormis, kes meie päevil eesti regivärssi aitas elus hoida, nüüdisaegsemakski muuta, kuid meie üha arenev laiahaardeline koorilaul vajab enamat. Kadunud on heliloojatelt koorilaulude tellimise, tasustamise, kirjastamise ja kooridele jõukohane kätteoimetamise süsteem. Nimelt see, mis regulaarselt toidaks kõiki kooriliike üha uueneva ajastuväärse rahvusrepertuaariga. Meie repertuaarjanus koorijuhid, tahtes vähegi kaasaegsemad olla, on sunnitud hankima võõrsilt spirituaale jm. läänelikkude, minetades rahvuslikkuse, emakeele ja kõik muu, mis eesti laul peaks endas kätkema.

Vahelduseks võib ju laulda kõike, mis huvitav ja jõukohane, kuid võõrsilt laenatu ei tohi kunagi kujuneda eesti kooridele põhilauluvaraks ega eesti koorid ei tohi mitte saada teiste rahvaste laulumuusa orjaks, seepärast et endal vajaliku napib. Niisiis on, mille üle riigiametnikest kultuurijuhtidel ja omaalgatuslikel ühingutel, seltsidel, liitudel aru pidada. Eesti koorid peaksid eelkõige toitu ikka oma ema piimaga ja samaga valgustama ka oma rahvast.

UNO UIGA

EKN ESINEB EESTI VÄIKESTES MAAKOOLIDES NIISAMASUGUSE VASTUTUSTUNDEGA KUI VÄLISMAISTEL KONKURSSIDEL

Eesti Koorijuhtide Naiskoor (EKN) on üle-eestiline kollektiiv, mis tuleb kokku 6—7 korda aastas. Laulame uusi laule, mis on antud koduse ülesandena õppida, saame uut teavet koorilaulusse (ka laulupidusesse) puutuvates küsimustes, tegeleme hääleseadega. Igal aastal oleme teinud mõne pikema sõidu, maitsnud laulufestivalidel ja konkurssidel ka võidurõõmu, et siis preemiarahadega planeerida järgmist sõitu või ühist ettevõtmist. Eelmisel suvel valmis meie esimene helikassett "Meelespea", kuhu on salvestatud Eesti naiskooride "raudvara", teine kassett nüügisagest muusikast on veel pooleli. Sellesuvistest plaanidest ootavad teokssaamist laululaager Pärnus koos osavõtuga seal toimuvast rahvusvahelisest koorifestivalist, ESTO päevad Tallinnas ning ühiskontsert Toronto Eesti Meeskooriga Otepääl. Sügisel sõidame Hispaaniasse.

EKN-i moodustavad muusikaõpetajad ja koorijuhid kogu Eestist. Meid on loonud 8 aastat tagasi, vorminud ühtseks rõõmsameelseks tervikuks ja hoidnud koos kindlakäeline mees — Eesti Muusikaakadeemia professor ANTS SÖÖT. Talle sekundeerib meie kõigi poolt lugupeetud president pr. KAIE KUSLAP. Loomulikult on kooril ka juhatus, kuid nemad kaks kannavad põhiraskust. Iga kooriprooviga istutab Ants Sööt meisse — oma lauljatesse — lugupidamist eesti keele ja muusika ning kaduma kippuva eesti vaimu vastu.

Äsjasel lihavõttenädalal sai EKN ühe kogemuse võrra rikkamaks. Andsime 7 kontserti Lõuna-Eesti koolides. See mõte oli küpsenud juba mõnda aega. Nüüd, kui teostusele andsid oma abi ja õnnistuse EV Haridusministeerium ja Eesti Koorijuhid, sai see lõpuks teoks. Kava oli kokku pandud Eesti naiskooriloomingu tuntumatest lauludest, aga lisandus ka mõndagi päris uudset (Tiina Kiilaspea 2 laulu J. Liivi tekstidele). Kogu ringreis tegi meiega kaasa Vanemuise teatri näitleja ANDRUS EELMÄE, kelle loetud vahepalad eesti vanema põlvkonna poeetide luulest aitasid kava siduda ühtseks tervikuks.

Oli eriline tunne — viia meie tänaste õpilaste ette oma sõnum, näha neid kuulamas ja tunda, et dirigent ei tee mingeid järeleandmisi võrreldes mõnede väga vastutusrikaste esinemistega. Iga heli, iga mõte pidi jõudma saali nii maksimaalselt kui võimalik. Ja tundus, et jõudis. Kusagil ei olnud kiidusõnadega kitsid.

Tagantjärele sellele mõeldes on hea tunne, sest oleme saanud millegi võrra rikkamaks. Nägime suuri marmutkoole ja pisikesi, armasid maakooles Nõos, Elvas, Otepääl, Võrus, Põlvas, Rāpinas, Kanepis. EKN-i kohtumine sealsete õpilastega oli nagu üks ühine mõtisklus meie juurte, mineviku ja tuleviku üle. Aga seda on meile vahetevahel ju kõigile väga vaja!

EKN-i nimel

MAAJA MOPPEL,
muusikaõpetaja Haapsalust

MURELIKUD MEESKOORID KOHTUSID ELVAS

Kui Elva meeskoor eesotsas dirigent Anne Raudsaarega otsustas taasclustada 80-ndate algul toimunud väikeste meeskooride võistlulaulmise, siis saadeti kutsed 13 Lõuna-Eesti meeskoorile. Vastasid ainult pooled, 13. aprilli keskpäevaks jõudis kohale vaid kolm koori.

Üürri koosseisus prof. Alo Ritsing, Piia Jõesaar ja allkirjutanu leidis, et kohustusliku laulu (A. Läte "Kuju") esitamisega tuli kõige ladusamini toime Elva meeskoor. Üldise taseme poolest peeti aga parimaks Haaslava meeskoori (dirigent Kalev Lindal), Avinurme (Viu Tooming) ja Elva (Anne Raudsaar, Meelis Roosaar) hinnati võrdselt teise koha vääriliseks.

Pärast konkurssi ja pealelõunast kontserti Elva põhikooli aulas (kus publikuks peale kooride endi oli vast paarkümmend elvalast) toimunud arutelul kerkis esile kolm tõsist muret: järelkasv, publik ja repertuaar.

Valusaimaks nendest osutus järelkasvu probleem. Kõigis kolmes kooris

on ülokaalus üsnagi eakad lauljad, noored mehed ei taha kuidagi kooridesse laulma tulla. Ilmselt on põhisüüdlane üldine kultuuritaust, mis ärilistel kaalutlustel üha tugevamini täitub internatsionaalse, madalale kultuuritasemele orienteeritud toodanguga ja meelitab väljakujunemata väärtushinnangutega noori vastupandamatu jõuga.

Ei ole mõtet salata, et sama tegur toimib ka eakamatele inimestele. On ju palju mugavam end kodus teleri ees seriaali vaadates igapäevaraskustest lahti rebida kui end piduselt riidesse panna, rahva-(kooli-)majja kõndida ja raha eest kontserti kuulates tegudeks vaimujõudu koguda.

Ent nii järelkasvu kui publiku nappusega jõuame välja repertuaari juurde. Elupõlist andunud koorilauljatel endilgi läheb tüütuks laulda aastast aastasse neidsamu M. Härma, A. Läte jt. klassikaliste autorite laule.

MUUSIKA KÕLAGU ÜLE TERVE MAAKONNA!

Viljandi maakonnas on 20 omavalitsust. Ainult kahes neist pole oma rahva- ega kultuurimaja - Saarepeedi ja Pärsti vallas. Omavalitsused pole aga kultuurivaenulikud sealgi. Me oleme korraldanud nii, et ka neis valdades oleksid ülemaakonnalisel ettevõtmised.

Saarepeedis oli 20. aprillil laste folklooripäev - esines 8 laste folkloorirühma, kohale olid sõitnud ka selle ala spetsialistid Tallinnast - Ingrid Rüütel, Anne ja Alar Ojalo. Pärsti vallas Heimtalis toimub meil aga sel aastal maakonna laulupidu - Raudna kooli ees kenas vanas mõisapargis. Ka Heimtali viinaköögi juures korraldatakse kultuuriüritusi, seehulgas Viljandi vanamuusikafestivali raames.

Heimtali rahvamaja aga ostis ära vaibakunstnik Anu Raud. Tema käsutusse läks ka sealse kooli muuseum ja tal on seal oma talu. Tema organiseerib sinna taluüli keskuse, kus suviti on vaibakudumisõppustel Kunstiülikooli, Viljandi Kultuurikolledži üliõpilased jt., ka lapsed. A. Raud on arvamusel, et neid pole tark tegu korraldada linnas, vaid õiges keskkonnas. Tal on seal ka oma lambakari, kes annab villa.

Saarepeedi ja Pärsti vald on ka Viljandi linna lähedal, seal pole raske käia kultuuriüritustel Viljandis, kus on neid üpris palju.

Kõik kultuuri- ja rahvamajad, mis olid enne, töötavad Viljandimaal ka praegu, ainult Tuhalaane ja Võhma omad on põlenud maha. Omavalitsused hoolitsevad nende eest võimaluste piires, ka remondivad (Kolga-Jaani, Viiratsi, Kärstna jt.). Kord kuus käime nende juhtidega koos oma probleeme arutamaks. Teisigi maakondlikke üritusi püüame me korraldada mitte esijoones Viljandis. Vokaalansamblike päev on meil sel aastal Tänavasilm, rahvamuusika päev Paistus, koorimuusika päev Vastsemõisas, Lõuna-Eesti lõõts- ja suupillimängijate ja rahvalaulikute päev Mustla vabaõhulaval, akordionimuusika päev Abja-Paluojaal jne.

Viimasel ajal võib täheldada aktiivsuse ja ka kunstilise taseme tõusu. Esijoones käib see vokaalansamblike kohta. Neid on väikearvulisuse tõttu kergem moodustada ja ka transportida. Nagu näitas äsjane vokaalmuusika päev, on selliseid, kes võivad kohe oma kavaga lagedale tulla, üle 20. Nad domineerisid ka 27. aprillil korraldatud kevadkontserdil. Tegime selle Viljandis Ugala teatris, et oleksid paremad ruumid ja pidulikud õhkkond. Erinevalt varasematest aastatest ei kutsunud me esinema esijoones žanripäevade parimaid - need on tavaliselt aastast aastasse ühesamad. Seekord saatis iga rahvamaja oma parima. Neid tuli tõepoolest üle terve maakonna kokku. Ka pealtvaatajatest olid saalid tulvil.

Aktiivsemad on esijoones naised, mehi kipub vähe olema, võib-olla ka sellepärast, et nad nüüd rohkem äriaga seotud. Meie tähelepanekud on niisugused: kes ainult raha taga ajab, ei see kultuurist, taidlusest hooli. Ja kes oli enne pudeli küljes kinni, on ka praegu. Järele on jäänud ainult üks meeskoori: Karksi-Nuia ja Sakala Viljandis. Ka meesansambled on ainult kaks.

Rõõmu teeb see, et töötab Mõisaküla puhkpilliorkester 25-liikmelisena. Mõisakülas toimub ka puhkpillipäev. Sellest aga veel suurejoonelisem töötab tulla Suure-Jaani puhkpilliorkestri 125. aastapäeva tähistamine juunis. Puhkpilliorkester on veel ka Viljandis.

Statistilise kokkuvõtte tegemine taidlejatelt on mul praegu pooleli, kuid tähelepanekute põhjal on küllalt aktiivsed ka töötud. Taidlus aitab neil end virge hoida, muremõtteid eemale peletada, ja annab ka koduseks tegevuseks oskusi. Näiteks lilli seada.

Eriti tublid on pensionärid. Nead ei hooli sellest Lääne kommerts-kultuurist, mida raadio ja televisioon praegu paiskavad meie rahva peale, peavad omaks Eestimaad ja eestikeelset laulu. Televisiooniseriaalide küljes nad ka enam eriti pole, on aru saanud, et kui nädalas kord-kaks vaadata ja ülejäänud vahele jätta, on pilt süzee arengust olemas. Ma ise vaatan tavaliselt korra kuus ja arvan, et sellest piisab nende venitatud lugude puhul. Kui korraldasime memmede ja naisrahvatantsurühmade päeva Kaarli rahvamajas, tuli neid kokku ligi veerandsada. Ka laulma-mängima on nad aktiivsed.

Pensionärid on muidugi väikestes küldes hajutatud ja ega neil aotoid tihtipeale käepärast ole. Kuid ma pole kuulnud neid kurtmas, et see

oma üritustele kogunemisel segab. Nad on valmis ka üsna pikki vahemaid maha käima ning lapsed aitavad neid tihti transporti osas autoga. Ka kohalikud omavalitsused. Näiteks Polli vallas tuakse nad tihtipeale omavalitsuste kulul proovidele ja etendustele. Mitu ringi tegutseb seal Lilli - suhteliselt väikese keskuse - rahvamaja juures. Sudistes, kus rahvamaja puudub, on naiselts ise leidnud endale kooskäimiskoha, Tuhalaanes ja Võhmas, kus rahvamaja on maha põlenud, kogunevad nad minu teada nüüd koolimajas. Pole aga kuulnud, et nad mujal koolimajades koos käiksid.

Koolides, ka väikestes maakoolides, käib aga taidlus suure hooga, sest pensionäride kõrval on lapsed selle kõige aktiivsemad harrastajad. Mai lõpul Suure-Jaanis toimuvasse lastekooride laululaagrisse, mis lõpeb laulu- ja tantsupeoga, on registreeritud üle 2000 osavõtja, mitmed just väikekoolidest. Elavnevad ka koolide puhkpilliorkestrid, näiteks Karksi-Nuias ja Kildus.

Eriharidusega spetsialiste meil taidluskollektiive juhtima jätkub. Kuigi me kultuurikolledžiaga üldiselt oleme väga rahul, arvame, et selle töötajate abi kohapealsetele taidluskollektiividele võiks olla suurem. Minu teada on praegu tihedad sidemed kolledžiga ainult Paistu rahvamaja juhatajal Liina Hendriksonil, kes on ise selle kooli lõpetanud. Varem pidid Peda kultuuriosakonnas ja Viljandi kultuurikoolis õppijad tegema läbi praktika rahvamajades, et saada sellest tööst õige ettekujutus. Minu arvates vääriski see kaotatud reegel taastamist.

Tahame kodukohaarmastust kasvatada taidlejates ka repertuaari kaudu. Meil on oma heliloojad, kes on kirjutanud laule Viljandist ja Viljandimaast - Tõnu Kallaste, Erik Ohtla jt. Viljandist, hiljuti 60-aastast juubelit pidanud Karksi-Nuia muusikaõpetaja Vello Ainsalu. Seejuures pole viimane ainult Karksi-Nuia patrioot, hiljuti löi ta laulu ka Paistu vallale. Tuleval aastal tahame vokaalmuusika päevade juhendisse viia sisse punkti, milles soovime rohkem laulda Viljandimaal laule.

Hiljuti alustas Tallinnas tööd Eesti Regionaalse Kultuuripoliitika Nõukoda, kus osalevad kõigi maakondade kultuurijuhid. Olen valitud selle esimeheks. Oleme välja töötanud plaani läbi arutada umbes 20 eri küsimust. Teeme tööd ka rahvakultuuri seaduse kallal, mille algvariandi esitas Ilmar Moss. Loodan, et meie kogemustest Viljandimaal on ka selles töös kasu ja võib-olla teistele maakondadele midagi järgimistväärivatki.

**Viljandi Maavalitsuse Kultuuri ja Haridusosakonna juhataja asetäitja kultuuri alal
LINDA-MARIA ARRO**

Rääkimata publikust, kellele need kuulates on samuti ammu pähe kulunud. Ja rääkimata noortest, kelle mõttelaad on ärkamisest märksa erinev. Teistsugust repertuaari on aga üpris raske leida. V. Tormise "Astuge ette" on küll väga huvitav, T. Vettiku "Kuu" lõpmata ilus, aga, nagu näitasid kõnealune konkurss ja kontsert, väikesele taidluskoolile kipuvad need üle jõu käima. Nõukogude-aegsed kolhoosi- ja vabrikuteemalised ning patriootilised laulud on oma koha leidnud arhiivis, uuem eesti (ja teistegi) heliloojate looming on enamasti

kirjutatud professionaalsete esitajate jaoks kõrgete ambitsioonidega. Ja sellegi kättesaamine on raske või lausa võimatu, kui just ei ole heliloojaga isiklikku tutvust, sest nootide trükkimine on päratu kallis ja vähetasuv. Sellepärast eelistavadi sponsorid paigutada raha osavõttuse mõnest konkursist, kust diplom - ja sellega koos reklaamivõimalus - loota, või diskokassetidesse, millest otsene tulu tulemas. Riigil ju kultuuri jaoks raha napilt (nimetatud üritus sai siiski teoks tänu Eesti Kultuurkapitali rahalisele toetusele).

Agaga et järgmine üldlaulupidu on ehk otstarbekam pidada Tartus, sest Tallinna hiigellaululaval võib mõnesajameheline ühendkoor tunduda mannetuna, nagu arvas omavahelises vestluses Alar Ritsing - selle peale mõtlevad vist küll ainult koorijuhid.

Lootuses, et väikesed meeskoorid Eestimaal siiski välja ei sure, lepiti kokku, et järgmise sellelaolise võistlusalumise korraldab kahe aasta pärast Haaslava meeskoor.

AARE KIRSIPUU

Ines Rannap

NAD TAHTSID SAADA MUUSIKUIKS

Algus ML nr 9/10 (1994)

XII LEND

XII lendu, mis alustas 1965, võeti esmakordselt vastu kaks klassikoplekti, mistõttu oli lõpetajaid ka senisest pea poole rohkem. Vaid 1,3% kadu arvestades sai eesti muusikakultuur rikkamaks 10 viiuldaja, 6 pianisti, 3 tšellisti, 3 koorijuhi, 3 muusikateoreetiku, 2 trompetisti, flötisti, klarnetisti, oboeisti võrra. Tõsi küll, konservatoorium tegi erialades mõningaid korrektiive, ent arv jäi samaks.

Selle lennu kolme lapse — Lembi Selbergi, Peeter Klaasi ja Teet Järviga — alustas L. Leichter oma äärmiselt viljakat ja suurt tunnustust väärinud tööd noorte tšellistide põlvkonna kasvatamisel.

XII lennu väljapaistvaimateks persoonideks olid kahtlemata Ülo Kaadu ja Teet Järvi: esimene võitis 2. klassi juntsuna esikoha Usti nad Orlicis korraldatud rahvusvahelisel noorte keelpillimängijate konkursil ja eelviimase klassi õpilasena III koha vabariiklikul võistumängimisel, teine kordas täpselt samu saavutusi, ainult et vastavalt 9. ja 10. klassi õpilasena.

Vestlusringi kogunesid **Kaja Irjas, Ülo Kaadu, Toomas Kapten ja Toomas Siitan**, kolm esimest A-klassist, viimane B-st.

Mis oli aluseks klasside komplekteerimisel?

K. Irjas: "Seda tehti vist täiesti juhuslikult, aga hiljem kujunes B-klass mitte niivõrd õppeedukuselt, kui just kollektiivvuse mõttes etemaks."

T. Kapten: "Enamik meist püüdis rohkem harjutada ja kontsertidel käia. Kui aega üle jäi, siis õpiti ka. Näiteks kui üks vastas parasjagu ajalugu, oli teistel hea võimalus järgmise peatüki tundmaõppimiseks!"

Jäi kõluma, et üldainetes nad eriti ei pingutanud, alles siis, kui asi muutus "eluohtrikuks", kraamiti n.-õ. ajud lagedale.

TK: "Olime ühikatoas koos Ago Tammeoruga. Tema oli küll parim solfis, muudes ainetes aga õige tagasihoidlik. Seinal rippus meil loosung "Homme hakkame õppima!". "Homme" ei tahtnud kuidagi kätte jõuda. 10. klassis oli me tunnustustele "kahtede" sekka ära eksinud vaid üks "kolm". Siis otsustasime panna viimase veerandi "viitele". Ja panimegi!"

Peale Toomas Kapteni on teised kolm alustanud esimesest või koguni ettevalmistusklassist.

KI: "Läksin MKK-i täiesti

Õpetaja E. Kõrgemäe juhatusel teevad jo-le-mi'd eriti püüdliselt Lembi Selberg, Jaana Padrik (I pingis), Aivar Leštinski, Kai Raukas (II pingis) ja Toomas Siitan (III pingis). Keskel, viimases pingis istuv Arne Talvik ei jää teistest üldsegi maha.

seaduspäraselt tänu oma isale Heino Irjasele, kes lõpetas konservatooriumi samal aastal, kui mina alustasin. Olin klaverit paar aastat õppinud oma ristiema Maaja Reinaste juures. Kui sain 7-aastaseks, polnud koolivalikuga mingit probleemi — MKK oli moes ja töötas anda täiuslikuima muusikalise hariduse."

T. Siitan: "Mina oma isa ei saa "süüdistada", appi tuli juhus — mind leiti lasteaiast ja kutsuti ettevalmistusklassi. Paar aastat katsusin viiulile hääli sisse seada, see ei edenenud mitte. Siis sattusin kooriklassi, mis oli sisuliselt "tugevdatud klaveriga" üldettevalmistusosakond. Sellise pooliku erialaga valisin IX klassis muusikateooria."

Ü. Kaadu: "Mindki värvati lasteaiast. Elsa Rikandi käis ju tollal hoolega mööda lasteasutusi, avastamaks muusikaandeid. Ma lootsin, et pääsen vähemalt klaveri peale, aga teised arvasid, et viiul on õigem. Siis propageeriti peamiselt keelpille — meie lennus oli neid ju tervelt 14!"

TK: "Mina tulin 9. klassi Kohila keskkoolist, olles õppinud mõned aastad sealses muusikaklassis klaverit. Rohkem kiskus mind küll spordi poole, klaveris puha "kahed". 14-aastasena kuulsin esmakordselt sümfooniakontserti ja sellest kerkis nii võimas tahtmine, et andsin paberid sisse korraga kahte muusikakooli. MKK-is olid eksamid varem ja need õnnestusid. Tõsi küll, pidin enne endale selgeks

tegema elementaarteooria... ja siis sai minust 9. klassi naerualune."

Selle peale teevad teised imestunud näo ja ma kasutan juhust küsimaks, millistena mäletatakse klassikaaslasti?

Ü. Kaadu olnud "huligaan", paraku täpsustusi ei järgne. Küll aga meenutatakse tema klaverimängimisi vahetundidel ja kimpujäämisi vene keele tundides, kus A. Vask palus teda alati ettevaatlikult ja ääri-veeri vastama. Kähku püsti krapsanud Ülo jäi aga enamasti klaasistunud silmil tummana seisma.

ÜK: "Elasime ühes majas, ta võinuks ju enne küsida, kas ma olen selleks päevaks õppinud. Pealegi rääkisin juba kooli astudes vabalt vene keelt!"

Üloga seoses mäletatakse ka väga hea tasemega triot, kuhu kuulusid veel Arne Talvik ja Peeter Klaas. Ansambelit juhendasid erialaõpetajad L. Leichter ja B. Lukk. Tegutseti menukalt seni, kui P. Tšaikovski Trio püstitas ületamatu seinu.

T. Kapten oli teatavasti kõva sportlane. Kui suur Toomas (Siitan) hüppas kõrgust 1,35, siis "väike" alustas katseid alles poolteistest meetrist!"

TK: "Aga mu vorm kadus kiiresti, kolm aastat hiljem olin teistega võrdsel tasemel."

T. Siitan kuulus nn. teoreetikute punkti, kelle poole vaadati alt üles. Nad kõik olnud teistest hulga asjalikumad, tõsimeelsemad ja targemad — nii ka Toomas.

Vello Pähna iseloomustati üliaktiivse organiseerijana ja mehena, kes tegi ainult seda, mis teda huvitas: vahetas

ühtelugu pille ja tegutsemisvaldkondi. "Silmapaistvalt halva" õpilasena olnud ta silmapaistev korvpallur ja pillidemees, ühtlasi ka väga hea käitumismaneeriga.

Kolmest L. Leichterit tšelloõpilasest pajatatakse ülivõrretes. See oli kadedamistvääriiv seltskond, kelle hoopis teistsugune, palju sügavam suhe muusikasse ja interpretatsiooni kandunud üle klassikaaslastele. P. Klaasi talent avaldus mitte ainult hiilgavas tšellomängus — ta võis põnevalt improviseerida ka klaveril, tromboonil. T. Järvi oli alati väga vaikne, erakordselt andekas ja jäägitult tšellole pühendunud. Selle eest antud talle muudes ainetes mõndagi andeks.

TS: "L. Leichterit korraldatud kontsertbrigaadidesse võeti mindki kaasa kommenteerimaks esitusele tulevaid heliteoseid. Olin õndselt tänulik kogemuste saamise, aga ka nendel toredatel üritustel osalemise eest." Õnnelike mälestuste hulka kuuluvad kindlasti külaskäigud Leichterite poole ja noorele, kujunevale inimesele nii vajalikud kokkupuuted erakordse isiksuse Karl Leichteriga."

Paljude viiulineidude hulgas vääriivat erilist kiitust Aili Sillaste äärmine korralikkus, ta olnud nagu "ühes teises dimensioonis", millest võis vabalt läbi astuda.

KI: "Aili oli minu pinginaaber. Kui mul valmis kõik viimasel minutil või sellest järgmisel, siis Ailil olid õppetükid alati õigel ajal tehtud. Teda ei saanud ka kunagi tundidest ära meelitada. Väärt omadus!"

Eva Käesel olnud tubli ja enesekindel, teadnud alati, mida taotles.

TS: "Mail Merila tuli meie kooli hiljem, vist 8. klassi, jäi algul kuidagi kõrvalseisjaks ja näis hulga vaiksemana, kui ta oli tegelikult. Silma paistis vaid tema hea inglise keele oskus. Üsna pea sai Mailust aga klassikollektiivi hing."

KI: "Väike Hiiemaa oli kummaline poiss, keda narriti tema teistest erineva

käitumisviisi tõttu. Tüdrukutele tegi ta haiget... ah, eks teised poisid teinud küll ka! Hiljem Raivo justkui avanes ja muutus hulga sümpaatsemaks, aga hea õppur oli ta alati!"

Kes on enam meelde jäänud pedagoogilisest kollektiivist?

Määravaimaks teguriks oma arengus peeti konservatooriumi professorite ja õppejõudude lähedalolekut. Osa neist — B. Lukk, H. Laan, H. Sepp, E. Lippus, E. Peäske — olid ju ka keskkoolis erialapedagoogid. Üld- ja muusikaliste ainetes õpetajaist hinnati kõrgelt "meestuumikut": L. Kukatsit, H. Ainomäed, F. Krönströmi ja U. Mesnerit. Nad olnud n.-ö. vabad mehed, oma aineis nõudlikud, aga õpilastele tõelised sõbrad.

KI: "Endalegi üllatusena sain alles paar aastat tagasi ühest telesaatest teada, et U. Mesneril polnud seljataga mitte hiilgav muusikaalane karjäär, vaid seotus vastupanuliikumise ja varjatud võitlus meie rahva vabaduse eest."

TS: "Just individuaaltundides avanes Mesneri huvitav isiksus. Mõnikord poetas ta väärtuslikke terakesi Lääne filosoofiaklassikult, jättes mulje, et temas on midagi hoopis enam, kui tohtis igapäevases koolielus ilmutada. Töös rühmaga polnud aga Mesner piisavalt kõvasõnaline."

Tänuga meenutatakse üldklaveriõpetajat H. Lätet, kes pani kõik nii tõsiselt harjutama, et MKK "oskustepagasist" jätkus konsi lõpuni, ja kellega sai juttu ajada igasugustel teemadel, leida kontakte ka isiklikul pinnal.

TK: "I. Puks oli väga tugev kirjandusõpetaja. Ta ärgitas oma arutlustega süvenenumalt mõtlema, lõi kirjandustundidele laia kultuurilise tausta, tõi poolsalaja klassi Noor-Eesti kogumikke ja pani meid kirjandikirjutamisel lausa võistlema. Parimad olid enamasti Anne Loogi, Urve Pandi ja Peeter Klaasi tööd."

KI: "Mina eriti ei hiilanud, kuid tulin

nendega ruttu toime. Ükskord kirjutasin Väljaotsa Jaani iseloomustuse kolmest erinevast vaatepunktist lähtuvalt. Kehva mainega klassivend sai selle eest "kolme", mina ja mu kõrgema "indeksiga" klassiõde aga "5-", mõni komaviga lipsas ilmselt kõigil sisse. Vaat nii olid lood "abistamisaktsiooniga"!

H. Tauk andis meile muusikaliteratuuri vaid eelviimasel klassis, aga siis oli küll sedamoodi, et Kivimäele sõideti ainult tema tunniks ja kaoti pärast seda taas — oletatavasti harjutama."

TS: "Tsiiviilkaitse õpetaja Kalinin püüdis meist Pähnaga teha maksu mis maksab sõjaväe puhkpilliorkestri dirigendid — neil pidi olema lõpmata kerge elu ja kõva palk. Paraku ei saanud meist asja. Kalinin kiusus pidevalt Kaadut, Tordikut ja Preimanni, kes ei kavatsenudki Kalašnikovi automaati korralikult kokku panna.

See selleks, aga üldiselt olen veendunud, et MKK andis meile tolle aja parima võimaliku üldhariduse. Meie suhtes oldi nõudlikud, aga ka vastutulelikud — näiteks järel- ja ümbertegemise võimaluste pakkumisega. Kool õpetas mind tööd tegema ja huvituma kunstist laiemas mõttes."

TK: "Õppisime aega ratsionaalselt kasutama — ma pole hiljem kunagi nii palju kontsertidel käinud ja nii palju raamatuid lugenud!"

Mida te õppetöö kõrval korda saatsite?

TK: "Aivar Leštšinski organiseeris kammerkoori — see sai vist alguse malevas. Proovid toimusid kell 8 hommikul, ainsal ühisel vabal ajal. Tuumik koosnes meie lennust, aga kaasa löid ka nooremad. Koos käidi vapralt, kuigi see polnud kohustuslik. Tegime osa lõpukavastki selle kooriga."

Mis malevas veel tehti?

TK: "Muidugi tööd. Põhiliselt suunati meid kõplama. See oli ka ülemuste karistusvõtteks, kui neile midagi ei meeldinud. Maleva organiseeris Kukats peamiselt koolirühmana, aga teisel aastal värvas võrkpallurite vabariiklikust koondisest sportlasi juurde — oli vaja ju teisi rühmi võita!"

TS: "Mina ehitasin seal koos Pähnaga kombaini! Aga ka muusikat sai tehtud ja kontserte korraldatud. Meil oli kuulus tantsumuusikabänd, maakonna staarideks kiritimehed Suur ja Väike Toomas!"

TK: "Mina kirjutasin malevas olles antiikteemalise ooperi, tegelasteks "kreeka jumalad" Hinaatsius ja Hõbelintsius, aga tekst pärines Goethe "Faustist". Seda etendasime suure menuga! Muuseas teenisime tööga ka raha, oma 150 rubla vähemalt ja mina kosusin maapiimal 11 kg võrra!"

Jalutuskäigul tehtud pildi esiritta on jäänud Ülo Kaadu, Eva Käesel, Kaja Irjas ja Kalev Kütaru. Parevalt esimene on klassijuhataja I. Puks

KI: "Mul malevakogemused puuduvad, kuid matkalaagrid olid küll vahvad. Käisime seljakotid seljas Eestimaa risti-põiki läbi. Aga kord oli seljakott ühel mehel väga-väga raske: õpetaja Ainomäe pojad olid tema kotti sokutanud kaks hantlit! Vaene rändur taris neid Pärnust Uuluni, pidas küll mitu puhkepausi, aga oli lõpuks täiesti läbi. No oli see vast õudne röögatus, kartsime, et Ainomäe on telki püstitades endale kirvega jalga löönud, aga tema vehkis hantlitega."

Hakates kinni ooperiloomise faktist — kuidas sai koorijuht-Kaptenist komponist-Kapten?

TK: "Õppisin fakultatiivselt 1,5 tundi E. Kapi, pikemalt A. Garšneki ja lõpuks R. Eespere juures, kes tudengina töötas MKK-s ja andis väga ränki erisolfitunde."

E. Kapi juurest tulid tulema kohe, kui ma eeskujuks seatud "vega ilusa Tallinna hellilaulu" peale tõin L. Koidula tekstile kirjutatud "Hällilaulu" ja see tunnustati vastuvõtmatuks.

A. Garšneki juures oli hoopis toredam, kui ta vaid poleks proovinud mind kord teise ilma saata kompotiga, mille suur paks klomp püsis üht otsapidi kurgus ja teistpidi tassis.

Komponeerimine nõudis mult pööraselt palju aega, aga oli väga huvitav tegevus."

Ü. Kaadu on diivaninurgas aeg-aegsest ärgitamiseest hoolimata üsna vaiksena püsinud, küsimusega konkursist Tšehhimaal loodan ta

rääkima panna, aga võta näpust!

ÜK: "Ei mäleta midagi! Oli jalutuskäik mägedesse... sõit lõunale mägiarestorani, ilus loodus ümberringi... mingi ülepeakaela tormamine rongile Prahast... lavakäimist vaevu mäletan, keegi häälestas pilli ja keeras jõhvid tagurpidi kummi... I voores mängisin F. Benda Gravet, see oli nii välja trillitud, et saavutasin suure edumaa; II voores Baklanovaga jäin tahapoole. Enne konkursi käis kõva töö, isegi rongis... muud ei mäleta."

Vigureid ka tegite?

Kõik läbisegi: "Eks ikka, ja need olid head vembutamised, vaimukad, boheemlaslikud, ent neid ei tasu siin meenutada. Igatahes sigadusi me ei teinud ja aknaid ei lõhkunud... Aga vahel siseneti akna kaudu — näiteks keset vene keele tundi."

6. klassis pidasime kassi, toitsime teda Jannseni poest toodud räimetega ja varjasime kapis. Riielda me küll ei saanud, ju see oli kena, inimlik teguviis."

Kõige selle ilutsemise juures on mõistetamatu, miks B-klassis enne Kukatsit ükski klassijuhataja kauemaks pidama ei jäänud?

Ebaledes arvati, et üheks põhjuseks võis olla komsomoli boikoteerimine. Lõpuks astuti suusalaagris protestimärgiks in corpore ja keerati kooli komsomolielu nii ja teisiti pea peale: direktiooni üllatuseks pani sekretäriks valitud Kai Raukas töö

Pisikese Kaadu suur esinemine Tšehhimaal

hoogsalt käima, aga kutsus kõiki aruandluskoosolekul tunnistama see ebarahuldavaks. Küll neid siis manguti lausa pisarsilmi loobuma kooli häbistamisest ja nõustuma siiski "rahuldavaga".

T. Kapten liikmemaksukogujana polevat ka koolile au toonud: nimekiri räbaldus taskus, aga raha ei laekunud.

Küllap oli XII lendki parajalt põikpäine, ainult et meenutama kutsutute mälus on nende õpiaeg MKK-s mähkunud leebesse roosasse udusse, mida ei raatsitud lausa katki käristada.

70 aastat tagasi

MAI 1926

1. mail 1926 sängitati Tartus maamulda viimane veel elusolnud Vanemuise seltsi asutaja J. Maddisson. 90-aastane vanake oli ainus asutajatest, kes üle elas "Vanemuise" 60. sünnipäeva.

Muusikaselts Edu oli suutnud luua tugeva puhkpilliorkestri, kes tallinlastele oli juba üsna tuntud. Nüüd asutati seltsi liikmeist 22 lauljaga meeskoor. Kavatsusel oli ka keelpilliorkestri asutamine. 1926. a. korraldas selts Patkuli trepil suurejoonelise mai vastuvõtmise, mis, 30. aprilli õhtul alanult, kujunes lõbusaks ja kirjikus rahvapeoks. Kõrgel Patkuli trepil kõlas rõõmus kevadmuusika. Suured elektrilambid saatsid mahedat valgust alla parki, kus tihedad rahvahulgad jalutasid Schnelli tiigi kaldal. Õhtuses valguses kostsid lõbusad viisid kaugele. Üle hämara pargi helendas ilutulede helmerida. Keskööil tõsteti rahvariideis "Maid" sümboliseeriv näitsik autole ja sõidutati läbi linna spordiseltsi Kalev saali, kus kontsert-ball kestis hommikuni.

Tallinna linnavolikogu oli vana

harjumuse kohaselt suvemuusika eelarvest maha tõmmanud. Vahepeal oli aga linnaisade süda läinud pehmeks ja Kaitseliidu Tallinna maleva 32-liikmelise orkestriga saavutanud kokkuleppe, et nimetatud orkester annab maksuta kontserte vähemalt kolm korda nädalas Kadrioru lossi ees 15. maist 1. oktoobrini.

Ka asjaloodud Edu orkester kavatses Tallinna suvemuusikas kaasa lüüa, mängides mitmel pool: Harjuväravamäel, Rootsi kantsil, Schnelli tiigi äärsel puiesteel, Patkuli trepil, Rannaväravamäel, Paksu Margareeta nõlvakul ja Kaarli puiesteel.

Vahepeal näis, et Tartu jääb sedakorda ilma suvemuusikata. Vanemuine ja Tartu Konservatoorium, kes selle kallal eelmistel aastatel hambaid proovinud, ütlesid ära. Asja võttis aga käsile Tartu Orkestrantide Ühing, kes otsustas välja panna 25-liikmelise orkestri, mida erakorralistel juhtumitel kavatseti suurendada 8—10 mehe võrra.

14. mail oli Estonia kontserdisaalis Tallinna Konservatooriumi lõpetajate 3-tunnine kontsert. Õpilasorkester prof. J. Paulseni juhatusel esitas Beethoveni avamängu "Prometheus" ja E. Võrgu Variatsioonid Eesti rahvaviisidele, mille viiulisoolo kõlas kenasti õpilase Rudolf

Milli ettekandes. Kõige andekama lõpetajana paistis silma Hugo Schütz, kes kindla tehnika, ümara ja kandva tooni ning temperamendiga mängis Tšaikovski Viulikonkserti. Diplomi väljaandmine temale venis aga 1928. aastani — nii palju kulus tal aega õppemaksuvõla õiendamiseks. Tulevasi nimekaid muusikuid oli aga veelgi. Prof. A. Kapi kompositsiooniklassi lõpetajad Enn Võrk ja Riho Päts ilmutasid tublisti arendatud tehnikat ja loominguannet. Soliidset tehnikat ja head muusikalist arusaamist ilmutasid pianistid, trompeti-, metsasarve- ja klarinetimängijad, solistid pr. A. Kanarik ja A. Pomerants.

Tallinna Meestelaulu Seltsi koor oma uue juhi Arkadius Krulli juhatusel esines 15. mail Estonia kontserdisaalis. See suur ja võimekas koor oli säilitanud oma puhta intonatsiooni ja nüanssiderikkuse. Eriti hea mulje jätsid dirigendi enda "Vasarad meil vuhisegu" ja O. Hermann "Suveõöl". Kuu lõpul tehti sama kavaga kontserdireis Narva ja Rakverre.

2. mail pühitses piiskop J. Kuk sisse Tartu Ülikooli uue orelit. Pillil oli 52 registrit ja 3041 vilet, ehitajaks Herbert Kolbe Riiast.

HELIPLAAT EESTIS

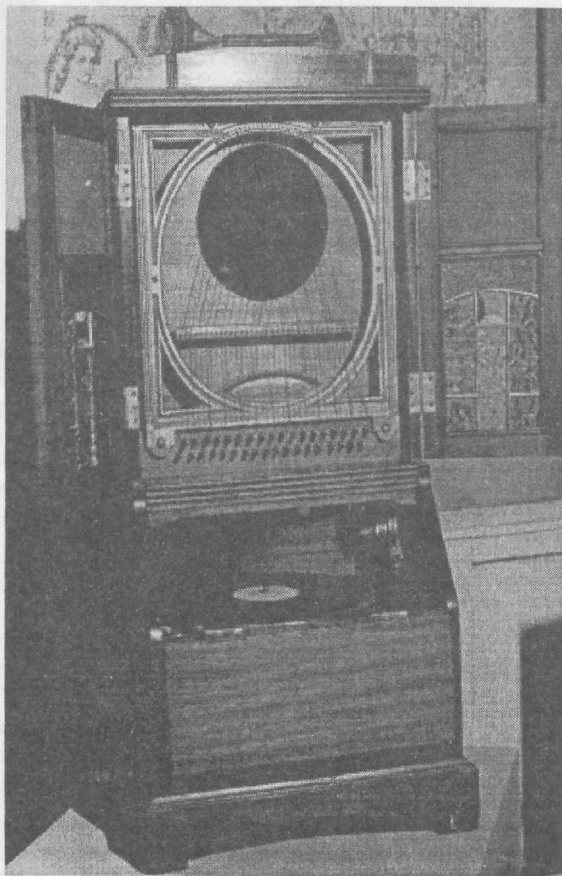
Heino Pedusaar

Algus ML nr. 1 (1996)

INSTRUMENTAALPALAD

Üldse valitsesid algusaegade heliplaate eranditult vokalistid — lausa tüdimuseni solistid, kuid oma koht anti ka väiksematele ansambelitele ja üksikutele (kaugelki mitte tiplikele) kooridele. Selge on, et tolle aja õnnelik grammofoniomanik soovis väärtuslikust imepillist kuulda kõigepealt omakeelset laulu. Päris esimesed instrumentaalpalad, nimelt Kaera Jaan ja Tuljak — mingilt a n o n ü ü m s e l t Grammofoniorkestrilt Arkadjevi juhatusel küllap Peterburist — jõudsid eesti plaatidele alles 1908. aastal. Seejärel lindistati need lood uuesti lisaks heas rahvatoonis "Labajalavalss" — nüüd juba "Estonia" teatri orkestri ettekandes.

Järgmisi orkestripalasisid tuli taas päris kaua oodata. Need ilmusid alles 1927. aastal, kui "Estonia" sümfooniaorkester plaadistas Raimund Kulli

Resoneerivate keeltega kappgrammofon

"Kriüša lahingu" autori juhatusel ja Eesti hümni. Ülesvõtete kvaliteedi hindamine näitab, et see pidi toimuma juba elektrilisel meetodil, niisiis mikrofone ja võimendi kaudu.

Tallinnas tegutses nendel aegadel juba ringhääling ja nii lisandus instrumentaalmuusika plaatide ahtasse ritta orkester viiulikonstrik Hugo Schütsi juhatusel, seega praeguse Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri vaarisa. Jäädvustamise vääriks peeti kellegi Ambroosiuse (pseudonüüm?) neljale plaadipoolele laotuvat Popurriid Eestis lauldavaist laulest. Samast ajast on ka S õ j a m i n i s t e e r i u m i puhkpilliorkestri ettekandeid Georg Reederi juhatusel.

Eesti heliloomingu salvestamise kaasati koguni välismaisi kollektiive Rootsist ja Taanist.

ETLEMINE

Kõikvõimaliku muusika kõrval ihaldas plaadipubliku esimene põlvkond kuulda ka omakeelseid sõnaettekandeid.

Tartu Akadeemilise Meeskoori kontserdi kava oli tüse: Palestrina, Mozart, Haydn, teises osas eesti heliloojad. Koor oli arvukam ja jõurikkam kui aasta tagasi. Suurte auavalduste osaliseks sai oma "Täpata hällilauluga" Mart Saar. Vägev oli R. Tobiase "Eks teie tea" lõpu-forte. Leenart Neuman juhatas tunde- ja maitserikkalt.

Tartu Eesti Koolinoorsoo Liidu 14. mail Treffneri gümnaasiumis toime pandud muusikaõhtu kava koosnes Eesti heliloojate töedest. Puhkpilliorkester Adalbert Virkhausi juhatusel esines orkestrijuhi Raimund Kulli ja Artur Kapi teostega. Seejärel kõneles L. Neuman, andes ülevaate meie muusikaclu arenguloost. Järgnesid sooloettekanded. Õhtu kandvaimaks teoseks oli A. Lätte kantaat "Vaba Eesti" segakoorige, pasunakvartetile ja sümfooniaorkestrile. Muidugi kutsuti ettekande lõpul rahva ette hallpea autor. Vaimustus ja kiiduavaldus olid erakordsed.

Aleksander Arder esines 9. mail Lehtses. Kohalikule rahvale meeldis kõige rohkem "Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt". Suure huviga kuulati ka väikese, 12-aastase imelapse E. Poolakese viiulimängu.

Samal 9. mail korraldas Kuusalu Karskusselts kohalikus seltsimajas kontserdi, millel esinesid varemgi seal ülesastunud bariton G. Tomasberg ja pianist P. Pressnikoff. Kuulajaid haaras hr. Pressnikoffi mäng. Menu oli ka hr. Tomasbergil, kuigi tal puudus võimalus end enne kontserti lahti laulda.

Vanemuse viimane etendus oli Amalie Konsa auõhtu, mis oli pühendatud tema 40. lavategevuse juubelele. Kõlas muusika, Ants Simm pidas kõne, laulis laulukoor ja siis esitati 2 vaatust lavateostest, nende hulgas 1. pilt laulumängust "Omal jalgel", millesse oli kombekohaselt sisse lülitatud päevakajalisi teravusi.

4. mail tähistas aga oma 15-aastast lavategevust Benno Hansen. Ettekandele tuli Puccini "Boheem". Seegi oli lahkumisetendus, mille puhul teatri direktor Hanno Kompus avaldas kahetsust, et juubilar läheb välismaale tööle.

Kuid mais 1926 oli veelgi põhjust "Boheemi" vaatama minna — siis kui külalisena laulis Mimi'd pr. L. Lipkovskaja. Aeg oli aga oma jälje jätnud lauljanna häälde. Oma prima andsid A. Arder, H. Einer ja K. Ots.

Pr. Lipkovskaja esines ka "Traviatas". See oli omamoodi keeltepaabel:

külaline laulis vene keeles, A. Arder Germontina itaalia keeles, ülejäänud eesti keeles. Külalise koloratuurides tulid kuuldavale intonatsioonivääratused, kuid see-eest oli väga hea tema vastasmängija A. Sällik.

Estonia hooaeg lõppes 20. mail "Lõbusa talupoja" etendusega. Vaba Maa kirjutas: "Nagu "Lõbus talupoeg" sunnitud on pealetükkivate pisarate kiuste rõõmust nägu tegema ja "juhhei" hüüdma, nii paistis pealtvaatajale ka see viimane teatriõhtu olevat... Tulevane hooaeg algab kokkutõmbamise tähe all. Paljudki plaanid suuremate tööde lavastamiseks maetakse maha. Hulga tegelastega on teatri juhatus raske südamega sunnitud lõpparveid tegema. Rohkesti lahkub just orkestri ja koori liikmeid. Viimaste austamiseks oligi õhtu mõeldud."

Ooperit tehti ka Pärnus. 23. mail tuli Endlas ettekandele "Traviata". Violetat laulis pr. Kalbek, kelle ülemised noodid olid küll lõikavad, kuid lavaliselt suutis ta rahuldada. Hr. Meerits Alfredona oli küll hea, kuid täiesti väljatöötamata tenor. Koor oli oma osa hoolikalt ära õppinud ja ka orkestril polnud lavaga erilisi lahkuminekuid.

MATI MÄRTIN

Selles suunas tegi algust haridustegelane ja võrdlemisi osav deklamaator Otto Peterson, kes 1906. aastal luges Peterburis grammofonisse terve pisiantoloogia eesti proosast. Esindatud olid August Kitzbergi, Hans Pöögelmanni, Johann Woldemar Jannseni, Ernst Peterson-Särgava, Anna Haava, Mihkel Veske, Lydia Koidula ja tema enese teosed ning mõned katkendid "Kalevipojast".

Huvitav, et sõnakunsti osas piirduti kauaks selle valikuga. Alles kaks-kümmend (!) aastat hiljem lugesid Hugo Laur ja Ants Lauter plaatidele

järgmised proosalood. Veidi kergema muusa teenrina, nimelt kupletistina-parodistina, tuli juba 1908. aastal plaadietikettidele noore andunud teatritegija Paul Pinna nimi. (Muide, tema repertuaarisuunitluse ja esinemismaneeri kohta väideti mõnevõrra hiljem kibestunult, et meister vahetas niiviisi oma talenti peenraha vastu...)

Kuid mõned kõned riigitegelastelt (ka Vabariigi Presidendi pöördumine elluastuvate noorte poole jt.) põlistati grammofonis alles 1939. aastal His Master's Voice'i ja Riigi Ringhäälingu ühistööna.

PISUT STATISTIKAT

Eestiga seotud toodangust pakkus firma The Gramophone Company aastatel 1904 kuni 1909 rohelise etiketiga ja kaubamärki Zonophone kandvatel odava(ma)tel plaatidel kokku tõenäoliselt kas 313 pala või pisut enam. Kuid toruga grammofoni kuulatav koer, His Master's Voice, ilutses pärastpoole tervelt 230 plaadil, millele lisandus ca 30 vanematelt Zonophone'i matriidsidelt teistkordselt tiražeeritud.

Vahemikus 1901 kuni 1914 andis The Gramophone Company ühtekokku vähemalt 414 salvestist eesti muusikast. Suur osa nendest (pisut üle saja) sündis Peterburis, kus oli tugev eesti kogukond ja viljeldi agaralt muusikat (ilmselgelt oli selles tunda ka Peterburi kõrgtasemel konservatooriumi kui eestlaste põhilise muusikaõppeasutuse vahetut mõju).

Eesti noored heliloojad, enamikus selle konservatooriumi kasvandikud, olid algusperioodi plaatidel peaaegu lünkadeta esindatud. Puudub küll Peeter Süda, kuid küllap oli siin peapõhjuseks tema loomingu isepära. Oreli võimsaid helisid ei õnnestunud veel kuidagiviisi selleaegsesse primitiivsesse helimasinasse püüda... Mõned palad eriti populaarsete

Aarne Viisimaa (Arnold Wisman) ja tema plaat

hulgast ilmusid varasema perioodi eesti plaatidele võrdlemisi pretsedendituna koguni mitmes väljaandes, kuid samas jäid mitmed ülesvõtted ühel või teisel põhjusel üldse tiražeerimata ja müügile paiskamata.

Kuni 1909. aastani avaldati kordustena rida teoseid kolmes, neljas ja üks koguni viies erinevas ettekandes. Rekordiomanikuks sai ootuspäraselt Miina Härma "Lauliku lapsepõlv" / "Kui ma olin väiksekene" ("Estonia" koor, Mathilde Lüdigi-Sinkel, Johannes Tinn-Fellinsky, Aino Tamm ja St. Peterburi Eesti Nooresoo Seltsi muusiker osakonna segakoor). Edasi tulevad "neljalised": "Pulmarõõm" ning "Tuljak".

Reino Sepp tuletas kuni 1909. aastani ilmunud kataloogide andmetest esialgse orienteeriva ülevaate tabeli "Eesti heliloojatest ja interpretidest heliplaadi esmakümnendil". Sellesse asetatud isikunimed on seostatud salvestiste arvuga. Esinejatest on toodud ainult olulisemad ja pealegi ansamblites osalemist arvestamata; autoritest leiame neid eesti heliloojaid, kes on konkreetsete ettekannete puhul tuvastatud.

Reprodutseerime need andmed koos pärastpoole lisandunud täpsustusega.

Heliloojad

- Brehm, Paula – 3
- Hansen, Robert Teodor – 1
- Hermann, Karl August – 30
- Hermann (Härma), Miina – 31
- Hermann, Otto – 3
- Järv, Jaak – 1
- Kapp, Artur – 4
- Kappel, Johannes – 5
- Kunileid, Aleksander – 7
- Lemba, Artur – 2
- Läte, Aleksander – 20
- Lüdigi, Mihkel – 3
- Neumann, Leenart – 2

- Saar, Mart – 4
- Tamm, Aino – 1
- Thomson, Aleksander – 4
- Tobias, Rudolf – 1
- Türmpu, Konstantin – 6

Interpreetid

- Bachmann, Otto (bariton) – 8
- Brehm, Paula (sopran) – 27
- Fisch, Gustav (näitleja) – 10
- Goltisson, M. (tenor) – 6
- Hermann, Agathe (sopran) – 5
- Lucke, F. (tenor) – 20
- Lüdigi-Sinkel, Mathilde (sopran) – 24
- Mathiesen, A. (tenor?) – 6
- Masing-Grünberg, Ella (sopran) – 14
- Neumann, Leenart (bariton) – 8
- Parmi, Johan (näitleja) – 7
- Peterson, Otto (etleja) – 21
- Pinna, Paul (näitleja) – 15
- Sachs-(Saks-)Wirkhaus, Lully (sopran) – 6
- Sirks, Eduard (amatöörlaulja) – 6
- Tamm, Aino (sopran) – 12
- Tinn-Fellinsky, Johannes (bariton) – 10

Mõningaid tähiseid firma The Gramophone Company poolt eesti muusika osas tehtu algusaastatest:

1901 – esimesed eestikeelsed laulud heliplaatidel;

1904 – esimene koor ja vokaalkvartett; esimesed professionaalsed lauljad (Paula Brehm);

1908 – esimene (puhkpilli)orkester, lauljad Mathilde Lüdigi-Sinkel ja Aino Tamm; etlemine (Otto Peterson); esimene meeskvarlett; naljalood-kupleed (Paul Pinna);

1911 – esimene laulusolist orkestri saatel (seni esineta ainult klaveriga); esimesed palad Benno Hanseni, Alfred Sälliku ja Olga Olak-Miku (Mikk-Krulli) ettekandes; plaadile jõudis esmakordselt ka "Estonia" teatri orkester;

1913 – esimene meeskoor.

(Järgneb)

100 AASTAT ESIMESE EESTI SÜMFOONILISE TEOSE SÜNNIST

Käesolev, 1996. aasta on eesti muusika ajaloos tähelepanuväärne ühe küllaltki olulise juubelitähtpäeva tõttu. Nimelt möödub tänava täpselt 100 aastat esimese eesti sümfooniilise teose sünnist. Selleks on R. Tobiase veel üliõpilaspõlves Peterburis kirjutatud avamäng "Julius Caesar". Siinkohal üritaksin käsitleda nimetatud teost koos ühe teise, kolm aastat hiljem loodud avamängužanris orkestripalaga, milleks on A. Kapi "Don Carlos". Neid kahte teost võiks vaadelda ka kui kahte omalaadset avakäiku kujuteldaval eesti sümfooniilise muusika malelual. Kuigi nad mõlemad on tänaseks päevaks mõnevõrra unustuse hõlma langenud, pole selle esmapõhjuseks kindlasti mitte muusikalises mõttes halb kvaliteet.

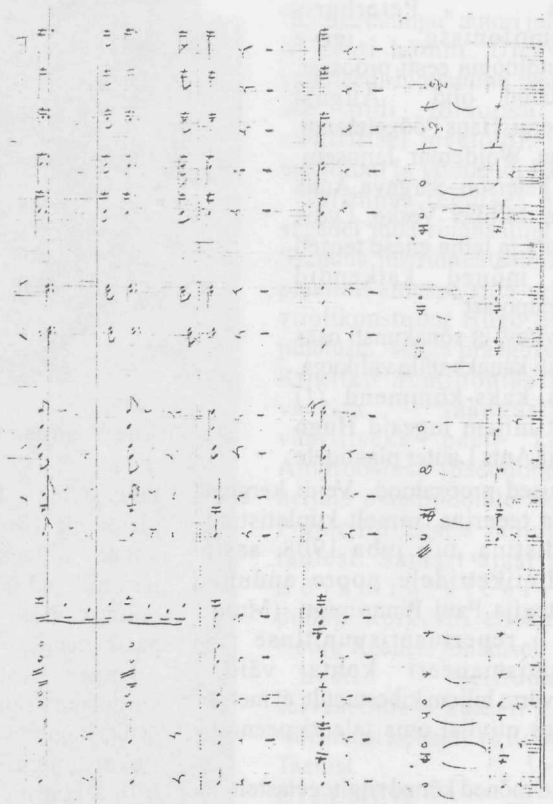
Pole arvatavasti juhuslik, et nii R. Tobiase kui ka A. Kapi orkestriteosed on mõlemad loodud programmilistena ning ajaloolisel motiivistikul. See osutab tol ajal kummagi noore helilooja sarnastele huvidete teemavalikus ja miks ka mitte näiteks mõjutusele mõningase moesuuna poolt, mis möödunud sajandi lõpus valitses teatud Peterburi kompositsioonikoolkondades. Nii Tobiase kui ka Kapi avamängud tuginevad suuresti klassikalise-romantilistele eeskujudele, mis avaldub esmajoones nende teoste vormis, aga ka helikeeles ja motiiviarendusvõtetes. Tobiase "Julius Caesar" tugevaimaks küljeks on teemade ere karakter ning üllatavalt selge ja loogiline arendusvõtete kasutamine niivõrd noore (Tobias oli tol ajal 23-aastane) autori poolt. A. Kapi esimest helitööd sümfooniaorkestrile iseloomustavad aga ülimalt dramaatiline arengujoon ja massiivne orkestratsioon. V. Rumessen on A. Kapi "Don Carlose" puhul näinud otseseid eeskujusid P. Tšaikovskilt, kuid veelgi enam leiab tal karakterisugulust olevat J. Brahmsi "Traagilise avamänguga". Tänapäevale kuulajale tundub selline pingestatult pateetiline väljenduslaad võib-olla ehk isegi mõnevõrra ülepakutud ja poseeriv, kuid tuleb enesele teadvustada nende teoste loomise ajajärku. Muide, ka XX sajandi üks tuntumaid komponiste D. Šostakoviš, kelle aktiivsema loomingulise tegevuse algus langeb 30 aastat hilisemasse perioodi, on sellise väljenduslaadi kasutamise üle võtnud romantikutelt.

Mihkel Lüdig kirjutab oma mälestustes R. Tobiase Peterburi-perioodist, et ta ei tegelnud siis veel eesti rahvusliku muusikaga. See oli talle võõras, kuna kokkupuuteid eesti seltskonnaga Peterburis oli tal üpris vähe. Ka "Julius Caesaris" pole eesti motiive, mis loomulikult teose programmisest lähtudes poleksid sinna ka sobinud. Muide, Tobiase märkustest teose partituuril võib välja lugeda, et Shakespeare'i "Julius Caesar" pole talle olnud mitte niivõrd programmiline alus, kuivõrd just lähtematerjaliks avamängu kirjutamisel.

Veel üht stiilielementi, mis on hilisemale Tobiasele küllaltki iseloomulik, ei leia me tollest 1896. aastal loodud orkestritööst. Selleks on nimelt impressionistlike väljendusvahendite pruukimine, mis tuleb helilooja loomingusse alles XX sajandi algaastail Kalevipoja-ainelise teosega vokaalile ja sümfooniaorkestrile "Sest ilmaneitsist ilusast".

Kuid millised olid kahe noore eesti muusiku omavahelised suhted? Selgub, et mitte alati kõige paremad. Näiteks kirjutab M. Lüdig: "Harilikult oli Tobiase sõna diskussioonidel mõõduandev. Tobias armastas väga teravalt arvustada uusi helitöid, eriti nooremate omi (Tobias oli Kapist 5 aastat vanem). Iseäranis teravaks muutus viimastel aastatel vahekord A. Kapiga: sõprus katkes vahel pikemaks ajaks, kuigi kestis edasi ka siis, kui Peterburist lahkuti."

Tobiase Tartu-perioodi aegne tuttav Raivo Kursk meenutab: "Artur Kapiga on nad olnud suured sõbrad, kuid tülitseenud

"Julius Caesar" partituuri lõppu on R. Tobias fikseerinud valmimisaja — 1896

alatas. Kord ütelnud Tobias tema kohta, et Kapp olevat daamide komponist, mida viimane polevat Tobiasele kunagi andestanud. Nimelt kirjutas A. Kapp tol ajal romansse."

Ent vaadeldagem lähemalt neid olusid, milles sündis möödunud sajandi 90-ndate aastate lõpus teine eesti sümfooniilise muusika esikteostest — A. Kapi "Don Carlos". Kapp oli tollal Peterburis majanduslikus mõttes tunduvalt paremas seisukorras kui teised noored eesti muusikaõppurid — ta elas oma rikka onu eestkostel. "Don Carlos" oli noore helilooja esimene ulatuslikum töö. Erne seda oli ta kirjutanud vaid viiulisonaadi ja mõned soololaulud. "Don Carlose" esiettekannet toimus konservatooriumi lõpetamise kontserdil, kus kanti ette ka üks number helilooja diplomitööst: Miltoni-ainelisest kantaadist. Selle kantaadi puhul, mis kahjuks tänaseni ei ole säilinud, väärrib äramärkimist üks tähelepanuväärne asjaolu. Nimelt ei hinnatud tolleaegsetes Peterburi heliloojate ringkondades noorte komponistide juures mitte ainult kvaliteeti, vaid ka teose kirjutamise võimekust lühikese aja jooksul. A. Kapile näiteks anti diplomitöö kantaadi tekst käte 15. veebruaril 1900. aastal ja valmis teos nii klaviiris kui ka partituuris tuli esitada komisjonile 15. aprillil. Huvitav oleks näiteks fantaseerida teemal, kui palju on praeguses EMA-s noori komponiste, kes oleksid suutelised kahe kuu jooksul looma ja instrumenteerima 10–12-minutilise kantaadi koorile ja sümfooniaorkestrile. "Don Carlose" käekäik oli aga õnnelik. Pärast konservatooriumi lõpetamist 1900. aastal jäi A. Kapp 4 aastaks Peterburi, tehes aeg-ajalt kontsertmatku erinevatesse Venemaa linnadesse. Tolleaegsest ajakirjandusest võib välja lugeda, et oma avamängu juhatas ta sel perioodil vähemalt kahes kohas: Moskvas ja Pavlovskis.

1904. aastal pakuti Kapile aga direktori kohta Astrahani muusikaühingu ja kohalikus muusikakoolis. Kapp võttis pakkumise vastu ning sõitis Astrahani, kuhu ta jõudis 29. jaanuaril 1904. Juba 3 nädalat hiljem toimus Astrahani hooaja esimene sümfooniakontsert, mida juhatas A. Kapp.

496
Lento

Don Carlos
1903
Civiltine dramatikus

A. Kapp. 1899.
(Tartu)
Esimine orkestritöö

"Don Carlose" päises kirjutab A. Kapp, et see on valminud tema esimese orkestritööna 1899. aasta suvel

Tolle esimese kontserdi kava oli kokku pandud n.-ö. "kindla peale välja minnes" – puudusid uuemad ja vähemtuntumad teosed. Kuid juba 17. märtsil 1904. aastal juhatas A. Kapp ka

oma avamängu "Don Carlos". Koos selle teosega kõlasid kontserdil Cherubini "Reekviem", Beethoveni "Carolianus" ja Tšaikovski "Andante cantabile".

19. märtsil kirjutas kohalik ajaleht "Astrahanski vestnik": "Kontserdi lõpetas avamäng "Don Carlos", teos, mis eeldatavalt pakkus publikule erilist huvi, kuna see andis võimaluse teadvustada meie uut dirigenti hr. A. Kappi ka heliloojarollis. Peab märkima, et kõlanud avamäng jättis igati meeldiva mulje. Peen orkestrantsioon teeb au selle autorile." Väikese puudusena märgib arvustaja teose ehk liigset pikkust. Nii jõudis autor oma teost 5 aasta jooksul vähemalt 4 korda ette kanda, mis tagas muusikaringkondade tähelepanu ja kergendas kindlasti olulisel määral helilooja edasisi samme selles žanris.

R. Tobiase avamängu "Julius Caesar" varajaste ettekannete kohta ei õnnestunud allakirjutanul saada tõepäraselt infot, kuid võib oletada, et teos kõlas arvatavasti 1907. aastal Tartus "Vanemuises" helilooja autorikontserdil. Seal oli Tobiase käsutus parim orkestrikoosseis, mida võimaldas tollane Tartu muusikute seltskond. Üritusel kanti ette Tobiase Klaverikontsert d-moll autori ettekandes ja oletatavasti ei lasknud helilooja mööda ka võimalust tuua elavasse ettekandesse oma esikteos sümfoonilises žanris – avamäng "Julius Caesar". Kahjuks ei võimaldanud kehvad majanduslikud olud Eestis tollal ennast ära elatada ainuüksi muusikuametist ja nii tuli kummalgi meie andekal noorel muusikul paremaid elu- ja loometingimusi otsides siirduda välismaale. A. Kapp jäi Astrahani tervelt 16 aastaks. 1920. aastal naasis ta Eestisse, olles tunda saanud häda ja viletsust, millesse langes Venemaa pärast I maailmasõda ning kodusõja raskeid aastaid. R. Tobias üritas esialgu siiski Eestis tegutsedes muusikalist tegevust jätkata, kuid tal oli võimeid rohkem, kui tollased olud lasksid neid teostada. Nii ei saanudki meie esimese sümfoonilise teose autor tulla tagasi kodumaale, kuna siinsetes oludes oleks tast ilmselt paratamatult saanud K. A. Hermanni taoline "kümne ameti pidaja".

Avamängu "Julius Caesar" oleks aga meeldiv kuulata näiteks mõnel sügisel ERSO kontserdil, kuna 100 aastat ühe rahvusliku sümfoonilise teose eana on igati aukartustäratav ning ajend taasettekandeks seega olemas.

AARO PERTMANN

ISA EES, TÜTAR JÄREL

95

KARAFINIDEST KARINDITEKS

Pärimuse järgi on Alfred Karindi vaarisa perekonnanimi saamise lugu seotud tema töötamisega mõisa viinaköögis peenemate napside valajana. Mõisahärra otsustas: Karafin. Perekonnatradit-

siooniks vaarisa amet ei jäänud. Alfredi isa oli mitmekülgne mees – koolmeister, talupidaja, pisut ka organist. Sellest viimasest ametist saigi nagu perekonnatraditsioon. Tema kaheksast lapsest – üks neist suri noorelt – on tervelt neli lühemat või pikemat aega tegutsenud organistina – köstrina. Seehulgas kolmas laps, 30. mail 1901 sündinud Alfred. See kõik ei juhtunud käsu korras – perekonnas valitses ergas vaim, igaüks valis endale ameti kutsumuse järgi. Erinevalt üldisest tavast ei pärinud isatalu mitte vanim poeg, vaid see, kellel oli selleks suurim kutsumus – neljas poeg Evald. Perekonnas valitses üksteise aitamise vaim ning kibedal tööajal, näiteks heinategemisel, käisid kõik õed-vennad, kellel võimalik, talle Virumaal Illuka vallas abiks.

Samasugune üksteiseaitamise vaim oli ka Tartus pärast õpingute lõpetamist organisti, muusikaõpetaja ja koorijuhina töötanud

Alfred Karafini kodus – ikka olid seal kostil Alfredi ja tema abikaasa Kaarini Tartus õppivad nooremad vennad. Perekond tuli küll poole väiksem kui Alfredi isal, kuid neljalapselist peret võis Esimese maailmasõja järel lugeda Eesti linnas paljulapseliseks. Esimesena nägi 20 päeva enne pereisa 25-aastaseks saamist ilmavalgust Laine, viimasena 16 aastat hiljem Jüri. Seda juba Tallinnas, kuhu perekond oli kolinud 1933. a., kus Alfred sai Kaarli kirikus organisti koha. Jüri sündis juba Karindina – nimi eestistati 1935. a. Ka kõigil teistel peale vanima – Laine – ei tulnud enam esimesel kooliaastal taluda kaasõpilaste nõökimist: "Kuule, Karafin, vala vett!"

Pereisa kiindumuste ja huvide ring oli üsna lai. Kõigepealt lapsed – mida noorem, seda armsam –, kellega tal meeldis jalutamas käia. Hiljem lapsendas ta veel oma kolmanda tütre poja esimesest abielust.

Siis kalapüük, kuhu lapsedki kaasa võeti. Laineil on praeguseni meeles uhke tunne, kui ta oli 6-aastasena püüdnud Peedul suvitades õngeretke suurima kala. Hiljem, juba Tallinnas elades, ehitas A. K.

endale oma kätega Laagri lähedale suvemaja ja käis ka igal võimalikul juhtumil seal maad harimas.

Kuid üle kõige oli muidugi muusika. Kodus oli klaver, mida isa sageli mängis ja mille abil ka komponeeris, vahel perekondagi hindama kutsudes. Lainele on meelde jäänud osa ühest laulust, mis viis jalad iseenesest tantsima.

70

Kaarin, Linda, Leida ja Alfred Karafin

Ja videvikutunnid, kus emaema alt mõnikord alustas: "Kuldne õhtupäike, ilus oled sa." Siis tulid teised laulud pimedani välja. Kaasa läi ka ema sopran, kes laulis isa koorides peaaegu tema surmani. Isa valis kas tenori või bassi, nii kuidas parema harmoonia jaoks oli vajalik. Laine, kes oli isalt ahminud muusikalist haridust, püüdis samal kombel improviseerida.

Muusika pinnal oli ka väikesi konflikte. Isa ei sallinud üldse estraadimuusikat ja käskis raadio kohe kinni keerata, kui seal midagi selletaolist kostis. Tuli kuuletuda ka siis, kui seal oli tüdrukutele midagi meelepärast, näiteks "Kuldse 7" lood. Lõpptulemuseks oli aga viik – Laine, kellele isa on ikka olnud autoriteet, on üle võtnud tema eelistuse akadeemilise muusika vastu, kuid kuulab meeleldi ka mitmesugust levimuusikat. Ainult räp hakkab vastu.

Laine sõnul polnud isa seltskonnalõvi, kuid nohik ka mitte. Perekonnaringis oli ta mõnikord päris ülemealik. Ühel väljasõidul loodusesse oli huvitavaid süžeesid otsinud fotograaf tabanud ta tiritammi kasvatamas ja torganud "Huvitavasse Žurnaali". Jutt juures: millega tegeleb Kaarli koguduse organist.

KEERULISED AASTAD

Sõja-aastatel jätkus muusikaga tegelemine: Alfredil tööna (1940. aastast õpetas ta ka konservatooriumis üldaineid), tema lastest ainsana muusikutee valinud Lainele õppimisenä. Tihti käidi koos kontsertidel. Lainele on meelde jäänud traagiliselt lõppenud juhtum. Ühe kontserdi ajal anti õhuhäire, kuna aga väljas jäi vaikseks, jätkus kontsert. Kuid vaheajal kiirustas koju isa sõber ja kolleeg Kaarli kiriku organistina Juhan Jürme. Ja otse surma.

Sõjajärgest vabanenult kasvas rahva aktiivsus, kooskämislust. Alfred Karindi töötas edasi konservatooriumis (1946. aastast professorina) ja juhatas Naislaulu Seltsi koori (hiljem Filharmoonia Naiskoori). Laine laulis seal kaasa.

Meelde on sööbinud sõit 1946. aasta suvel selle koori koosseisus Saaremaale koos ka isa juhtimisel laulva Tombi-nimelise (praeguse Tümpu-nimelise) meeskoriga. Sõideti aeglaselt kitsarööpelist Virtsu raudteed mööda, loomavagunis, pikad seisakud peaaegu igas jaamas. Kuid

Sõit loomavagunis Saaremaale 1946. Paremalt A. Karindi

Kontsert Mart Saare loomingust tema 80. sünnipäevaks. Juhatab A. Karindi. Koori ees L. Karindi ja M. Saar

meeleolu oli reibas – iga peatuse ajal peeti peaaegu et laulupidu maha.

Laine huvi vokaalmuusika vastu tõusis. Kui ta järgmisel aastal lõpetas H. Lepnurme juures kiitusega Tallinna Muusikakooli orelialal (see isa tegevuse tahk oli teda noorena kõige rohkem köitnud) ja pääses samal erialal konservatooriumi eksamiteta sisse, ei tahtnud ta eksamite ajal niisama logelda ja otsustas käia isa jälgedes veel teiselgi erialal. Ta tegi sisseastumiseksamid veel koorijuhtimises ja saigi sisse. Järgmisel aastal oreliklass suleti ja nii jäigi Laine lõplikult koorijuhtimise juurde. Pärast seda pole ta enam orelit puutunud, isa aga küll. Ka siis, kui orel oli veel põlu all, käis ta seda kirikutes poolsalaja pühade ajal mängimas. Ja kui aeg muutus vabamaks, andis vahetevahel Estonia kontserdisaalis orelikontserteigi.

Kuid enne seda tuli üle elada karme katsumusi. 1950. a., pärast EK(b)P VIII pleenumit Alfred Karindi vahistati koos oma sõprade Tuudor Vettiku ja Riho Pätsiga, süüdistatuna kodanlikus natsionalismis, konkreetsemalt erialases töös Saksa okupatsiooni ajal (millest oleks tulnud siis peret ülal pidada?), katses organiseerida sel ajal tänuulaulupidu ning 1947. aasta laulupeo läbiviimises kodanlik-natsionalistlikus vaimus. 9 kuud püüti Tallinna vanglas edutult panna Alfred Karindit end süüdi tunnistama ja pärast kohtuotsust (10+5 aastat) saadeti kangekaelsuse eest karistust kandma kõige raskematesse tingimustesse – turbarappa Mordva ANSV-s.

1954. a., pärast Stalini surma A. Karindi küll vabastati vanglast, kuid erialasele tööle, ka konservatooriumis, sai ta asuda alles üle aasta hiljem, pärast rehabiliteerimist. Selle aja tuli elatist teenida põhiliselt klaverihäälestajana.

Vahistamise ajal olid A. Karindi korterist ära viidud ka tema helitööd. Hiljem neid tagasi saada ei õnnestunud, nähtavasti olid need, vähemalt osaliselt, hävitatud. Õnneks oli C. Kreek enda jaoks ümber kirjutanud A. K. ballaad-kantaadi "Rändavad veed" klaviiri. Orkestripartiide taastloomisega tuli A. Karindil näha vaeva, kuid 1960. a. kandis selle uues redaktsioonis ette RAM.

AUTORITEETI EI PEA

KOPEERIMA

1957. a. läi A. Karindi endale koori kõrgkoolide vilistlastest. Planeeriti see sõna

fikseerida nimeski, kuid kõrgemal pool äratas kahtlust selle sarnasus "paha sõnaga" filister. Nimeks sai Kõrgemate Koolide Lõpetanute Segakoor. Alfred Karindi jäi selle peadirigendiks oma elu lõpuni aprillis 1969., hulk aega enne, kui taastus temale armas Eesti Vabariik. Tema surma-aastal toimunud juubelilaulupeo kavva lülitatud A. Karindi laulu juhatas Laine Karindi. Ja see oli loomulik.

Algul juhuslikult, 1960. aastast aga juba ametlikult abidirigendina oli ta tööle asunud selle peadirigendiks oma elu lõpuni aprillis 1969., hulk aega enne, kui taastus temale armas Eesti Vabariik. Tema surma-aastal toimunud juubelilaulupeo kavva lülitatud A. Karindi laulu juhatas Laine Karindi. Ja see oli loomulik.

Algul juhuslikult, 1960. aastast aga juba ametlikult abidirigendina oli ta tööle asunud selle peadirigendiks oma elu lõpuni aprillis 1969., hulk aega enne, kui taastus temale armas Eesti Vabariik. Tema surma-aastal toimunud juubelilaulupeo kavva lülitatud A. Karindi laulu juhatas Laine Karindi. Ja see oli loomulik.

Peadirigent sellele, nüüd juba Alfred Karindi nime kandvale segakoorile on pärast viimase surma olnud Laine Karindi. Tänavu mais toimuva kontserdiga tähistab koor oma esimese peadirigendi 95. sünniaastapäeva, praeguse peadirigendi 70. sünnipäeva.

Nagu isagi, on Laine Karindi töötanud ka õppejõuna, seda koorijuhtimise alal. Oma silmapaistvamatest õpilastest nimetab ta näiteks oma praegust ülemust prof. Olev Oja, Ene Kangronit, Ene-Reet Ehalat, Ene Ahvenat, Riho Leppoja jt. L. K-I on tõeliselt heameel, et tal on olnud nii palju õpilasi, kes on senimaani jäänud truuks oma erialale.

Isast erinevalt pole aga Laine Karindi tegelnud heliloominguga. Oma sõnul meeldib talle rohkem teiste teoseid interpreteerida. Paljugi on õnnestunud selles osas ära teha, palju on jäänud unistuseks. Soovime talle, et vähemalt osa sellelaadseid unistusi jõuab ta teoks muuta.

HERBERT VAINU

HALLIPÄINE MENUHIN LOODAB IKKA VEEL MAAILMA PARANDADA

Viulivirtuos, dirigent ja inimsuse eesvõitleja Yeduh Menuhin loodab üheksakümnendatesse eluaastatesse astudes ikka veel, et muusika võib aidata pehmendada maailmaprobleeme. Omaaegse imelapsena unistas ta, et võib Sixtuse kabelis ilusasti Bachi mängides kindlustada rahu maailmas.

Nüüd on Menuhin hulga pessimistlikum, kuid tema täiendatud memuaarides "Lõpetamata teekond" sisaldub mitu projekti enda kasulikus tegevuses hoidmiseks. "Ma loodan luua maailma, kus on rohkem üksteisemõistmist," ütles ta oma Londoni kodus intervjuud andes.

Menuhin, kes oli 30-ndatel, enne kui ta hakkas dirigeerima, õpetama ja ühiskonna heaolu eest võitlema, vist maailma kõrgeimalt tasustatud muusik, saab 22. aprillil 80-aastaseks. Ta loobus viuldajana esinemisest, millega ta oli tegelnud neljandast eluaastast alates, seitsmekümnendatel eluaastatel ja ta ütleb, et on seejärel mitte seisma jäänud. "Ma olen oma õpinguaja lõpetanud. 75 aastast peaks selle jaoks piisama ning ma tunnen, et seda, mis ma olen muusikas õppinud, võin ma kasutada laialdase sümfoonilise, ooperi- ja oratooriumirepertuaari juurde, mis teeb mulle rõõmu, sest ma tegutsen uutel aladel. Mul pole mingit tahtmist tundide kaupa harjutada seda, mida mina minevikus ja teised inimesed praegu võivad teha paremini." Kui ma küsisin, kas ta võtab viiulit ka kätte, vastas ta: "Tunduvalt harvem kui varem, kuid puhkeajal mõnikord ma mängin oma lõbuks, kuna see on tore ja tervislik harrastus."

Pärast oma pikka karjääri, mille tulemused on lindistatud ka 78-le CD-le, on tal planeeritud kurnav reisiprogramm. See haarab paljud Lääne- ja Ida-Euroopa riigid, peale selle veel USA, Iisraeli, Jordaania, Omaani, Mauriituse ja Lõuna-Aafrika.

Menuhin, kellel 1985. aastast on Suur-Britannia kodakondsus, eluaegne peer (parun) 1993. aastast, on sündinud New Yorgis 1916. a. vene juudi vanematest, kes olid sinna eraldi välja rännanud Palestiina kaudu.

Sõna "Yeduh" tähendab juuti, kuid

Menuhin ütleb, et ta pole ühegi religiooni kummardaja ning nimetab end "ägedaks neutraaliks".

Ta on andnud heategevuskontserte nii Iisraeli kui Palestiina heaks ning unistab praegugi leppimisest Iisraeli ja araablaste vahel mingi Šveitsi tüüpi konföderatsiooni vormis, Jeruusalemi omavahel ärajaotatud pealinnana. Ta ütleb end olevat kurva sõjategevuse taaspuhkemise pärast Lähis-Idas, kuna "Iisraelil on vaja sõpru ja nii ta endale neid küll ei võida". Ta lisab: "Idee Jeruusalemmast kui ainult juudi linnast on absurdne, kuna paljud jõud nii poliitilistes kui religioossetel põhjustel peavad teda omaks ning igaüks, kes on püüdnud Jeruusalemma võita ainult endale, on alla käinud."

Pooldades keskkonna kaitsmist, mahepõllumajandust, alternatiivset meditsiini, hariduse edendamist ja mustlaste olukorra parandamist, peab Menuhin juba kaua aega dieeti ja teeb jooga harjutusi. "Ma ei raiska oma energiat, ma hoian end üsna heas vormis. Igal hommikul seisain ma pea peal. Dirigeerimine on suurepärane harjutus kõigile lihastele," ütleb ta. Ta kuulmine on aga mõnevõrra nõrgenenud.

Imelaps

Menuhin debüteeris 7-aastasena. 13-aastasena oli ta juba esinenud Pariisis, Londonis, New Yorgis ja Berliinis ning oli alustanud oma – nagu ta ise ütleb – rändviuldaja karjääri, olles ühtlasi perekonna tootja. Berliinis teda kuulates hüüatas Albert Einstein: "Nüüd ma tean, et Jumal on tõesti taevast olemas."

Teise maailmasõja ajal andis

Menuhin sadu kontserte liitlasriikide vägedele ja Euroopa varem etel. Klaverisaatjaks Benjamin Britten, pakkus ta meelelahutust Beethoveni

80

koonduslaagrist vabanenuile. Paljud juudid ründasid Menuhinit selle eest, et ta kaitses saksa dirigenti Wilhelm Furtwaenglerit ja polnud nõus nendega, kes pidasid "deemonlikke" sakslasi kõigis süüdiolivaiks. Ta ütles, et lääneliitlaste poolt Dresdeni purustamine oli kuritegu ning ta esines, taas viuli kätte võtnud, dresdenlastele mulle, 50 aastat hiljem. Ta mängis B. la Bartoki viimase pala ning laiendas oma muusikalist horisonti, improviseerides koos kitarritähe Ravi Shankeriga ja legendaarse džässviulilaja Stephan Grappelliga. Ta on elus alati tahtnud improviseerida.

Y. Menuhin elab koos oma tänava jaanuaris 100-aastaseks saanud ema Marethaga ja oma teise, umbes 50-aastase naise Diana Gouldiga, endise Inglise näitleja ja baleriiniga.

Menuhinil on andekate noorte muusikute jaoks oma kool Inglismaal ja akadeemia Šveitsis, ta esineb nende ees tihti dirigendina ja aitab neid esinema muusikafestivalidel. Ta on Nehru rahupreemia laureaat ja UNESCO hea tahte saadik. Ta viib noori muusikuid mängima haiglatesse ja vanglatesse ja osaleb kasvatamist muusika, tantsu ja kehaliste harjutuste kaudu edendada püüdvate Euroopa riikide eksperimentaalkoolide töös.

Menuhin teeb koostööd Rahvusvahelise Punase Ristiga õnnetuste ohvriks langenud inimeste abistamiseks, ohverdades selleks oma honorare. Ta käib ringi ideega kokku kutsuda "kultuuride parlamenti" vastukaaluks normaalsetele poliitilistele struktuuridele.

ROGER JEAL
(Reuter-ETA)

...JA LINDISTAS KÕIK BEETHOVENI SÜMFOONIAID

Enne 80-aastaseks saamist on Yehudi Menuhin, juhtides oma viimase aja lemmikorkestrit Simfonia Varsavia, lindistanud kõik Beethoveni sümfooniad. Osalesid ka Kaunase Riiklik Koor ning solistid: sopran Jean Glennon, metsosopran Dalia Schaechter, tenor Algirdas Janutas ja bariton Benno Schollum. Lindistus pikkusega 359 minutit on paigutatud viiele diskile.

Retsensent peab lindistamist õnnestunuks, eriti esileküündivaks 2. ja 6. sümfoonia osas. Ta märgib, et Menuhin teeb endale kõigepealt selgeks teose olemuse, pulsi ja sellest lähtuvalt töötab välja individuaalsete tempode matemaatilise suhte. Seejuures ei hooli ta metronomist. "Ma olen absoluutselt vastu metronomiorjusse langemisele... Lubada trükitud numbril dikteerida

interpretatsiooni on niisama absurdne idee, kui armastuskirja kirjutamisel lähtuda esijoonest süntaksi reeglitest."

Menuhin ise kiidab väga Poola orkestrit: "Kui ütled neile midagi, teevad nad seda silmapilk; tuled kuu aja pärast tagasi ja absoluutselt mitte midagi pole läinud kaduma."

Grammophone, 4/1996

STAAR-DIRIGENT INDIAST

"Klassikaline muusika on *showbusiness*," kinnitab staar-dirigent Zubin Mehta, kes 29. aprillil saab 60-aastaseks. Vähesed selle ameti pidajad on viimaste aastakümnete jooksul tulnud oma ametiga nii hästi toime. Selle hästi väljanägeva indiaalse vehkimist maailma juhtivate orkestrite ees on kriitikut ikka nimetanud fenomenaaalseks.

1991. aastast peale, kui Mehta laskis oma lepinguaja New Yorgi Filharmoonikutega seda uuendamata lõppeda, on ta töötanud ilma end ühegi orkestriga sidumata. Paljud ettepanekud on ta tagasi lükanud, lõpuks nõustus ta 1998. aastast hakkama Münchenis Baieri Riigiooperi muusika peadirektoriks. Oma karjääri tipul võib ta nüüd siis esimest korda elus juhatada suurt ooperimaja tingimustel, millest, ütleb Mehta, "olen ma alati unistanud."

New York oli ka tema unistus, kui ta seal sai 1978. a. ühe maailma ihaldatuima peadirigendikoha. Siis aga sattus ta orkestriga nii tülli, et ta nimetab seda sõnadega, mida kasutatakse ainult oma vihaseimate vaenlaste kohta.

Küll aga tahtis teda New York siis, kui ta 26-aastaselt Los Angelese orkestri peadirigendiks saanult oli selle viinud teisejärgulisest maailmakuulsaks. Tema hüüdnimi oli tollal Zubi Buby või veel lühemalt Sobu.

Mehta ei salli oma järeltulijat, Ida-Saksamaalt tulnud Kurt Masurit. "Ta on argipäevasse lämbunud," ütles ta mehe kohta, kellest kõik teised arvavad, et ta ei lange kunagi rutiini.

Naiste lemmikule Mehtale ei meeldi see, et Masuer on andnud paljud juhtivad kohad orkestris naismuusikute kätte: "Nad on muutunud meesteks ja mehed käsivad neid võrdõiguslikena ja vahetavad isegi pükse nende

nähes. See on hirmus." Feministidele selline juht muidugi ei meeldi. Aga Mehta ütleb kõik välja, mis sülg toob suhu.

Ta pärineb Bombayst väikesest porside vennaskonnast, mida nimetatakse India jutudeks. Juudid lisrealis on nimetanud ta israeli Filharmoonia orkestri eluaegseks direktoriks. "See on üks armastussfäär," väidab Mehta, väldib aga sentimentaalsust, lisades irooniliselt: "Ma võiksin saada juudiks, kui see operatsioon poleks nii valus."

Zubin Mehta isa, kes oli rikas äritees ja amatöörmuusikuna Bombay esimese sümfooniaorkestri asutaja, väitis oma poja kohta, kui see oli alles laps, et temasse on ümber asunud mingi varasema suure kunstniku hing. See mõte leidis kinnitust, kui poeg läks Viini õppima ja muusikaprofessor Hans Swarowsky nimetas teda "sündinud dirigendiks".

22-aastaselt sai Viini muusikatudeng esikoha dirigentide konkursil Liverpoolis ja teda hakati kõikjale esinema kutsuma. "Ma olin magav vulkaan ja ma purskasin," on ta hiljem kommenteerinud oma varajast edu.

Z. Mehta on andnud kontserte koos rockmuusiku Frank Zappaga, et aidata ületada "elitaarset eraldatus" tõsise ja popmuusika vahel. Ta on endale nime teinud aga ka Bruckneri ja Mahleri, Schönbergi koolkonna ja uue muusika laia spektri spetsialistina. Pärast neljakümneaastast dirigendipuldise olemist peetakse teda suveräänseks kõiketeadjaks.

HELMUT RÖTHER
(DPA-ETA)

60

SURMEESTE MUUSIKATEE ALGUS

ARTURO TOSCANINI

1867. a. Parmas sündinud Arturo Toscanini isa oli ametilt küll rätsep, aga laulis aastaid asjaarmastajana kodulinna ooperikooris. Tollal jälgiti muide etendusi sama nõudlikkusega nagu tänapäeval jalgpallimatše: publik ootas lauljatelt–mängijatelt maksimaalset täpsust ja tulemuslikkust, hiljem aga arutles kuuldu üle kirgliku osalusvaimustusega.

A. Toscanini sünnikodu paiknes kitsas pikas hoones, mis oli surutud teiste samasuguste vahele, eraldusjooneks vaid pime, nukker õuke. Arturo kasvas kõhna ja haigilase lapsena, nii haprana, et perekond arvas nägevat, kuidas "joogivesi ta kõrist alla voolab"!

Arturo armastas lonkida mööda linna, uudistada tänavaliiklust ja kuulata vabaõhukontserte. Lemmikleluks oli primitiivne jämedast maisivarrest meisterdatud pill, mille kuivadest kiududest "keeled" olid pingutatud puust vahetükile. Kui neid rütmata pilliroost "poognaga", tuli kuuldavale ritsika sirinat meenutav heli. Kauaaegne kiindumus sellesse "instrumenti" oli tulevase maailmakuulsu dirigendi muusikaande ainsaks ilminguks lapsepõlves.

Oma kooliealistes saanud poja panid vanemad üheksaks aastaks õppima Parma Konservatooriumi, kus Arturo sai karmi kasvatusena ja põhjaneva hariduse. Poiss harjutas agaralt tšellot ja tegeles kompositsiooniga — isegi pühapäeviti, sest oma kehva riietust häbenev ema ei tulnud teda ühelgi nädalalõpul internaati külastama. Hüljatustundest põhjustatud kannatusi ei lubanud Arturo uhke iseloom aga kellelegi tunnistada.

Esimesi juhatamiskogemusi omandas Toscanini oma kaasõpilastest moodustatud kooriga. Ta oli küll püüdlik ja distsiplineeritud õpilane, ent väga närviline, igasugune muusika erutas teda, vahel koguni pisarateni, seda enam veel enda dirigeeritu.

Saanud lõpudiplomi, mängis Toscanini ühe aasta Parma orkestris, ostis teenitud raha eest korraliku tšello ja liitus itaalia ooperiartistidega, kes parasjagu sõitmas Brasiilia–turneele. Kui tugevasti itaallased ka ei armastanud muusikat, polnud nad piisavalt rikkad, võimaldamaks kõigile oma muusikutele rahuldavat teenistust. Seetõttu suundus hulgaliselt lauljaid ja pillimehi otsima tööd ja õnne teispooll ookeani.

Paraku osutus Brasiilia dirigent õige kehvaks muusikuks ja etendustel polnud erilist menu. Pealegi puudus trupis distsipliin, proove tehti ülepeakaela, inimesed said palka vähe ja ebaregulaarselt. Arusaamatused dirigendi ja trupijuhhi vahel halvendasid veelgi olukorda. Nii juhtuski, et "Aida" etenduse eel, kui saal oli puupüsti täis, ei leitud dirigenti kusagilt!

Ainus, kes võis etenduse päästa, oli Arturo Toscanini. 19-aastane tšellist polnud kunagi hoidnud käes päris dirigendikeppi, kuid teadis tänu oma fenomenaaelsele mälule peast trupi kogu repertuaari. Sõpradel–orkestrantidel oli kaunis raske veenda Arturot tulema pulti, argliku noormehe viis endast välja paljas mõtegi sellele, et ta peab ilmuma publiku ette orkestrijuhina. Kolleegide lubadus toetada–aidata viis lõpuks nõustumiseni. Ainult frakist ei tahtnud

Toscanini kuuldagi, ta ilmus saali tavalises orkestrandirietuses.

Algul juhatas Toscanini kobamisi, poolteadvusetult, kuid võttis ennast aegapidi kokku ja suutis valitseda kogu ansamblit. Muidugi jälgisid kõik äärmise tähelepanuga oma juhi Üeste, nii et koostöö kulges ladusalt ja ooper pälvis tuliseid kiiduavaldusi.

Mõne nädalaga sai A. Toscanini Brasiilia pealinnas nii kuulsaks, et imperaator Don Pedro kinkis talle briljantidega kuldsõrmuse. See oli Toscaninile esimeseks tõeliseks tunnustuseks tema tormilisel ja menukal muusikuteel.

Kuuldused põrastest edusammudest jõudsid peagi Itaalia impressariote kõrvu ja A. Toscanini dirigendikarjäär võis alata. Õige pea hindasid teda kõrgelt mitte ainult kolleegid, vaid ka kõige nõudlikumad kriitikud.

Esialgu veel juhuslike kontsertide ja etenduste vahele jäänud vaba aega kasutas A. Toscanini uute ooperite tundmaõppimiseks, nende n.–ö. mällu fotograferimiseks. Sel moel sai ta säästa oma tugevasti lühinägelikke silmi. Kumatigi jäi muusik elu lõpul peaaegu pimedaks.

Tol ajal elas noor dirigent odavas möbleeritud toas ja uinus oma viletsal asemel sageli 3–4 avatud partituuri keskel. Isegi söögiaegadel püüdis ta tegelda muusikaga, toksides sõrmedega laudlinal otseku klaviatuurile.

Nooruspäevil kirjutas A. Toscanini küll mõned laulud ja orkestripalad, kuid, tutvunud suurte helimeistrite loominguga, loobus enesekriitiline Toscanini jäädavalt komponeerimisest.

UUT ESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

Heliülevõtted

Kompaktplaadid

Kaal, Anu (sopran). Ooperiaariad ja duetid / Esit.: A. Kaal, Eesti Sümfooniaorkester, dir. P. Lilje, P. Mägi, V. Järvi, E. Klas. – Tallinn, 1995.

Ots, Georg (bariton). Saarenmaan valssi. – 1995.

Puura, Sirje (sopran) – Puura, Väino (bariton). In the world of operetta / "Estonia" teatri orkester, dir. J. Alperen, Eesti Raadio Estraadiorkester, dir. K. Raudsepp, P. Saul, P. Mägi. – Tallinn, 1995.

Zeider, Abi (trompet) / Tallinna Poistekoor, dir. L. Rahula. – 1995.

Talvehitt 1996 / Esit.: Maarja-Liis, laul, Nancy, laul, H. Hanson, laul, P. Paulus, laul, Must Q, ans., A. Roosileht, laul, Estin, laul, Ruja, ans., jt. – Tallinn, 1996.

Väikeste Lõõtspillide Ühing (ansambel). Grand Marino. – 1995.

Helikassetid

Borax (ansambel). – Tallinn 1995.

Folkmill (ansambel). Operett. – 1996.

Kapral, Siim (lõõtspill). 24 lõõtspillilugu.

Kiigelaulukuuik (ansambel). Siidiplaat. – 1995.

Muusika filmist "Viimne reliikvia" / Esit. Peeter Tooma, laul. – 1995.

Sade (ansambel, laulja). The best of Sade. – 1994.

TAAS NARVAS

15.–16. juunil kogunevad järjekordselt Vana Narva Seltsi ja Eesti Naislaulu Seltsi eestvõttel Narva eesti naised. Seekordse kokkusaamise eesmärgiks on uuesti avada ajaloo rataste vahele jäänud Vabadussõjas langenute ausammas ja samas eesti emana meelde tuletada, et Narva on Eesti linn, et Narva vajab eestlasi, et Narva vajab uut eesti põlvkonda. Sajad eesti emad Tallinnast, Märjamaalt, Pärnemaalt, Ida-Virumaalt sõidavad Narva, et laulda kaasasoleva südamesoojusega läbi kuninglikult heliseva eesti keele oma kodust, soovist olla oma kodus, armastusest ja koduarmastusst. Pidumeelolu aitavad tõsta segakoorid Tallinnast, rahvatantsijad Virumaalt ja narvakatele hästi tuntud Riigi Piirivalveameti Orkester. Kohtumiseni!

Tule ja ole meiega, laula meiega kodust, pidutse meiega simmanil.
OLEV OJA

II ESTI NOORTE MUUSIKUTE SUVEAKADEEMIA '96 LÄÄNE-VIRUMAAL ESSU MÕISAS

Tallinna Filharmoonia kutsub Eesti noori muusikaõppureid järjekordsesse Suveakadeemiasse, mis toimub 1.–9. juulini 1996.a. Rakvere külje all ilusas Essu mõisas. Nii nagu eelmisel suvel, toimuvad meistrkursused orkestripillidele ja kammeransambelitele, jätkuvad puhkpilliorkester, brassband, viiulikoor ja Eesti Noorte Sümfooniaorkester. Loomulikult saab ka natuke suve nautida, sportida, tantsida, jalutada kellegagi... jne.

Meie pedagoogid on, nagu eelmisel aastalgi, Eesti parimad:

AINO RIIKJÄRV (viul, viiλικoor), TIJU PEASKE (viul), LEHO UGANDI (viul), MART LAAS (tšello, sümf. ork.), PEETER MALKOV (flööti), OLEV AINOMÄE (oboe), VELLO SAKKOS (klarnet), ANDRES LEPNURM (fagott), KAIDO OTSING (metsasarv), AAVO OTS (trompet, brass, puhkpilliorkester), HEIKKI KALAUS (tromboon, bariton, tuuba, tromboonikoor), OTT KASK (musitseerimine sekventsieriga). Kontsertmeisterid: NATALY SAKKOS ja TOIVO PEASKE.

Uutest õppeainetest:

– lavakultuur ja esinemine – PEETER OJA

– "Suzuki" meetod – Rootsi pedagoogid (läbirääkimised käivad).

Erilist rõhku tahame pöörata sümfooniaorkestrile, et süvendada noorte sümfooniaorkestri traditsiooni Eestis.

Kursuste lõppedes on kontserdid Essus, Rakveres, Lääne-Virumaal.

Avaldused saata 20. maiks 1996 aadressil:

Tallinna Filharmoonia

Toompuestee 18c, Tallinn EE0001

Avalduse sisu: nimi, vanus, kool, eriala õpetaja, mitu aastat pilli õpitud, isiklikud saavutused nende olemasolul.

KURSUSTE MAKSUMUS – 500 kr.

Valiku teevad meie suurepärase pedagoogid ja dirigendid ning iga väljalitu saab personaalse kutse posti teel 15. juuniks 1996.

Kohad Eesti Noorte Muusikute Suveakadeemias '96 jagunevad:

50 keelpilli ja 35 puhkpilli.

Palavate tervitustega

JURI LEITEN

TARMO LEINATAMM

GUINNESSI REKORDID

Esimesi varbakontidest tehtud vilesid ja flööte on leitud noorema paleoliitilise Auringu kultuuri kihtides (umbes 28–25 sajandit e.m.a.) Ungaris ja Moldovas. Kõige varasem noodikirj pärineb umbes aastast 1800 e.m.a. Sumeri linnast Nippurist (praegune Iraak). Savitahvlil leiduva seitsmetoonilise skaala desifreeris 1966–67. a. dr. Duchon-Guillem. Umbes samast ajast pärit Ugariit jumalusele pühendatud armastuslaul 11–keelise lüüra jaoks tahvlil nootide ja värsisdega on taastatud Berkley ülikoolis Kalifornias 1974. a. Muusikaajalugu võib jälgida III aastatuhandeni e.m.a., kui Hiina templimuusikas oli nn. kollasel kellukesel (huan tšun) juba teatud helikõrgus.

KONTSERDID JUUNIS

4. VI kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - MARGARITA VOITES (sopran).

5. VI kell 19.00 Niguliste - INES MAIDRE (orel). "Legendid Nigulistest". Liszt, Langlais, Marguste (esiettekanne), Tulev (esiettekanne).

8. VI kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - UNO JÄRVELA 70. Eesti Rahvusmeeskoor, Soomepoiste Meeskoor, Estonia Teatri koor ja orkester, poistekoor Revalia, EMA naiskoor.

10. VI kell 19.00 Estonia Kontserdisaal, 11. VI kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal, 12. VI kell 19.00 Tartu Ülikooli aula - VILLA MUSICA IN ESTONIA. Ulf Rodenhäuser (klarnet), Ida Bieler (viul), Martin Ostertag (tšello), KALLE RANDALU (klaver), Saksa ja Eesti tudengid.

17. VI kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - KJELL BAEKKELUND (klaver, Norra). Grieg.

18. VI kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - Vahur Vurm (klarnet), Peeter Paemurru (tšello), Piia Paemurru (klaver).

19. VI kell 19.00 Niguliste - INES MAIDRE (orel). Liszt, Langlais, Marguste, Tulev.

25. 06. kell 19.00 Mustpeade Maja Olavi saal - TIMO KORHONEN (kitarr, Soome). Brouwer, Sor, Llobet.

VÄLISMAALT

(Algus 7. lk.)

"Ooperifantoom" lavastus Hamburgis (peaaegu 730 000 külastajat). Järgnevad "Tähevalguse ekspress" Bochumis (715 000) ja "Kassid" (samuti Hamburgis. 527 000). Ka neljas-viies on anglosaksi päritoluga muusikalid – "Miss Saigon" (Stuttgart, 497 000) ning "Shakespeare ja rock'n roll" (Berliin. 380 000). Alles 6. kohal on klassikalise ooperi esindaja – Mozarti "Võlufööti".

DPA-ETA

KERGUS, ELURÖÖM, SÜDAMLIKKUS, NALI

Nende deviiside all kavatses tegutseda hakata Viini Rahvaooperi uus direktor Klaus Bachler, kes asub tööle k. a. 1. septembril. Selle programmi täitmisel on ta valinud esilavastuseks Lehari opereti "Naeru maa".

DPA-ETA

KLASSIKALISTE OOPERITE UUED REDAKTSIOONID AUSTRIAS

Salzburgi lihavõttefestivalil etendati Verdi "Othello" uues redaktsioonis (režissöör Ermanno Olmi). Selle teljeks on käsitlus, mille kohaselt mitte armukadedus ei vii traagilise lõpplahenduseni, vaid elarvamused ja erootilised ettekujutused–klišeed, millega valge naise ja mustanahalise mehe suhted on tänapäevalgi seotud.

Kaasatud olid ekstraklassi esinejad: Berliini Filharmoonikud Claudio Abbado juhtimisel, staar-tenor Placido Domingo Othellona jt. Suurima publikumenu saavutas aga noor itaalia sopran Barbara Frittoli Desdemona osas.

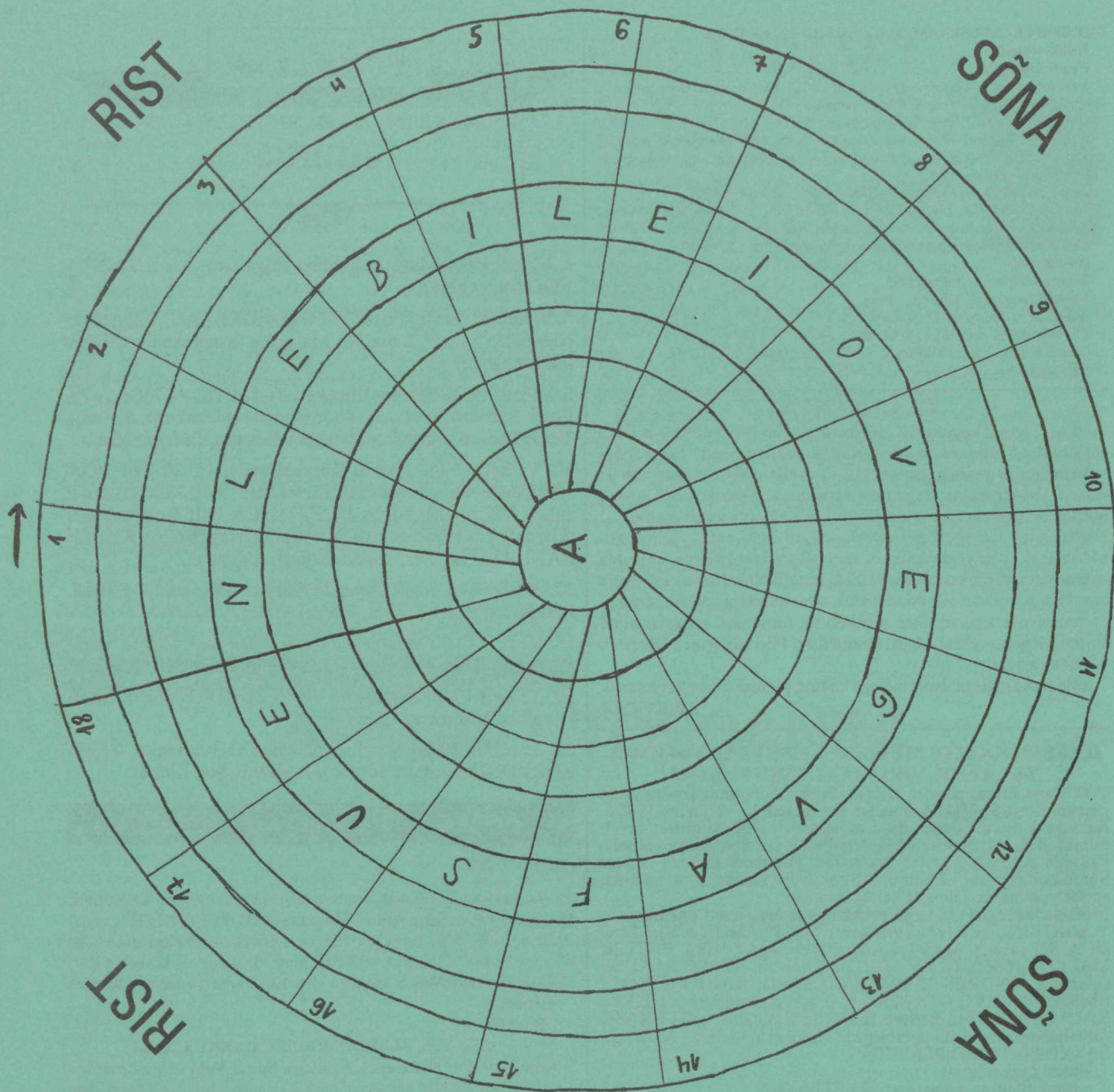
Ka Michael Simon lavastas Viini Burgteatris Puccini "Tosca" täiesti uuelaadset. Näitlejad laulavad mikrofoni häälega, millel pole midagi ühist bel cantoga, kasutavad vulgariisme. Finiši moodustab Tosca pöörane tants näiliselt surmavalt haavatud Scapiaga.

DPA-ETA

MARXI NAERUVÄARISTAMISEGA EI VÕI MINNA LIIALE

Saksa päritolu Austraalia helilooja George Dreyfusser koos libretist Volker Elis Pilgresiga on loonud muusikali "Marx-Sisters", mis üpris labases vormis näitab Karl Marxi armusuhteid oma teenijatüdrukuga. Selle esietendusel Bielefeldis (Reini-Vestfaalimaal) aplodeerisid pealtvaatajad küll artistidele, kuid avaldasid oma pahameelt helilooja ja libretisti suhtes.

DPA-ETA

Lahendussõnaks (1. rida) on XX sajandi ühe suurema helilooja W. Lutoslawski ühe orkestriteose pealkiri originaalis (ilma eesti keelde tõlkimata).

Kõik ristsõnas esinevad sõnad on 9-tähelised, kusjuures nende viimaseks täheks on kõigil "a".

1. Verb, mille otsest tähendust pruugitakse vedelatest ainetest rääkides. 2. Maa, mille kohta vanades muusikaleksikonides esineb märge "maa ilma muusikata".

3. Linn Itaalias. 4. Sul ponticello. 5. Enesele tähelepanu tõmmata soovija. 6. Estraadikunstnik. 7. Tagasi hoidma. 8. Varem esitamata heliteos. 9. Rikkis asjade uuesti töökorda seadja. 10. Eesti kergemuusika helilooja. 11. Ebatsensuurseid väljendeid kasutama. 12. Itaaliakeelne karakteritermin. 13. Riik Euroopas. 14. Küljest ära võtma. 15. Muusikažanr. 16. Riik Aafrikas. 17. Vabariik. 18. Eesti helilooja ja dirigent (omastavas käändes).

31. maiks õigesti vastanute vahel loositeks välja 3 auhinda à 100 EEK

**Tellige Muusikalehte 1996. aasta II poolaastaks,
hind 32.95. Kvartalitellimus 18.95.**

Muusikaleht

Peatoimetaja: Mart Vainu. Korrespondent: Aaro Pertmann. Väljaandja AS ASKARELL.
Tel. 6313182 Kirjad EE0034 Tallinn, postkast 996. Honorari saab ajutiselt kätte
Tartu mnt. 17 II korrus teisapäeval ja kolmapäeval kell 10-12.

